

The Golden Vulcano of Divine Love

Srila Bhakti Rakshak Shridhara Maharaj

Guardian of Devotion PRESS

Copyright 1984 Guardian of Devotion Press

Златния аватар

©2006 Издателство Рада България

По поръчка на *Българско* Ваишнава Общество

ISBN 954 91881 1 6, 978 954 91881 1 0

Обработка на оригиналния текст

Превод от английски език

Редактор

Коректор

Художник на корицата

Дизайн и предпечат

Печат

Б. К. Тиртха Махарадж

Рам-виджай гас

Манохари деви гаси

Нели Заимова

Биляна Кандова

xп3x

7Stars

Първо българско издание 05/2006

Печатни коли 13

Тираж 1000 броя

Златния Аватар

Поезията на Абсолюта

От българските издатели

Тази творба е събрана от лекции на Шрила Б. Р. Шридхара Махарадж и представлява поетичен разказ за живота и учението на Чайтаня Махапрабху. Нейната кулминация е разкриването на езотеричния смисъл на Шикшаитакам (осемте стиха) – единственото писмено наследство, оставено ни от Шрилан Махапрабху. Всеки, който позволи да бъде докоснат и последва посланието на тези стихове, ще се наслади на вечната си връзка с Бога.

Шрила Шридхара Махарадж, авторът на тази книга, е индийски духовен учител - сам той ученик на един от най-великите духовни реформатори на деветнадесети век – Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур. Шрила Шридхара Махарадж е и най-уважаваният духовен брат на Шрила Бхактиведанта Свами Прабхупада, на когото дължим пренасянето и широкото разпространение на ваишнавизма в Западния свят. Последователите на учението на Шри Чайтаня Махапрабху са известни като Гаудия-ваишнави.

Чайтаня Махапрабху (1486-1534) е Златния аватар, проявление на самия Бог, който идва на Земята през настоящата епоха (кали-йуга) в човешка форма, за да раздава най-скъпоценния духовен дар – божествената любов – и така да спаси падналите в материалния свят души.

И тъй като желанието на Шри Чайтаня Махапрабху било всички да разберат и да получат възможност да вкусят любовта към Бог, Неговото учение достига и до България.

Идеята за Българско Ваишнава Общество се родила преди повече от двадесет години, когато един много отдаден ваишнава и духовен учител посетил за пръв път България. Неговото име е Бхакти Ахбай Нарайан Махарадж, а негови духовни учители са Шрила Б. В. Свами Прабхупада и Шрила Б. Р. Шридхара Махарадж. Един от неговите най-отдадени ученици и понастоящем духовен учител - Шрила Бхакти Капапа Тиртха Махарадж, създаде това общество за духовна култура в България.

Б. К. Тиртха Махарадж е роден в Унгария, където се намира и тисията, в която служи. Той е приел монашеския орден на отречението саннийас и животът му е изцяло отдаден в служене на Бога. Той е университетски преподавател по индийска религия и философия, и води престижната Ваишнава академия в Будапеща. Заедно с учениците си издава духовно списание, превел е десетки

духовни книги и ежегодно изнася лекции в няколко европейски страни, между които и България.

Следвайки стъпките на великите си духовни предци, под вниманието и грижите на Б. К. Тиртха Махарадж, Българско Ваишнава Общество се опитва да помогне на повече хора да осъзнаят истинската си духовна същност и да развият вечната си любовна връзка с Бог. Ние издаваме духовна литература, поддържаме духовни Интернет-сайтове, каним лектори от цял свят, организираме курсове по вегетарианска ведическа кухня и др. Всяка неделя в София се организират духовни срещи, на които се обсъжда древната индийска култура и философия.

Изказваме дълбока благодарност на нашия духовен учител Шрила Б. К. Тиртха Махарадж за прекрасната обработка на оригиналния текст и за добавения индекс на санскритските термини. Благодарим искрено за оказаната помощ и подкрепа на Брахма Ишвар Прабху, Йатуна Деви, Манохари Деви, Крипа-дхат, Рага Манджари, Роси Калудова, Нели Заитова, Биляна Кандова и на всички, с чиято помощ стана възможно отпечатването на това издание.

Пожелаваме ви тази творба да отвори духовните пространства в сърцата ви и така да бъдете благословени от Златния Аватар – Шри Чайтаня Махапрабху!

Българско Ваишнава Общество
бул. „Овча купел” 41, ап. 5
тел. 02 9550405
София
contact@vaisnava.org
www.vaisnava.org
www.rakovina.net

Съдържание

Предговор	1
Въведение	3
Животът на Шри Чайтаня Махāпрабху.....	7
Инкарнации от древни времена	9
Божественото дете	19
Приятел на пагналите	23
Лудият Нимāи Паңдит	37
Екстатичният монах	42
Врндāван - най-висшето ниво на съзнание	52
Тайнствената инкарнация.....	61
Природата на любовта	70
Трагедията на раздялата	75
Епилог	81
Учението на Шри Чайтаня Махāпрабху	83
Святото име на Кршна	85
Безкрайните имена на Бог	97
По-смирен от стрък трева	103
Чиста преданост	113
Царят на земята на любовта.....	119
Копнеж за съвършенство	125
Без Теб завинаги	129
Единение в раздяла	135
Заклучение	147
Капка божествена любов	149
Индекс на имената и изразите	164
Произношение на думите на санскрит.....	179

Предговор

В Източна Индия, близо до Навадвѣп, по бреговете на святата Ганг има една вечнозелена горичка, огласяна от птичи песни. В самата среда на тази гъбрава се издига малък снежнобял храм с девет купола. Там живееше Свāmī Бхакти Ракшак Шрѣдхара (1895-1988) със своите ученици. Дните му протичаха в дълбока духовна медитация, която той нарушаваше понякога, за да разкрие тайните на духовната мъдрост в кръга на своите доверени ученици. Тази книга също е резултат на такива дискусии и нейна тема е Чайтаня Махāпрабху, Златния Аватār. Думата “аватār” означава “онзи, който се спуска”. Във Ведите – древните индийски свещени книги – инкарнациите на Бога са означени с тази дума. В святата книга на хиндуистите Бхагавад-гītā пише, че Всевишният се спуска от време на време, както за да облекчи земните проблеми, така и да възстанови изгубените чисти религиозни принципи; и накрая, но не на последно място – да донесе радост на преданите Си. За последен път Всевишният се е появявал на нашата Земя преди около пет века като Чайтаня Махāпрабху. Той е въплъщение на божественото блаженство, залял с потопа на любовта към Бога цяла Индия. В тези разговори става дума за онези детайли от Неговия живот и учение, които досега са били неизвестни, давайки на предразположения читател да сподели едно уникално духовно преживяване.

Въведение

Шри Чайтаня Махāпрабху проповядвал напълно развитата теистична концепция, дадена в *Шримад-Бхāгаватам*. *Шримад-Бхāгаватам* се занимава основно със сравнително изучаване на теизма и онтологията на Кришна съзнание. Той надминава цялата друга ведическа литература, дори *Пурāните*. *Брахма-ваиварта Пурāна* и *Падма Пурāна* представят в известна степен важността на предаността към Кришна чрез разкази и история, но не могат да достигнат философския и онтологичния стандарт, установен от *Махāпурāната*, *Шримад-Бхāгаватам*. *Шримад-Бхāгаватам* може да удовлетвори всички учени, изучаващи Ведите, защото представя по най-достоеен начин Кришна съзнание. *Шримад-Бхāгаватам* определя за най-висше постижение на теизма не съзнанието, интелигентността или онтологията, а екстаза, красотата и хармонията – *раса*. В *Шримад-Бхāгаватам* *раса* това е най-важното. Трактатът е уникален, защото той отвежда теизма от платформата на интелектуалното жонглиране до областта на *раса*.

Шримад-Бхāгаватам е обширен трактат на санскрит, изпълнен със съществена информация, исторически препратки и изложения на главните философски школи. В *Шримад-Бхāгаватам* са споменати също и множество по-маловажни исторически и географски факти, които, без да са съществени, подкрепят неговите заключения. В учението на Шри Чайтаня Махāпрабху онава, което в *Шримад-Бхāгаватам* не е необходимо, бива премахнато, като смисълът му достига своята най-чиста и интензивна кулминация. Така че, ако искаме да разберем самата същина на *Шримад-Бхāгаватам*, трябва да изучаваме живота и наставленията на Шри Чайтаня Махāпрабху. Точно както учението на великия автор на *Шримад-Бхāгаватам* Шрила Вйāсадева било прецедено през реализациите на Шукāдева Госвāmī, така същината на *Шримад-Бхāгаватам* е прецедена през живота и учението на Шри Чайтаня Махāпрабху.

Тъй като учението на Шриман Махāпрабху представлява същината на *Шримад-Бхāгаватам*, бих искал да включа тук един от стиховете, които написах като въведение към моята кратка студия. Той възхвалява

позицията на Гадāдхар Пандит, най-интимния спътник на Шрї Чайтаня Махāпрабху. Гадāдхар Пандит четял *Шрїмад-Бхāгаватам* в храма Ṭoṭā Гопинāтх в Джаганнāтх Пурї. Той четял, а Шрїман Махāпрабху и велики бхакти¹ като Сварūп Дāмодар и Рāмāнанда Рāй били неговa публика.

*нйāтмбходхи-татē садā сва-вирахāкшепāнвитаṁ бāндхаватṁ
шрїмад-бхāгаватī катхā мадирайā саṁдживайан бхāти йаḥ
шрїмад-бхāгаватаṁ садā сва-найана'шрї-пāйанаиḥ пуджайан
госвāти-пребаро гадāдхара-вибхур-бхтїйāt мад-екā-гатиḥ*

“На брега на широкия син океан Гадāдхар Пандит четял *Шрїмад-Бхāгаватам* на Шрї Чайтаня Махāпрабху, който страдал от голямата вътрешна болка на раздялата с Него (Кршṇа). Гадāдхар Пандит му поднасял виното на *кршṇа-пйā*, за да опие своя измъчен приятел и да му даде облекчение. Като четял, сълзите се стичали от очите му и падали като цветя по страниците на *Шрїмад-Бхāгаватам*. Нека насладата, която изпитвал великолепият Гадāдхар Пандит, най-добрият от Госвāмитe, да бъде единствен обект на написаното в тази книга.”

Шрї Чайтаня Махāпрабху изпитвал голяма болка от раздялата с Кршṇа, която Го изгаряла като огън и била изразена в Неговата творба от осем стиха – *Шикшāштакām*. Това е обяснено в *Према дхāта देва стотрам*:

*шрї-сварūпа-рāйа-санга-гāтмбирāнтиа-пйāнаṁ
двāдайāвда-банхи-гарбха-випраламбха-шйāнаṁ
рāдхикāдхирūдха-бхāва-кāнти-кршṇа-куṁджаратṁ
према-дхāта-деват-ева-наути-гаура-сундарат*

„Гмуркайки се дълбоко в реалността на Своята собствена красота и сладост, Кршṇа открадна настроението на Рāдхārāṇī и покривайки се с Нейния великолепен блясък, се появи като Шрї Чайтаня Махāпрабху. За последните дванадесет години от Своите проявени забавления Той бе дълбоко погълнат в настроенията на единение и раздяла и споделяше най-интимните чувства на сърцето Си със Своите най-приближени бхакти.

¹ Хората, отдали целия си живот с любов и преданост на Бога

В агонията на раздялата с Кршṇа вулканични изригвания от екстаз потичаха от сърцето Му и Неговото учение, известно като *Шикиṣитакат*, се появи на устните Му като потоци от златна лава. Аз падам в нозете на Шрī Чайтаня Махāпрабху, Златния вулкан от божествена любов.”²

Той излял огъня на болезнената раздяла с Кршṇа във формата на *Шикиṣитакат*. Затова Шрī Чайтаня Махāпрабху е сравнен със златен вулкан, а *Шикиṣитакат* – с божествена лава.

Шрī Чайтаня Махāпрабху ни научи, че раздялата е най-висшият принцип на божествеността. Както най-силната идея за екстаз е общуването с Кршṇа, по същия начин най-силното разбиране за болка е раздялата с Него. Въпреки това болката, изпитвана от раздялата с Кршṇа, е далеч по-интензивна от екстаза, изпитван от общуването с Него. Шрīман Махāпрабху казва: „Не разбирате ли болезнената ситуация, в която се намирате? Сетивата ви сигурно съвсем са притъпени! Иначе бихте умрели от болката на раздяла с Кршṇа. Тя е невъобразима. Ние изцяло Му принадлежим. За нас Той е абсолютно всичко, но ние не можем да Го видим. Ние насила сме разделени от Него. Как можем да понесаме това?” Бхактивинод Тхāкур веднъж също казал: „Не мога да понесам повече раздялата с Кршṇа. Ще мога да издържа най-много още три-четири дни и след това ще трябва да напусна това тяло.”

Да обичаме Кршṇа означава, че трябва да „умрем, за да живеем.” В началото божествената любов прилича на лава, на смърт, но всъщност е нектар, живот. Много хора в този обикновен свят също са разстроени от любовта. Понякога те полудяват и извършват самоубийства, защото не могат да понесат болката. Но болката, която идва от раздялата с Кршṇа, въпреки че е сравнена с лава, не наранява като лава. Кавирāдж Госвāmī обяснява:

*бāхйе виша-джвālā хайа, бхитаре āнанда-тайа,
кршṇа-претāра адбхута чарита*

² Према дхāма гева стотрам 54

“Прекрасният характер на божествената любов към Кришна е, че въпреки че външно тя действа като огнена лава, вътрешно е като сладък нектар, който изпълва сърцето с най-голямото щастие.”³

Независимо че чувствал огромна болка от раздялата с Кришна, вътре в сърцето си Шри Чайтаня Махапрабху изпитвал най-дълбока екстазна радост. Признаците на екстаз, проявени от Шри Чайтаня Махапрабху, не били срещани никога в историята на света, нито пък описани в някое свещено писание. У Него ние откриваме най-висшата концепция на Върховната Действителност. Това е обяснено в моята *Према дхāма дева стотрам*:

*ātma-siddha-sāva līlā purṇa-saukhyā-lakṣaṇāṅ
svānubhāva-tattva-nṛtīa-kīrtanātmā-vañṭānām
advāīaikā-lakṣīyā-pūrṇa-tattva-tat-parātparāṅ
prema-dhāma-devaṁ-eva nauṭi gauṛa-sundaram*

„Това е всезавладяващият извод. Най-висшето схващане за Върховната Действителност трябва да бъде и най-висшата форма на *ānanda*, екстаз. Шри Чайтаня Махапрабху е Кришна, самият екстаз, вкусващ собствената Си сладост и танцуващ в екстазна радост. Неговото собствено свято име е причина за екстаза Му, изразен в танцуване, и същото това свято име е резултат от Неговия екстаз, изразен като възпяване. Причината е следствието. Динамото създава екстазна енергия, която Го кара да танцува, а Неговото възпяване раздава този екстаз на другите.”⁴

По този начин с всяка дума лотосовата Му уста и с всеки жест и движение на Неговата красива златна фигура Шри Чайтаня Махапрабху изпълнява своите екстазни забавления на божествена любов.

³ Чайтаня-чаритāmṛта, Магхйā 2.50

⁴ Према дхāма дева стотрам 66

Част Първа

Животът на Шри Чайтаня Махāпрабху

Божествената Лава

Инкарнации от древни времена

В учението на Карабхаджан Рши в *Шримад-Бхагаватам* са споменати божествените инкарнации на различните епохи (*йугаватари*⁵). В *Двапара-йуга*⁶ *йугаватара* е споменат така:

*двāпаре бхагавāй ййāтаḥ
пīта-вāsā ниджāйудхаḥ
йриватсāдибхир анкаий ча
лакшанāир упалакшитаḥ*

“В *Двапара-йуга* Бог Кршна се появява с цвят на тъмен гъждовен облак, носещ одежди в светеци цветове. Той е окичен с красиви украшения. На гърдите му е знакът *Шриватса* и Той носи собствените Си оръжия.”⁷

След описанието на *йугаватара* на *Двапара-йуга* Карабхаджан Рши споменава *Кали-йугаватара*:

*ити двāпара урв-ййā
стуванти джагад-ййиварам
нāнā-тантра-видхāнена
калāв апи татхā йрну*

„Мой скъпи царю! Аз завърших с описанието на инкарнациите в различните епохи до *Двапара йуга*. Те идват, за да припомнят на хората най-подходящите задължения за тяхната епоха, и казват: ‘Ако правиш това, ще получиш най-голямата полза.’ О, Царю, след като свърши епохата *Двапара*, идва епохата на *Кали*. Инкарнацията за тази епоха е спомената на много места в писанията и сега аз ще ти обясня тази информация.”⁸

⁵ *Йуга* – епоха, *аватār* – който се спуска от духовното небе, инкарнация

⁶ Има четири повтарящи се епохи – *Сатйа*, *Третā*, *Двапара* и *Кали*

⁷ *Шримад-Бхагаватам* | 1.5.27

⁸ *Шримад-Бхагаватам* | 1.5.31

И тогава той казва:

*кри̣на-вар̣на̣й̣ тви̣ш̣а̣кри̣на̣й̣
с̣ан̣го̣п̣ан̣г̣а̣стра-п̣ар̣ша̣да̣м
й̣ад̣ж̣на̣и̣х̣ сан̣к̣й̣рт̣ан̣а-п̣р̣а̣й̣а̣ир̣
й̣ад̣жан̣ти̣ хи̣ су-те̣д̣ха̣са̣х̣⁹*

Този стих обяснява по мистичен начин появяването на Шри Чайтаня Махāпрабху. Обичайното значение на *кри̣на-вар̣на̣й̣* е „в черен цвят”. Но *тви̣ш̣а̣ 'кри̣на̣й̣* означава: „Неговият блясък не е черен.” „Придружаван от Своите спътници, Той е обожаван чрез процеса *сан̣к̣й̣рт̣ан̣*, възпяването на святото име на Кри̣на̣ и надарените с будна интелигентност ще изпълняват този тип обожание.”

Джива Госвāми обяснява значението на този стих в свой паралелен стих:

*ан̣та̣х̣ кри̣на̣й̣ ба̣хир̣ га̣ура̣й̣
да̣ри̣ит̣ан̣г̣а̣ди-ва̣иб̣ха̣ва̣м
ка̣ла̣у сан̣к̣й̣рт̣ан̣а̣д̣й̣а̣и̣х̣ ста
кри̣на̣-ча̣ит̣ан̣й̣а̣м̣ ай̣ри̣та̣х̣*

„Приемам подслона на Шри Кри̣на̣ Чайтаня Махāпрабху, който е външно със златен цвят на кожата, но вътрешно е самият Кри̣на̣. В тази епоха на *Кали* Той показва своите експанзии,¹⁰ докато в същото време извършва *сан̣к̣й̣рт̣ан̣*¹¹ на святото име на Кри̣на̣. Това, че е черен отвътре, означава, че вътрешно Той е Кри̣на̣; това, че е златен отвън означава, че е приел настроението на Шри̣ма̣т̣и̣ Рāд̣хāрāṇ̣ḍī. В епохата на *Кали* този Златен Бог се вижда придружаван от своите експанзии, спътници и интимни *бхакти*, извършващи *сан̣к̣й̣рт̣ан̣*.”¹²

Някой може да оспори, че значението на *кри̣на-вар̣на̣й̣* е, че Неговият цвят е черен и Неговият блясък е също черен. Но как е възможно това?

⁹ Шри̣ма̣д-Бхāгава̣там̣ 11.5.32

¹⁰ Различни форми на Бога, Негови разширения

¹¹ Съвместно, групово възпяване на светите имена на Бог

¹² Чайтаня-чаритāмр̣та, А̣ди 3.81

Това би било излишно. Едновременно появяване на думите *твишā* и *акришнā* означава, че Неговият цвят е *кришнā*, черен, но Неговият блясък е *акришнā*: не черен. Тогава някой може да каже: „Не черен не означава задължително златен. Защо трябва да е златен?” Отговорът се намира в *Шримад-Бхагаватам*.

Веднъж Вāsудев изпратил астролога свещеник Гарга Рши до Врндаван, за да извърши церемонията по даването на име на Кришнā. Гарга Рши пристигнал в къщата на Нанда Махāрдж и обяснил, че Вāsудев го е изпратил. Той казал: „Твоето дете вече е поотраснало и е време да се извърши церемонията по даване на име.” След това изрецитирал следния стих:

*āsan varṇās trayo hi asīa
grhṇato 'nūyugaī tanīḥ
īyuklo raktas tatkhā pīta
idānīī kriṣṇatāī gataḥ*

„В предишните си инкарнации това момче се е появявало с различен цвят на кожата: бял, червен и златен според съответната епоха, в която се е появявал. Сега Той е приел този черен цвят.”¹³

Той казал: „Кришнā идва в бял цвят през *Сатйā-йуга*, червен в *Третā-йуга*, а идва също и в златен цвят. Сега в тази *Двāпара-йуга* Той дойде в черен цвят.”

Така че тук се споменава златният цвят (*пīта*), защото само той остава за настоящата епоха на *Кали*. Има и друго споменаване на златния цвят в *Упанишадите*: *йадā пайīаḥ пайīате рукта-варнāt*: „Кришнā, Върховният Брахман, се появява в златна форма.”¹⁴ *Рукта-варнāt* означава златен. Ето защо и тук също “не черен” означава златен.

Кришнā искал да дойде като инкарнация в тази епоха на *Кали*, за да изпълни Своего обещание от Врндаван:

¹³ Шримад-Бхагаватам 10.8.13

¹⁴ Мундака Упанишад 3.1.3

– Аз ще възпявам славата на *гопите*¹⁵, особено на Радхара̀ни. Аз ще възпявам Нейното име, Нейната слава и ще се валям в прахта по земята.

Но като чула това, Радхара̀ни каза:

– Аз няма да позволя Твоето тяло да се търкаля в прахта на тази земя. Аз ще Те покрия с Моя блясък.

Така и настроението, и блясъкът на Радхара̀ни улавят Кршна, когато Той идва тук в *Кали-йуга*. И това не се случва във всяка *Кали-йуга*, а само в специална.

Във всички дни на Брахма, във всяка *йуга* идва *йугаватър*, но Кршна се появява само веднъж в деня на Брахма (или веднъж на всеки 4.3 милиарда години). Тогава Оригиналната Божествена Личност (*свайа̀т бхага̀вā̀н*) се появява заедно със своята обител, Врнда̀ван и Нава̀двī̀п. И Кршна, и Махā̀прабху не идват сами, а заедно със Своите принадлежности и придружавани от подходящи спътници.

И в тази епоха на *Кали* Той изпълнява двойна функция: проповядва *нā̀та-са̀нкī̀ртан* и, което е по-важно, приема настроението на Радхара̀ни, за да вкуси Своята собствена сладост, *раса*. Самият Той е *раса*. Кршна мисли: „Каква ли е силата на най-пречистената *раса* в Мен? Бих искал да опитам това.” Но само отдалият се с преданост би могъл да я вкуси, затова Той приел позицията на Радхара̀ни – за да вкуси Себе си като Кршна, основната, окончателната и свършената обител на *раса*. Само Радхара̀ни може да вкуси най-силната *раса*, затова Той трябва да приеме Нейната природа, Нейното настроение и темперамент, за да опита Своя присъщ екстаз. Той се спуска поради тази причина. Неговото първо задължение било да разпространи *нā̀та-са̀нкī̀ртана*, а второто, вътрешно и лично задължение – да извърши *сва̀бха̀джан-вѝбха̀джан*, т.е. да вкуси Своя собствен присъщ екстаз в настроението на Радхара̀ни. В Пу̀ри, с Ра̀ма̀нанда Ра̀и, Сва̀ру̀п Да̀модар и други интимни спътници, Той се опивал от огромния океан на единението и раздялата в продължение на дванадесет години. В последните Си дванадесет години Той прекарвал времето Си единствено вкусувайки тази сладост.

¹⁵ Пастирки, приятелки на Кршна

Тази инкарнация обичайно се почита чрез *санкйртан*. Без *санкйртан* Гаурāнга и Неговото обкръжение не могат да бъдат обожавани. Той ни предлага *санкйртан*, Той обича *санкйртан* и получава удовлетворение само чрез *санкйртан*. Само онези, които имат достатъчно „духовен капитал“ (*сукртивāн*¹⁶), ще Го обожават чрез този процес. Обикновената тълпа не може да се присъедини към тази кампания. Онези, които имат добър вътрешен глас, добра съдба, могат да уловят самата същина на истината и да се заемат с този процес на *нāта-санкйртан*.

Замърсеният ум не може да установи кое е правилно или погрешно, или кое колко е ценно. Той не може да разбере или да последва тази висша линия на мисълта. Човек трябва да бъде съден според идеала си, според неговото желание за по-висши неща. Ако идеалът е велик, и човекът е велик. А кой е най-висшият идеал? Любовта. Любовта е върховното нещо. Тя е най-рядкото и най-ценното. Божествената любов и красота са най-висшето нещо, известно на света, и онези, които могат да го уловят, наистина притежават добър интелект (*су-теджасах*). А човек, който притежава този висш идеал, трябва да бъде смятан за същество от по-висша класа. Само той може да разбере и практикува *санкйртан*. Само той може да поеме по този път на удовлетворяване на Всевишния чрез възпяване на святото Божие име.

И така, появяването на Шрїман Махāпрабху е споменато в *Шрїмад-Бхāгаватам*, в *Махāбхāрата* и в други ведически писания. Но Карабхāджан Рши, последният от деветте велики йоги, ни е дал ключа към разбирането на Шрї Чайтаня Махāпрабху като специалната инкарнация на тази епоха. Той е споменал инкарнацията за епохата на *Кали* по мистичен начин. Можем да се запитаме защо това не е обяснено съвсем ясно? Толкова много *аватāри* са описани разбираемо, но когато *Шрїмад-Бхāгаватам* говори за Шрї Чайтаня Махāпрабху като инкарнацията в епохата на *Кали*, това се обсъжда по мистичен начин. Отговорът се открива в учението на Прахлāд Махāрāдж, който казва:

¹⁶ *Сукрти* – духовна стойност, която се постига в резултат на благочестиви дела

дълбоко, ще открием, че отвъд Неговия златен блясък е скрито черното тяло на Крш̄на. Той е дошъл в този свят със Своего обкръжение и да Му се служи може единствено чрез *санкйртан*, божествения звук в обща молитва. По този симптом можем да разпознаем Неговата божествена позиция.

Ш̄р̄и Чайтаня Мах̄апрабху е скрита инкарнация; Той идва преоблечен. Такъв *ават̄ар* се обожават от божествено интеллигентните. И така по мистичен начин *Ш̄р̄и мад-Бх̄агаватам* пръв описва необикновения, изключителния Ш̄р̄и Чайтаня Мах̄апрабху и след това обявява Неговото благородство и величина.

Ш̄р̄и мад-Бх̄агаватам обяснява:

„Същата тази личност, която дойде като Р̄амачандра и Крш̄на, сега се появи отново. Той дойде да ви насочи към истинската цел на живота. Той спуска най-сладкия нектар за благо на всички. Само медитирайте върху Него и с всичките ви проблеми ще бъде свършено. Той е посредникът, който с докосването Си пречиства всички места на поклонение и велики свети личности чрез Своя *санкйртан*, като пренася най-висшите неща от върховната реалност тук, долу. И дори Брахма̄ и Ш̄ива, учудени от благородния Му дар, ще започнат да го възхваляват. Те нетърпеливо ще желаят да се отдадат и да приемат подслон в Неговите лотосови нозе. Болките на всички, които дойдат да Му служат, ще бъдат премахнати и техните нужди ще бъдат удовлетворени. И Той ще се грижи за онези, които се подслонят при Него, ще им даде защита, както и всичко, от което може да се нуждаят.

В този свят, където управлява смъртта, където ние постоянно изпитваме нежеланите промени на раждането и смъртта, в тази област, където никой не желае да живее, големият кораб ще дойде за нас, ще ни качи и отведе. Нека паднем в нозете на тази велика личност, която идва да даде най-висшия нектар.”

Ш̄р̄и мад-Бх̄агаватам продължава:

*тйактвā су-дустйаджа-сурепсита-рāджйа-лакшмйй
дхармиштха āрйа-вачасā йад агād араñйат
тāйй-тргат дайитайепсита анвадхāвад
ванде махā-пуруша те чараñравиндат*

“О, Върховни Боже, ти напусна богинята на щастието и Нейното огромно богатство, което е най-трудно да се изостави и е търсено дори от боговете. За да установиш съвършено принципите на религията, Ти замина в гората, за да уважиш проклятието на един *брāхман*¹⁹. За да спасиш грешните души, които преследват илюзорни удоволствия, Ти ги търсиш и ги възнаграждаваш със Своето предано служене. В същото време Ти си зает в търсене на Себе си, в търсене на Шрī Кришнa: Красивата Реалност.”²⁰

Шрīла Вишванāтх Чакравартī Тхāкур обяснява, че въпреки да изглежда, че този стих се отнася до Бог Рāмачандра, който напуснал царството си и отишъл със Сītāдевī в гората, за да изпълни задълженията, оставени от Неговия баща, това също се отнася и до Шрī Чайтаня Махāпрабху. Вишванāтх Чакравартī Тхāкур е извлякъл вътрешното значение на този стих и го е приложил към Шрī Чайтаня Махāпрабху. *Тйактвā су-дустйаджа-сурепсита-рāджйа-лакшмйй* означава, че той напуснал имперско богатство и разкош, което е трудно да се изостави. По принцип ние откриваме това в случая с Бог Рāмачандра, но Вишванāтх Чакравартī Тхāкур казва, че *сурепсита-рāджйа-лакшмйй* означава ценната компания на преданата Вишнуприйā-девī. Това може и да не изглежда като материално голямо нещо, но предаността, която Вишнуприйā показала в сърцето Си към Шрīман Махāпрабху, е по-голяма от каквото и да е имперско богатство. И той трябвало да изостави това за Себе си. Такъв стандарт на жертва и служене е невиджан дори и във великото общество на Боговете. За добруването на хората Той трябвало да пренебрегне духа на служене и любов на Вишнуприйā.

Тук се споменава и проклятието на *брāхманa*. Този *брāхман* казал на Шрīман Махāпрабху:

¹⁹ Брамин, свещеник

²⁰ Шрīмад-Бхāгаватам 11.5.34

– Аз искам да участвам в Твоите нощни *къртани*, в които Ти вкусваш *кршна-лйлā*²¹, но вратите са затворени.

Когато Шрїман Махāпрабху изпълнявал *къртан* и вкусвал *враджа-лйлāта* на Кршна, Той го правел в дълбока нощ при закрити врати. Но този *брахман* смятал себе си за много подготвен и религиозен, защото живеел, като пиел само мляко и нищо повече, затова казал:

– Аз трябва да получа достъп до този *къртан*. Аз не приемам нищо друго освен мляко; защо да не бъда допуснат?

– Да пиеш мляко не е достойнството, с което можеш да влезеш в Кршна съзнание – отговорил Шрї Чайтаня Махāпрабху.

– Тогава те проклинам да загубиш семейния си живот!

– Добре – казал Махāпрабху и приел проклятието. По-късно той встъпил в ордена *саннийās*²² и тръгнал да търси онези, които били заблудени от Мāйāдевī, за да ги спаси. В същото време, независимо че е Кршна, Той приел настроението на Рāдхāрāнī. Поради тези две причини изоставил Своя на пръв поглед светски живот: действал за благо на хората и след като завършил тази работа, прекарал следващите дванадесет години, вкусвайки най-съкровения копнеж на Шрїматī Рāдхāрāнī и търсейки Своята собствена вътрешна сладост. Именно за да покаже това, Той дойде на света.

По такъв мистичен начин *Шрїмад-Бхāгаватат* възвестява благородното появяване на Шрї Чайтаня Махāпрабху.

²¹ Забавленията на Бог Кршна

²² Монашески орден на отречението

Божественото дете

По време на появяването на Шри Чайтаня Махāпрабху Бенгал бил много далеч от Кршṇа съзнание. Тогавашните хора били толкова деградирани, че прекарвали времето си, като харчели луди пари, за да гледат котешки сватби. Отклонявайки се от обожанието на Върховния Бог Кршṇа, те обожавали богинята змия Вишахари или господаря на демоните *Кāлй*. От техните устни много рядко можело да се чуе името на Кршṇа. Само неколцина порядъчни хора повтаряли светите имена на Говинда, Хари или Кршṇа, докато се къпели в Ганг. А Навадвīп Дхām, мястото на появяването на Шри Чайтаня Махāпрабху, по това време било под мохамеданско владичество. В Навадвīп управлявал Казу²³ и индийските религиозни чувства били възпирани от строгата ръка на ислямския закон.

Адвайта Āчārīа бил известен учен и най-възрастният измежду последователите на Шри Чайтаня Махāпрабху. Той се появил в Навагрām, в Шри Хаттā, в източната провинция на Бенгал и живеел в Шāнтинур. В онтологичен аспект Шри Адвайта Āчārīа е *аватār* на Махāвишṇу, който създава материалния космос с посредничеството на Своята илюзорна енергия.

Адвайта Āчārīа е преданият *бхакта*, който горещо канел Шри Чайтаня Махāпрабху да се спусне тук като *йугāватār* за благо на всички души. Той започнал да обожава Бога с вода от Ганг и листа от *туласī* и призовавал Неговата милост, молейки се:

„О, Господи, моля Те ела и спаси тези хора; дойде време страданията им да се облекчат от сладкото име на Кршṇа. Ела, мой Господи – те са най-окаяните!”

Така Адвайта Āчārīа привлякъл Шри Чайтаня Махāпрабху, като се молел за съдбата на падналите души. Разбира се, времето за инкарнацията за

²³ Мохамедански управник

тази епоха, *йугаватър*, било дошло, но все пак Адвайта *Āchārya* изпълнил функцията да покани и приветства *Śrī Chaitanya Mahāprabhu*.

И когато Върховният Бог тъкмо щял да се появи, Адвайта почувствал в сърцето си: „Молитвата ми ще бъде удовлетворена – Той идва!” Накрая той усетил, че *Śrī Chaitanya Mahāprabhu*, Върховният Бог, лично се е появил в дома на *Śrī Джаннатх Миіра* и *Шачидеві* като новороденото им момченце *Нимāи Вишвамбхар*. И така Адвайта *Āchārya* отишъл да поднесе почитанията си на детето и неговите родители в деня на божественото му появяване.

Когато момчето поотраснало малко, *Śrī Адвайта Прабху* дошъл да се поклони в нозете на момчето *Нимāи*. Майка му *Шачидеві* изтрърпнала:

– Какво правиш? Ти си възрастен *паңдит*, ведически учен. Ако оказваш такава почит на моето малко момче, това ще провали бъдещето му! Какво правиш?

Било казано, че където Адвайта *Āchārya* се поклони пред *търти*²⁴ на Бог, статуята веднага ще се счупи на парчета, ако е фалшива, ако в нея наистина не присъства Бог. Но тук, когато Адвайта положил глава в нозете на момчето, *Нимāи* поставил едното Си краче на главата на Адвайта *Āchārya*. Всички били удивени и се чудели: „Каква ли духовна сила има това момче? Такъв голям *бхакта* и учен човек като Адвайта се поклонил на момчето, а момчето стъпило върху главата му и абсолютно нищо лошо не Му се случило! Кое ли е това дете?”

Докато *Нимāи* бил момче, понякога се загръщал с одеяло и влизал в банановата горичка на съседската къща. Туй чупел банановите дървета, като просто ги бутал с главата Си. Съседите идвали и си мислели, че вероятно бик е влизал и е унищожил градините. С тези забавления Богът учел Своите *бхакти*, че Той унищожавал всичките бананови дървета, които ще бъдат използвани за нещо друго, освен за Неговото служене. В най-висш смисъл преданите са Негови вечни придружители и Господ може да прави абсолютно всичко с техните притежания, за да задоволи

²⁴ Статуя с формата на Бога, в която Бог присъства лично; форма за храмово обожание

дори най-малките Си прищевки. Понякога Той гребвал плод от ръката на Шрѣдхара Панџит и му казвал:

– О, дай ми този банан. Не мога да ти платя никаква цена.

– Защо правиш това? – чудел се Шрѣдхара Панџит. – Ти си момче *брахман*; не мога да Ти откажа. Но не бива да вършиш такива неща. Аз съм беден човек. Ако взимаш най-добрите ми неща, от какво ще преживявам?

Така, крадейки плодовете, Нимѣи изпълнявал Своите забавления.

Когато пораснал, Нимѣи Панџит започнал да отдава голяма почит на Агваита Ачѣрѣа. Но Агваита не можел да понесе това. Той казвал:

– Аз знам, че Ти не си обикновен човек. Ти си свръхестествен, трансцендентален и си най-висшата личност. Тъй като по светска възраст си по-млад от мен, Ти ми отдаваш почит. Но аз не мога да го понеса, това е твърде много за мен.

Но какво можел да направи Агваита Ачѣрѣа? Нимѣи винаги му отдавал уважение всеки път, когато се срещнали. Затова Агваита измислил план как да Го спре и си казал: „Сега ще видим колко Си умен.”

Той напуснал Навадвѣп, отишъл в Шѣнтинур и започнал да проповядва против *бхакти*, школата на предаността. До Нимѣи достигнали новините, че след толкова дълги години като *бхакта* Агваита Ачѣрѣа проповядвал против предаността към Бог. Той учел, че *гвѣна*, знанието, е по-висше от предаността. „Предаността ни отдалечава от Бог - обяснявал той, - а знанието се опитва да Го приближи. Със знанието човек си мисли: ‘Аз искам да усетя какво си Ти, Господи.’ А предаността казва: ‘Той е *адхокшиаджа*, трансцендентален. Не може да бъде почувстван с нашите сетива.’ Така че предаността Го отдалечава, като казва: ‘Само Неговата сладка воля може да ни свърже.’ Но според пътя на знанието върховната власт е вътре във вашето сърце. Определено пътят на предаността заема второ място след знанието.”

Когато това достигнало до ушите на Нимѣи Панџит, той отишъл заедно с Нитѣананда да накаже Агваита. Те скочили в Ганг и преплували

целия път до Шантипур, където открили Агваита Ачарйа. Нимѝ се изправил срещу него:

– Какво правиш, Ачарйа? Защо Ме покани да дойда тук? С вода от Ганг и листа от *туласи*²⁵ ти се молеше да се появи, а сега Ми се подиграваш? Говориш против предаността, против Мен? Какво ти става?

И така Нимѝ Паңдит започнал да удря плесници на Агваита. Възрастната му съпруга започнала да плаче:

– Какво правиш? Не убивай стария човек

Нитѝананда Прабху се усмихвал, а Харидѝс Тхѝкур, объркан, стоял отстрани и се опитвал да проумее какво става. Тогава Агваита Ачарйа Прабху изпитал голямо удовлетворение и казал:

– Сега Ти дадох урок – Ти дойде да ме накажеш. Сега си победен – аз удържах победа над Теб!

Агваита Прабху започнал да танцува.

– Днес, Господи мой, аз Те победих! Трябваше да ме накажеш. Къде изчезна цялото уважение, което уж ми отдаваше?

Така той ликувал и после предложил на Махѝпрабху ястия от *ѝѝк*²⁶, любимия Му деликатес.

Богът дал такава милост на Агваита Прабху, че независимо че той бил възрастен учен и *ачарйа*, бил наказан с плесници. Не е възможно да накажем или посраим някого, когото уважаваме, само интимните си приятели. Неуважение и обида може да има само при много интимни взаимоотношения. Чистите *бхакти* искат наказание. Те се молят: „Накажи ни!”, но таква висше наказание не е нещо евтино.

²⁵ Свещено растение, любимото на Бог Кршѝа

²⁶ Зеленолистни растения от сорта на спанака и копривата

Приятел на падналите

Въпреки че дълг на справедливостта е да сравнява и да търси качества и способности, милостта няма такива ограничения. Божествената милост не се интересува от никакви качества, а винаги е готова да възнагради слабите и неспособните. Изисква се само едно нещо: нашето искрено и пламенно желание да получим милост. В *Чайтаня-чаритāmрта* се казва:

*кришна-бхакти-раса-бхāvитā татих
крййатāй йади куто 'ни лабхйате
татра лаулийат апи тйлийат екалай
джанта-коти-сукртаир на лабхйате*

„Чистото предано служене на Кришна не може да се постигне чрез изпълнение на благочестиви дейности дори за милиони животи. То има една-единствена цена – ревностно желание.”²⁷

Качествата, придобити от предишни животи, няма да помогнат за постигане на *бхакти*; единствено важни са неутолимото желание и вярата.

И следният стих говори за резултатите от *бхакти*:

*бхидйате хрдайа-грантхий
чхидйанте сарва-сатйайāх
киййанте чāsйа картāни
дрштя евātтанййиваре*

„Нашето вътрешно желание за *раса*, екстаз, понастоящем е заровено в сърцето, а сърцето е оковано и запечатано. Но слушането и възпяването на славата на Кришна разкъсва веригите на сърцето и то се

²⁷ *Чайтаня-чаритāmрта*, Магхйа 8.70

пробужда и разтваря, за да приеме Крш̀на – източника на удоволствие, самия екстаз (*расо ваи сах, акхила-раса̀трта т̀рттих*).²⁸

Нашето сърце се интересува от екстаз, очарование и сладост. И това се чувства със сърцето, не с ума, така че сърцето е най-важното нещо. Следващият ефект се чувства на нивото на знанието. След като получим вкуса на божествената сладост, съмненията изчезват (*раса-варджай расо 'ни асиа парай дриштв̀ нивартате*)²⁹. Когато вкусим истинския екстаз, *раса*, съмненията отпадат. Получавайки вкуса на Крш̀на съзнание, сърцето бива пленено, а когато то е пленено, екстазът на любовта към Бог, *према*, започва да се лее. Когато е удовлетворено, сърцето ще каже: „Ето това търсех!“ Тогава умът ще го последва и ще мисли: „Да, без съмнение това е висшата цел на нашето търсене. Всичко друго може да бъде оставено да изчезне.“

Сърцето ще каже: „Нека всички светски дейности спрат!“, когато достигне най-висшето богатство – божествената любов. Тогава *карма*³⁰ ще затвори всичките си работилници.

Първият резултат от *бхакти* е събуждането на сърцето. Когато то е пленено, умът одобрява това и нашата *карма*, насочваща енергията в погрешна посока, спира. *Бхакти-йога* е истинското съкровище на сърцето.

Природата на божествената милост е да се разпростира, без да признава никакви закони. Единственото, което се взима предвид, е нашето горещо желание да я приемем. Милостта пита: „Искаш ли това?“ Ако ние просто се съгласим: „Да, това е прекрасно и притежава най-висшия вкус“, тогава можем да я имаме. Ако молитвата ни е искрена, нищо друго не се изисква. Това е проста сделка. Ако я искаме, ще я получим. Крш̀на съзнание е най-простото нещо. Дали човек е подходящ, или не няма значение. Всеки, който просто го иска, може да го има.

²⁸ Шр̀мад-Бхагаватам 1.2.21

²⁹ Бхагавад-г̀та 2.59

³⁰ Законът, който предизвиква последствията от действието

А какво остава за онези, които не желаят този божествен дар? За тях Шрї Чайтаня Махāпрабху раздава специалната си милост чрез Своя най-щедър търговски представител Шрїпад Нитїананда Прабху. Нитїананда Прабху няма да позволи да избягат дори на онези, които искат да избегнат любовта към Бога.

Ако някой каже: „Не го искам“, Нитїананда Прабху няма да позволи. Той ще каже:

– Не! Трябва да го искаш. Настоявам – вземи го! Опитай го и ще видиш какво безценно богатство е любовта към Бога.

За да „хване“ пазара, умният търговец може да раздава безплатни мостри от своя продукт и да казва на клиентите:

– Давам ти едно безплатно! Няма да ми плащаш сега. Това ти го давам. Използвай го и ако почувстваш, че има стойност в моя продукт – купи го.

По подобен начин Нитїананда Прабху пътувал из Бенгал, отправяйки Своя смирен апел. Нитїананда Прабху чукал на вратата и падал в нозете на Своите клиенти, плачейки:

– Моля, вземете това! Не Ме отпрацайте, не Ме гонете. Моля, направете каквото ви казвам. Отдайте цялото си внимание на Гаурāнга и ще получите облага, далеч отвъд очакванията ви. Това е Моята молба към вас.

Той проливал сълзи, търкалял се пред вратите и ги увещавал:

– На вас не ви се иска да приемете, но не се съмнявайте. Умолявам ви – вземете го! Повярвайте Ми. Моля, приемете Гаурāнга!

Така Нитїананда Прабху скитал по двата бряга на Ганг, бродейки тук и там и проповядвайки за Шрї Чайтаня Махāпрабху.

Нитїананда Прабху знае само Гаурāнга. В *кришна-лїлї* той е представен като Баладев. На пръв поглед изглеждало, че Баладев изпълнявал *раса-*

*лїлї*³¹, но в сърцето си Той само подготвял *раса-лїлї* за Кршңа: Най-опитните в предаността познават Неговата природа – Той винаги е посветен на Кршңа. Иначе не би бил Баладев. Той няма индивидуални мисли за собствено забавление; всеки атом от тялото Му винаги копнее да подготвя забавленията на Кршңа. По подобен начин всеки атом от тялото на Нитїананда Прабху е осъзната трансцендентална субстанция. И всеки атом от Неговото тяло е предназначен единствено за служене и удоволствие на Шрї Чайтаня Махãпрабху.

Един ден майката на Махãпрабху, Шãчїдевї, сънувала, че Кршңа и Баларãм били на трон, а Нитїананда Прабху се обръщал към Баладев

– Слизай от Твоя трон! Твоите дни свършиха. Сега Моят Бог Гаурãнга ще бъде възкачен.

Баладев октазвал:

– Не. Аз си имам Бог – Кршңа.

Имало сбиване, но Нитїананда Прабху надделял и свалил Баладев от трона с думите:

– Денят Ти свърши. Сега дойде времето на Моя господар, Гаурãнга. Ти си нарушител и навлезе в чужди територии – трябва да слезеш.

И Баладев не могъл да надвие Нитїананда, който Го свалил от трона.

Такава е природата на отношенията между Нитїананда Прабху и Шрї Чайтаня Махãпрабху. Той няма нищо свое; всичко, което има, е Шрї Чайтаня Махãпрабху. Какъвто е Баладев за Кршңа, такъв е Нитїананда Прабху за Шрї Чайтаня Махãпрабху. Целта на идването на Шрїман Махãпрабху била да раздава най-щедро преданото служене на Врндãван³². От друга страна, Нитїананда Прабху пеел:

*бхаджа гаурãнга, каха гаурãнга лаха гаурãнгер нãта,
йеи джана гаурãнга бхадже се хайа ãтãра прãна*

³¹ Най-интимните духовни забавления на Шрї Кршңа и *гопãте* (селските пастирки)

³² Вечната обител и мястото на вечните забавления на Шрї Кршңа

”Обожавай Гаурāнга, говори за Гаурāнга, възпявай името на Гаурāнга. Които обожава Шрї Гаурāнга, е душата на моя живот.”

Нитїāнанда Прабху правел всичко възможно най-широк кръг от хора да приемат Шрї Чайтаня Махāпрабху. Той проповядвал, че всеки, който последва Шрї Чайтаня, безопасно и успешно ще постигне най-висшата духовна област – Врдāван.

Разбира се, Навадвїп, обителта на Шрї Чайтаня Махāпрабху, е не малко ценна от жилището на Кршᅇа. Същата раса, която се открива във Врдāван, присъства с други черти в Навадвїп. Някои бхакти имат специално привличане към *врдāван-лїлā*, други - към *навадвїпа-лїлā*³³, а трета група представлява и двата лагера, но Навадвїп е най-щедър. Във Врдāван забавленията на Кршᅇа са достъпни само за много доверен кръг, но в Навадвїп тези забавления се раздават. *Гаура-лїлā* е по-щедра от *кршᅇа-лїлā*.

В *Чайтаня-чаритāмрта* Кршᅇадāс Кавирāдж Госвāmї обяснява разбирането си за разликата между *гаура-лїлā* и *кршᅇа-лїлā*:

*кршᅇа-лїлā атрта-сāра, тāра śата śата дхāра,
гаїа-дике вахе йāхā хаите
се чаитанїа-лїлā хайа, саровара акшайа,
лано-хāйса чарāха' тāхāте*

„Няма съмнение, че най-висшият нектарен вкус на раса се намира в *кршᅇа-лїлā*. Но какво е *гаура-лїлā*? В *гаура-лїлā* нектарът на *кршᅇа-лїлā* не е ограничен до малцина, а се раздава във всички посоки. Сякаш стотици потоци се лият от десетте страни на нектарното езеро на *кршᅇа-лїлā*.”³⁴

Нашият най-висш блян е да получим служене към Шрїматї Рāдхārāᅇї, но в началото трябва да се обърнем към Шрї Нитїāнанда Прабху чрез Неговия проявен представител – гуру. Нитїāнанда Прабху укрепва основите, които ни помагат да напредваме по-нататък в предаността.

³³ Забавленията на Шрї Чайтаня Махāпрабху в Навадвїп

³⁴ *Чайтаня-чаритāмрта*, Магхїа 25.271

Бързото развитие без добра основа предполага негативен резултат, затова за нас милостта на Нитйāнанда Прабху е от първостепенна необходимост. Този подход кулминира в служенето към Шрїматї Рāдхāрāнї (*нитйїер-карунā хабе брадже рāдхā-крїшнā-пāбе*)³⁵.

Да възвърнем позицията си на слуга на слугата до краен предел е философията на Гаудйā Ваишнавизма³⁶. Нашата цел не е да станем едно с Крїшнā, а да получим служене, ние искаме да отдаваме служене. Подчинената половина на Абсолютната Истина е отрицателната сила – енергията, която служи, а доминиращата половина получава това служене. Нашият най-висш интерес ще бъде защитен, когато в съответствие с нашата органична природа постигнем позицията на слуги в отрицателната, подчинена половина; не като смятаме себе си за едно с положителната, доминиращата половина.

По милостта на Нитйāнанда Прабху ние развиваме привличане към Шрї Гаурāнга. Ако получим милостта на Шрї Гаурāнга, получаваме всичко, и то в най-висша степен. А това е най-безопасният начин да се доближим до Рāдхā-Крїшнā. Ако се опитаме да постигнем Рāдхā-Крїшнā по друг начин, опитите ни ще бъдат изкуствени и дефектни; ако подходим към Рāдхā-Крїшнā директно, пренебрезвайки Шрї Гаурāнга, ще изпитаем огромни трудности.

Затова ние трябва да вложим цялата си енергия в служене на Чайтаня Махāпрабху. Тогава ще открием, че без да забележим, сме били издигнати към най-висшето ниво. Прабходāнанда Сарасватї Тхāкур се моли:

*йатхā йатхā гаура надāравинде
виндета бхактиї крта-пунйā-рāйїих
татхā татхотсарпати хрдї акастāд
рāдхā-надāтбходжа-судхāтбху-рāйїих*

„Ако се посветим на лотосовите нозе на Шрї Гаурāнга, автоматично ще достигнем до нектарното служене на Шрїматї Рāдхāрāнї във Врндāван.

³⁵ Песен от Нароттам дās Тхāкур

³⁶ Учението, следвано и проповядвано от Шрї Чайтаня Махāпрабху

Инвестицията в Навадвѳп дхѳм автоматично отвежда до Врдѳван. За човек остава неизвестно как се е озовал там. Но онези, които са родени под щастлива звезда, влагат всичко в служене на Гаурѳнга. Докато правят това, те ще открият, че всичко автоматично бива предложено в божествените нозе на Шрѳматѳ Рѳдхѳрѳнѳ. ” Тя ще ги приеме и ще им даде интимно трансцендентално служене.

– О, вие имате добра референция от Навадвѳп! Аз незабавно ще ви назнача.

Шрѳматѳ Рѳдхѳрѳнѳ се представя във формата на Гаурѳнга с добавен елемент на великодушие. Докато разсъждаваме за забавленията на Шрѳ Гаурѳнга, похотливите мисли не могат да нахлуят, защото Той се появява като саннѳси и бхакта.

Разбира се, ако анализираме Шрѳ Чайтаня Махѳпрабху, ще открием Кршѳа в одеждите на Рѳдхѳрѳнѳ. Според философите имперсоналисти, когато отрицателно и положително се обединят, те се превръщат в неразграничимо цяло, но Ваишѳнава философията казва, че при таква божествено обединение личностните характеристики не се губят. Нещо повече, в одеждите на отрицателното положителното се преобразява и започва с най-голямо внимание да търси Себе си. Според Ваишѳавизма, когато положителното и отрицателното се обединят, те не създават равновесие, а винаги запазват динамичния си характер. Обединението на Рѳдхѳ и Кршѳа е Чайтаня Махѳпрабху и ние можем да бъдем привлечени към Него по милостта на Нитѳѳнанда Прабху.

Милостта на Нитѳѳнанда Прабху понякога надминава милостта на Шрѳ Чайтаня Махѳпрабху. За да не създаде лош прецедент, понякога Махѳпрабху не може да приеме определени паднали души – Той трябва да взема предвид тяхното положение и други фактори. Но милостта на Нитѳѳнанда Прабху не се интересува от никакви неблагоприятни обстоятелства; Неговата милост е извънредно щедра и почти сляпа. Той не прави разлика между различните степени на греха. Неговата милост обгръща всички. И Шрѳ Чайтаня Махѳпрабху не може да пренебрегне Неговите препорѳки. Дори онези, които Шрѳ Чайтаня Махѳпрабху отхвърлил, получили подслона на Нитѳѳнанда Прабху и постепенно Махѳпрабху трябвало да ги приеме. Така че милостта на Нитѳѳнанда е

най-голяма и значима и това е нашата утеха, защото по Негова милост и най-падналите души могат да достигнат върховната цел.

Веднъж Чайтаня Махāпрабху казал на Своите последователи:

– Дори ако откриете Нитйāнанда Прабху с пропаднало момиче да пие вино в кръчмата, трябва да знаете, че Той е над всички тези неща. Дори зает с низши дейности, Той никога не бива засегнат. Може да изглежда, че е свързан с много грешни дела, но трябва да знаете, че Той винаги се ползва с уважението на създателя на вселената Бог Брахмā и на другите издигнати бхакти. Милостта на Нитйāнанда Прабху е толкова голяма, че ако човек просто вземе парче от препаската Му и го носи с уважение върху тялото си, той ще бъде спасен от всички притеснения на материалните сетива.

Затова се молим: нека умът ми никога не се отклонява от светите нозе на Нитйāнанда Прабху! Нека се поклоним на Нитйāнанда Прабху!

Чайтаня Махāпрабху приел *саннийās* за благо погълнатите от *лййā души*. Той тичал и преследвал падналите души, за да ги спаси от илюзията, давайки им святото име на Кршнā, а Нитйāнанда Прабху като Негова сянка Го следвал навсякъде, където и да отидел. Той напълно се отдавал и се идентифицирал с мисията на Махāпрабху. Затова трябва да се поклоним на Нитйāнанда Прабху. Шрī Чайтаня Махāпрабху се потапял в сладостта на Рāдхā-Кршнā *лййā* и потъвал дълбоко в тази реалност, но в същото време искал да спаси всички души, чиито сърца били завладени от фалшивите възгледи на отречението и експлоатацията, затова вдъхновил Нитйāнанда Прабху:

– Върви в Бенгал и се опитай да ги спасиш – дай им божествената любов на Рāдхā и Кршнā.

И така Той помолил Нитйāнанда Прабху да раздава божествената любов към Рāдхā-Говинда, но вместо това Нитйāнанда започнал да проповядва за Шрī Гаурāнга. Той си мислел, че за хората ще е по-добре да обожават Гаурāнга, защото това ще им помогне да се освободят от оскърбленията, които умовете им нанасят в сегашното им състояние. Като правят това, те автоматично ще получат достъп до Рāдхā-Кршнā *лййā*.” На Него му било казано да проповядва името на Кршнā, но вместо

това Той проповядвал името на Гаурāнга. Затова за наше добро нека се поклоним и помолим с цялото си смирение на Нитийāнанда Прабху:

„О, Нитийāнанда Прабху, О, *гурудев*, моля те, дай ми капка силна вяра в Шри Гаурāнга, който е Рāдхā-Говинда ведно и който вкусва сладостта на божественния нектар на забавленията във Врндāван. Дай ми капка вяра, за да мога един ден и аз да получа божествената любов и да вляза в този божествен свят.”

Ако пренебрегваме Нитийāнанда Прабху и Шри Чайтаня Махāпрабху, нашето желание да служим на Рāдхā-Говинда ще остане мечта, абстрактно въображение далеч от реалността. Нитийāнанда Прабху е подслон за всички паднали души. Той е най-добросърдечният аспект на *гуру-таттва*³⁷; трябва да сведем глава пред Него, да приемем Неговите лотосови нозе и да Му се отдадем.

В духовната област Ваикунтха Нитийāнанда Прабху е представен от Санкаршāна, Върховния Бог, който се приема за основата на всичко съществуващо. Всяко възможно съществуване се поддържа от Неговата енергия. Нитийāнанда Прабху е оригиналният Баладев, Личността на Бога. Затова трябва да гледаме на забавленията на Нитийāнанда Прабху с пълно съзнание за Неговата важна позиция, независимо че Той бродел насам-натам, търкалял се в прахта със сълзи на очи и казвал:

– Повтаряйте името на Чайтаня и така ще ме направите ваш слуга!

Независимо че се поставял в тази ниска позиция, Той трябва да бъде виждан в светлината на Своята истинска, издигната позиция. Ние трябва да Му се отдадем с това виждане.

Криша према, божествената любов, е невъобразима субстанция, която е много привлекателна и екстазна. Великите светци, получили вкуса на тази чудна субстанция, захвърлят всички желания, включително освобождението, което така щедро се възхвалява от *Ведите*. Така че Нитийāнанда Прабху, който е едно с Баладев, в едно нещо е по-велик от Него – Той раздава божествената любов.

³⁷ Божествената същност на духовния учител

Какво е божествената любов? Тя е толкова важна и ценна, толкова по-висша от всички други придобивки, че онзи, който може да даде божествена любов, е далеч над онези, които могат да дадат дълг, богатство, удоволствие и дори освобождение (*дхарма, артха, кърма, мокша*). Ако си представим, че Кришна е подчинен на Шри Чайтаня Махāпрабху, тогава, разбира се, Баларām е подчинен на Нитйāнанда Прабху. Във всяко друго отношение Те са подобни, но ако към Баларām се прибави великодушие, Той става Нитйāнанда Прабху.

Първо трябва да бъде установена позицията на божествената любов: великите светци изоставят освобождението и другите придобивки, след като до тях достигне дори съвсем лек аромат на божествена любов. Ако веднъж разберем позицията ѝ, ще осъзнаем, че онзи, който може да я даде, непременно е по-висш от всички, които дават всичко друго.

Така че Нитйāнанда-Баларām е по-висш от Кāраṇодакайāйī Вишну, Свр̄хдушата на всички вселени, от Гарбходакайāйī Вишну, Свр̄хдушата на тази вселена, и от Кӣроодакайāйī Вишну, Свр̄хдушата във всички живи същества. Баларām е дошъл тук като Нитйāнанда Прабху – не с величественост, великолепиe или сила, а в човешка форма – за да раздава божествена любов. И Той дава Гаурāнга. Неговото величие се доказва от този факт. Можем да разберем и повече за това, като изследваме различните аспекти от живота Му стъпка по стъпка.

Нитйāнанда Прабху бил роден в Екачакрā и там прекарал ранните години от живота Си. Неговите родители, приятели и съседи изпитвали екстазна радост от Неговите сладки детски забавления. Още от раждането си Той създавал радостна атмосфера в цялата Екачакрā и в такава атмосфера прекарал детството Си.

Докато Нитйāнанда бил още малко момче, в дома Му дошъл един пътуващ *саннийāси* и Го измолил от родителите Му. Този *саннийāси* бродел по различните светни места и сега молел да му дадат Нитйāнанда като милостиня. Той го взел със себе си и така Нитйāнанда обиколил почти всички светни места, следвайки този *саннийāси*. Казва се, че това бил Мадхавендра Пурī.

Веднъж Нитйāнанда Прабху почувствал екстаз в сърцето си и разбрал, че Шрї Гаурāнга е започнал *санкїртан* забавленията си в Навадвїп. И с това възхновение той пристигнал в Навадвїп.

Същият този ден Махāпрабху казал на последователите си:

– Сънувах, че един изключително велик човек пристигна до Моята врата в колесница с флаг, на който бе изобразено палмово дърво (знакът на Баларāм). Той попита няколко пъти: "Къде е домът на Нимāи Пандит (Чайтаня)?" Тази велик човек трябва да е пристигнал вчера в Навадвїп. Опитайте се да Го откриете.

Те търсили и търсили, но никъде не могли да Го намерят. Тогава Махāпрабху сам тръгнал да го търси. Той ги отвел направо до дома на Нанданāчārїа и когато Шрї Чайтаня Махāпрабху и Неговите последователи изведнъж пристигнали там, открили Нитйāнанда Прабху да седи на верандата. След като видял Шрї Чайтаня Махāпрабху, Нитйāнанда Прабху известно време се взирал внимателно в Него, потънал в Него и припаднал. Така в един ден той станал най-приближеният спътник на Шрїман Махāпрабху. Когато Шрї Чайтаня Махāпрабху Му наредил да раздава Кршнā съзнание на всеки, той започнал да разпространява божествената любов към Шрї Гаурāнга.

Веднъж Шрї Чайтаня Махāпрабху разговарял тайно с Нитйāнанда Прабху в Джазаннāтх Пурї. Когато Нитйāнанда Прабху отишъл до Бенгал и се оженил, някои казват, че Махāпрабху Го помолил да се ожени. Нашето мнение е, че понеже хората смятали себе си за „висша класа“ и били изключително суетни, Нитйāнанда Прабху бил помолен да проповядва на масите. Тъй като на Него му било наредено да се смеси с тях, за да може да проповядва, наложило се да се ожени. Иначе, ако трябвало да се смеси със семейните, бидейки монах, можело да Му се отправят обвинения относно стандарта на Неговото отречение. И за да изпълни тази задача, Той се оженил, като приел тази линия на поведение и това мислене. И на Него му било казано да направи това лично от Шрї Чайтаня Махāпрабху; това не било Негово собствено решение. Разбира се, да се ожени, или не, не означавало нищо за Него.

Как Той се срещнал със Своята вечна спътница, Джāхнавā-девī, е описано в *Бхакти-ратнāкара*. Изглежда, че докато проповядвал из цял Бенгал, се случило да бъде в къщата на бащата на Джāхнавā-девī, Сūrīадās Пāндит, брата на Гаурīдās Пāндит, който вече бил последовател на Гаура-Нитīāнанда. Сūrīадās му помагал много в проповядването, защото неговата къща била добра база. И Сūrīадās, който имал две дъщери, предложил едната на Нитīāнанда Прабху. В крайна сметка Шрīла Нитīāнанда Прабху и Шрīматī Джāхнавā-девī са вечно свързани и въпреки че Тяхната сватба изглеждала на пръв поглед породена от необходимост, всъщност тя била част Тяхното вечно забавление.

Разбира се, някои така наречени *саннīāsī* се възползват от това, за да изоставят обетите си за безбрачие и да се оженият. Те посочват за извинение сватбата на Нитīāнанда. Но не е доказано, че Нитīāнанда Прабху е бил *саннīāsī*. В действителност името Нитīāнанда е име на *брахмачārī*. „Ананда” е наставка, която се добавя към името на *брахмачārī*. Ананда, Сварūп, Пракāū и Чайтаня са различни видове имена на *брахмачārī*. Името Ананда се среща също и при *саннīāsīте*, но никъде не откриваме титлата *саннīās* да се споменава във връзка с Нитīāнанда Прабху. Освен това никъде не се споменава за Негов *саннīās гуру*, докато знаем, че Неговият *дīкшī гуру* е бил Мāдхавендра Пурī (*духовният учител* на Адваита Прабху и Йīшвара Пурī).

Нитīāнанда Прабху е известен като *авадхūtа*. *Авадхūtа* не означава *саннīāsī*, а някой, който не гържи много на външните практики и понякога извършва неща, които не бива да се правят. Когато виждаме една възвишена личност да се заема с низши практики, такава личност се счита за *авадхūtа*. Той е над тези неща, но практиките Му са от низша природа. *Ава* означава ниско, а *дхūtа* – че той може или да премахва, или да пречиства.

Нитīāнанда Прабху счупил пръчката на Махāпрабху, символа на *саннīās*, наричан *ека-данда*, на три части; това показва, че когато приемаме *саннīās*, орденa на отречението в живота, трябва да приемем не една, а три *данди*, които символизират отдаването на тялото, ума и думите в служене на Бог. И Шрīла Бхактисиддхāнта Сарасватī Тхāкур също бил вдъхновен от това действие на Нитīāнанда Прабху и давал *триданди*

саннийас на своите последователи вместо екаганда, което било общоприетото за тогава в Бенгал. Системата на триданги саннийас била обичай в Югоизточна Индия за Ваишнавите, които следват Рамануджачарја, а Бхактисидханта го въвел за модерната епоха.

Подходът на Нитйананда Прабху бил много специфичен. Неговата стратегия била да издига най-падналите. Както Наполеон, който нападал най-силните позиции на вражеската армия, Нитйананда Прабху искал да улови най-греховните. Обикновено си мислим, че светецът отлита от този свят на *тайй* и отива на уединено място, където може да влезе в пещера и да започне да медитира. Истина е, че индийските светци често съветват хората да изоставят всичко, да отидат на самотно място в джунглата, да намерят някоя пещера и напълно да се вгълбят в разбирането за Господ.

Но Бхактисидханта Сарасватй беше различен тип светец. Досуц като Махепрабху и Нитйананда Прабху той искаше да атакува *тайй* и като велик генерал обяви тотална война на илюзията и дори на погрешните религиозни и философски схващания. „Всички погрешни разбирания - проповядваше той - произлизат от факта, че хората не могат да разберат, че Кршна е източник на всичко и затова всичко Му принадлежи: *йййвйсайап идатй сарват*³⁸. Толкова е ясно, просто и вдъхновяващо. Как можем да си мислим: това е за мен, това е за Него? Защо въобще да оставяме да съществува такова неразбиране? Атакувай го – премахни го изцяло!”

Той ни казваше:

– *Киртан* означава да се проповядва срещу погрешните схващания. Вие трябва да вървите като воители и да проповядвате Кршна съзнание от врата на врата – интереса на Кршна, схващането за Кршна. Ако хората разберат, че всичко е за Кршна, ще бъдат спасени. Това е простата и ясна истина. Защо не го разбират? Опитайте се да ги уловите, да ги освободите от света на неправилните схващания и неразбирането, където в момента страдат от реакциите на материалната природа.

³⁸ Шри Ййопанишад, мантра I

В този смисъл ние не се боим от нищо. Един Ваишнава, който обичаше усамотението, веднъж попита нашия *гуру махарадж*:

– Защо стоиш в Калкута? Това е мястото на Сатаната, където борбата за лични интереси е толкова ожесточена. Остави това – ела в светия *дхит*.

Но Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур специално беше избрал това място и отговори:

– Аз предпочитам да представлявам Махарабху в изключително замърсено място.

Затова той искаше да изпрати хора на Запад:

– Изтокът е пленен от обаянието на западната цивилизация – казваше той, – затова първо трябва да бъде смачкана. Тогава нейното очарование ще изчезне и целият свят ще дойде да се присъедини към кампанията на божествената любов на Шри Чайтаня Махарабху.

Това е същият дух, с който Нитянанда Прабху агитираше пагналите души в този свят в Своя опит да ги доведе до лотосовите нозе на Шри Чайтаня Махарабху.

Лудият Нимāи Паңдит

В Навадвīп, когато Махāпрабху бил ученият младеж Нимāи Паңдит, всички мислели, че е полудял след завръщането си от Гайā, когато започнал да проявява признаците на преданост към Кршṇа. Тогавашните здравомислещи хора казвали:

– Този Нимāи Паңдит беше добър човек, джентълмен, но след завръщането си от Гайā напълно се промени и извършва много нежелателни дейности. Той иска да проповядва толкова нови идеи. Какво е това? Той е полудял. Не зачита никакви правила и предписания, социални норми или древни писания – само „Кршṇа, Кршṇа, Кршṇа”. Преди беше нормален, но напоследък се побърка. Разбира се, Той има силен интелект. Докато беше професор, не зачиташе дори ерудицията и на най-великите *паңдита*. Той лесно победи шампиона на учените – Кеūава Бхāратī и много други. Но сега Го загубихме. Сега Той е различен. Не се интересува от *брāхманите* или от писанията, които следваме. Той има ново мнение и Го представя на света.

Съседите се оплаквали на майка Му Шачīдевī:

– Шачīдевī, какво става? Нимāи не беше такъв преди; вече не се интересува от нас. Дори жена Му не Го привлича. В какво се е превърнал? Ти си дъщеря на джентълмен, но виж каква съдбата те сполетя! Какво да правим? Фактите са такива, Шачī: твоят единствен син, който беше толкова блестящ, е полудял. Ти трябва да Му осигуриш лечение.

Тогава Шачīдевī извикала *кавирāджа*, доктора. Докторът уредил да напълнят малък тухлен резервоар със специална течност, масло *Вишну*, от което се очаква да е с много охлаждащ ефект. След това помолили Нимāи Паңдит да се изкъпе в този резервоар. Той влязъл вътре и изведнъж започнал да се смее и да си играе. Гмуркал се, плувал в маслото и се смеел лудо. Тогава на посещение дошъл Шрīвās Тхāкур и попитал:

– Как е Нимāи Паңдит?

– Само виж нещастieto ми – отвърнала Шачидевī, – моят Нимāи е напълно полудял. Аз повиках доктора и той препоръча това лечение.

Когато показала на Шривās как Нимāи си играел в резервоара, той попитал:

– Какво е това?

– Съседите ме посъветваха да го направя.

– Ти си много мила дама – казал Шривās, – но не знаеш как да се оправяш с друките. Това, което Нимāи има – аз го искам! Твоео момче има *кршна-прета* и аз искам капчица от нея. Ако ни е писано да живеем още няколко дни, ще имаме възможността да видим много от чудните забавления на Кршṇа.

Тозава Нимāи се успокоил за момент и казал на Шривās,:

– Ако и ти беше казал, че съм луд, щях да изтичам до Ганг и да свърша с живота си. Поне ти разбра кой съм аз; това е Моята утеха, Шривās. Ако беше казал на хората „Той е луд“, тогава щях да знам, че няма човек тук, който да е готов да приеме това, което съм дошъл да дам, така че щях да вляза в реката и да се удавя без никакво колебание.

Преди Нимāи Пандит да отиде в Гайā, Той бил голям учен. Когато се върнал от Гайā, зареден с преданост, Той започнал да преподава граматика като преди, но сега показвал Кршṇа в граматиката – давал интерпретации на корените от санскритската граматика, които показвали връзката между санскрит и Кршṇа; обяснявал, че звукът е просто вибрация, а вибрацията е енергия на Кршṇа. Енергията на Кршṇа е, която пречиства всичко и го кара да се движи. Ако тя се оттегли, всичко умира, с всичко е свършено. Така Нимāи Пандит обяснявал граматиката с изразите на Кршṇа.

Тозава учениците Му много се притеснили.

„Какво става? - мислели си те. - Дойдохме да учим санскрит от Нимāи Пандит, но академичните ни очаквания не са удовлетворени. И въпреки всичко уроците, които сме получили от Него, не могат да бъдат научени

никъде другаде, затова не можем да Го изоставим. Но как да подобрим стила Му на преподаване?”

Те отишли при предишния учител на Нимāи Паṇдит, Гаṅгādās Паṇдит. Той бил наставник в детството на Нимāи. Гаṅгādās казал:

– Вие всички сте щастливци да бъдете ученици на Нимāи Паṇдит. Той е толкова добър професор. От какво се оплаквате?

– Преди ние бяхме много доволни да учим при Нимāи Паṇдит – отвърнали учениците. - Но сега, след като се върна от Гайā, Той обяснява всичко по съвсем нов начин. Преподава санскрит в смисъла на святото име на Кршṇа. Той разбира най-висшата философия, но това не ни помага да научим граматиката. Ценно е, но не за това, което учим. Молим те, помоли Го да промени начина си на преподаване. Той те уважава, защото ти си Негов учител. Само ти можеш да Му повлияеш.

– Добре – казал той, – помолете Го да се отбие при мен утре.

Учениците отишли при Нимāи Паṇдит и Му казали, че бившият Му професор Го вика и иска да Го види. Нимāи ги уверил, че ще отиде и по-късно същия ден отишъл при Гаṅгādās Паṇдит и му поднесъл почитанията Си. Гаṅгādās казал:

– Как Си, момчето ми? Щастлив съм да чуя, че си бил до Гайā, за да извършиш религиозния си дълг към Твоите предци. Това е много хубаво, но какво се е случило? Твоите ученици ми се оплакват. Истина ли е, че не им преподаваш правилно? Защо не желаеш да ги учиш като преди? Всички те ценят учението Ти, но след завръщането от Гайā Ти си възприел някакъв странен стил на преподаване. Не продължавай така. Казвам Ти, учи ги правилно. Чувам от хората, че си станал *бхакта*. Но нима предците ти не са били *бхакти*? Разбира се, че са били. Разбира се, Ти си станал изключителен *бхакта*. Но не се отклонявай от правия път. Това, което говориш за предаността, изглежда ненужно – това всъщност не е граматика. Смяташ ли, че хвърляш нова светлина с Твоите нови значения? Мислиш ли, че всичките предишни професори са били идиоти? Какво ще отговориш?

Нимāи мълчал.

– Добре тогава. Не се отклонявай. Успокой се, следвай Своите предци и учи добре момчетата, за да не чуваме и в бъдеще оплаквания от Теб. Твоите ученици няма да отидат в никое друго училище. Те много Те ценят, затова ги учи добре.

Товага Нимāи Паᅇдит взел прах от нозете на Своя учител и му казал:

– Да, ще се опитам да спазя твоего напътствие. По силата на праха от твоите нозе никои не може да Ме надмине в науката. Не се безпокой. Ще ги уча добре.

Няколко дни по-късно Нимāи Паᅇдит започнал да мантрува „*гопй, гопй*“, докато бил в транс на преданост. Някои големи учени с високо положение в обществото отишли при Него и казали:

– Нимāи Паᅇдит! Ти беше голям учен, а сега Си *бхакта*. Това няма значение, но защо мантруваш ”*гопй, гопй*”. Приеми името на Криᅇа. Според писанията това ще Ти донесе някаква полза. Но Ти мантруваш ”*гопй, гопй*”. Каква полза ще имаш от това? Ти си луд.

Нимāи отговорил:

– Кои е този Криᅇа? Защо трябва да Го обожавам? Той е разбойник и женкар!

И Нимāи хванал една пръчка и ги разгонил. По-късно те започнали да говорят помежду си, казвайки: „Нимāи Паᅇдит се е побъркал напълно. Отидохме да Му говорим за Негово добро, а Той се опита да ни убие с тоягата си! Ние не сме синове на обикновени хора – имаме високо положение в обществото и фамилна чест. Ще Му дадем да се разбере!” Те искали да дадат урок на Нимāи Паᅇдит, като Му ударят един хубав бой.

Когато научил това, Нимāи изведнъж извикал:

– Предприех всички мерки, за да спася тези окаяни души, но сега виждам, че те ще натрупат още грехове, като злоупотребяват с Мен, наговаряйки се да Ме накажат. Защо дойдох? Какво да направя, за да ги спася? Ще трябва да приема ролята на *саннийāсй*. Иначе те ще си мислят, че съм просто един от тях – семеен. Но ако стана *саннийāсй*, проповедник

– може би ще имат някакво уважение. Те ще си кажат: „Всички ние сме семейни. Той стана *саннийаси*. Трябва да бъде уважаван.” Тогава от това уважение те ще имат някаква полза. Иначе ще трябва да отидат в ада, защото си мислят, че съм обикновен човек. За да им създам някакво уважение, от което те да имат полза, ще трябва да приема ролята на *саннийаси*.

И той разкрил пред Нитийананда Прабху и неколцина други: „В последния ден на първия месец на тази година Аз ще приема *саннийас*.”

Екстатичният монах

Според слънчевите изчисления било денят на *такара-санкрънти*, с благоприятно разположение на звездите, когато Нимѝи Паңдит отишъл в Кѝтвѝа да приеме *саннѝас*, ордена на живота в отречение. След това Той щял да стане известен като Шрѝ Чайтаня Махѝпрабху. Той преплувал Ганг и с мокри дрехи затичал към Кѝтвѝа. Само неколцина Негови приятели, между които Нитѝананда Прабху, Гадѝдхар Паңдит и Муқунда, били посветени в плана Му. Той им казал:

– Времето, когато Аз ще приема робата на отречението, е много близко.

Дни преди това срещу Нимѝи Паңдит се надигнала опозиция. Онези, които вярвали, че материалната природа е най-висшият принцип, а съзнанието е продукт на материята, започнали да обиждат Нимѝи Паңдит. Той си мислел: „Дойдох да спася най-пропагналите, но ако те отправят оскърбления към Мен, няма надежда за тяхното издигане.” Той продължил:

– Донесох най-ефикасното лекарство, но болестта им бързо се влошава и изглежда, не подлежи на лечение. Те ще поемат по своя гибелен път. Пациентите се държат непристойно и малтретират своя лекар. Те подготвят план да Ме нападнат. Мислят, че аз съм семеен – техен племенник, вземат Ме за един от тях. Дойдох с най-доброто лекарство за тази пропагнала епоха, но сега виждам, че правят заговор срещу Мен. Сега те са обречени. Поне трябва да им покажа, че не съм един от тях.

Той си мислел: „Трябва да напусна семейния живот и да приема *саннѝас*, да скитам от село на село и от град на град и да проповядвам святото име на Кршѝна.”

Това било решението Му и след няколко дни Той отишъл да приеме *саннѝас* в Кѝтвѝа от Кеѝава Бхѝратѝ Махѝрѝдж.

В деня, преди да замине да приеме *саннѝас*, от следобед до вечерта *бхактите*, без да се уговарят, се били събрали в дома на Нимѝи Паңдит.

Всяка година в Бенгал на този ден се празнувало *Лакшмī-пūджā* - обожанието на богинята на щастието, и тогава се приготвяли и раздавали специални сладкиши. Нимāи, знаейќи, че рано на следващата сутрин ще напусне Навадвīп, за да приеме *саннйās*, привлякъл Своите последователи по такъв начин, че почти всички главни *бхакти* дошли тази вечер да Го видят.

Само четири от най-близките Му последователи знаели, че Той си тръгва; обикновените *бхакти* нямали представа, че това била последната Му ноц в Навадвīп. Те дошли с цветни гирлянди и много други подаръци, които да бъдат поднесени на Бога. Нимāи приел техните гирлянди и ги окачил на онези *бхакти*, които Му ги дали. Със собствените Си ръце Той окачил гирляндите на Своите *бхакти* и ги призовал:

– Винаги възпявайте името на Кришња. При никакви условия не изоставяйте *кришња-нāма*. И не правете нищо друго. Докато работите, ядете, спите или ходите, ден и ноц, каквото и да правите, продължавайте да повтаряте името на Кришња. Винаги говорете за Кришња – за нищо друго. Ако имате и най-малкото искрено привличане към Мен, не правете нищо, без да възпявате името на Кришња.

– Развивайте Кришња съзнание – продължавал Той. – Кришња е източникът на всички нас. Той е нашият баща; от Него сме дошли. Синът, който не показва уважение към баща си, със сигурност ще бъде наказван живот след живот. Винаги възпявайте имената на Господ:

*харе кришна харе кришња кришња кришна харе харе
харе рāма харе рāма рāма рāма харе харе*

– Не се изисква друг религиозен принцип. Възпявайте Харе Кришња. Това не е обикновена *мантра*, това е *махā-мантрата*, най-великата измежду всички велики *мантри*, същината на всички *мантри*, известни на света. Придържайте се само към това. Не трябва да се следват други предписания.

– Помнете вашия Бог, вашия дом. Това е чужда земя; няма към какво да се стремите тук. Винаги се опитвайте да се върнете обратно вкъщи, обратно при Бог.

Така им говорел Бог, а всички Негови бхакти интуитивно дошли, защото това било последната нощ на Нимāи Паңдит в Навадвип.

Късно вечерта дошъл един бхакта на име Кхоловечā Шрїдхара. Той търгувал с дървото *плантейн*³⁹ и неговите плодове. Продавал плодовете, зрели или зелени, а също и големите листа, които се използват за чинии. Понякога Нимāи му плащал за плодовете по-малко, отколкото стрували, а понякога крадял най-хубавите му. Шрїдхара дошъл да Го види и да Му предложи отбрана тиква.

А Нимāи си мислел: „Прекарах почти целия Си живот, като взимах толкова много неща от него, а сега, в тази последна нощ, той ми носи тази чудесна тиква. Не мога да устоя.” Той помолил Шачїдеви:

– Майко, Шрїдхара Ми даде тази тиква. Моля те, помисли как да я приготвиш.

Когато дошло време за лягане, някой дошъл с малко мляко. Нимāи казал:

– Майко, моля те, сготви малко сладък ориз с това мляко и тази тиква.

Така Шачїдеви сготвила сладък ориз с тиква: тиква, варена в мляко, ориз и захар.

Към три часа сутринта Нимāи напуснал дома. Той оставил Вишнуприйāдеви спяща в леглото. Майка Му, Шачїдеви, усещайки какво щяло да се случи, стояла на вратата будна цяла нощ. Нимāи се поклонил пред нея и заминал. Като каменна фигура Майка Шачїдеви стояла на вратата, докато Нимāи се отдалечавал. Тя не можела да каже нищо, стояла като онемяла.

И така през нощта Нимāи преплувал Ганг и с мокри дрехи се запътил директно към Кāтвā на разстояние от четиридесет километра. Той

³⁹ Вид бананово дърво

пристигнал в девет-десет часа сутринта. Там се обърнал към Кеѝава Бхāратī, за да му даде саннīās.

В ранната утрин бхактите дошли да видят Нимāи и открили Шāчīдевī, стояща като статуя на вратата, която била отворена. Всичко било празно.

– Какво се случи, Шāчīдевī? – попитали те.

Тя им казала:

– О, бхакти, вас чаках. Вземете тази къща. Аз ще отида някъде другаде. Не мога да вляза повече вътре. Вие сте Негови бхакти; вие сте истинските наследници. Вземете я.

Те се събрали около нея и започнали да я утешават.

– Нима ще си тръгнеш? Какво ще стане с младата жена, която Той остави? Момичето е едва на четиринадесет години. Кой ще се грижи за нея? Не можеш да избягаш от отговорността, която ти е дадена. Тя е на твоите плещи.

Така те дошли да я утешат и се опитали да ѝ дадат някаква надежда.

Сякаш изведнџ бхактите научили, че Нимāи Паᅇдит, Шрī Гаурāнга, е напуснал Навадвīп. Те разбрали, че Той заминал за Кāтвā, в айрāта на Кеѝава Бхāратī, за да приеме саннīās, сбозувайки се завинаги с хората от Навадвīп.

Тъмна сянка се спуснала над всички. Мнозина започнали да ридаят и плачат за Него. Много от тях се спуснали към Кāтвā. Нимāи Паᅇдит бил невиждан учен с красиви черти – висок, светъл и великодушен. Той вече бил накарал хората да полудеят по святото име на Кршᅇа. Бил освободил двамата големи грешници Джāгāи и Мāдхāи от отвратителния им живот. Бил възпрял мохамеданския управник Кази, който счупил барабана *трдāнга*. Като известен паᅇдит Той победил много учени, дошли да завладеят Навадвīп, който бил известен с философските си школи, особено по логика.

По това време в Навадвīп логиката (*ниāйя*), обожанието на материалната енергия (*тантра*) и официалният Хиндуизъм (*ср̄ти*) били

на голяма почит. Навадвѣп бил прочут със своите учени. Ако *паңдитите* не можели да победят учените на Навадвѣп, те не можели да станат известни. От далечен Кашир Кеѣава Кеѣмѣрѣ трябвало да дойде до Навадвѣп, за да получи сертификат, че е признат за *паңдит*. И той бил победен от Нимѣи Паңдит. Кеѣава Кеѣмѣрѣ бил толкова голям *паңдит*, че се говорело, че е любимото дете на Сарасватѣ, богинята на знанието. Никой не можел да се изправи срещу него. Въпреки това той бил победен от Нимѣи Паңдит.

Но Нимѣи Паңдит напуснал завинаги Навадвѣп и приел *саннѣас*, защото хората от Навадвѣп не могли да Го оценят. Той пристигнал в Кеѣтѣвѣ, където точно на брега на Ганг живеел един *саннѣасѣи*, Кеѣава Бхѣратѣ. Нимѣи отишъл при него и го помолил да Му даде *саннѣас*.

Кеѣава Бхѣратѣ изведнѣж открил, че неговият *ѣѣрат* се е изпълнил с блясък. Най-напред изглеждало сякаш слънцето е изгряло пред него; той видял, че го приближава една светла личност. Станал от мястото си и с присвити очи, с учудване се приближил.

Нимѣи Паңдит се появил пред него, казвайки:

– Искам да получа *саннѣас* от теб.

Но Кеѣава Бхѣратѣ не можел да приеме предложението на Нимѣи.

– Аз съм очарован от твоята красота и личност – казал той. - Но ти си толкова млад, само на двадесет и четири години. Какво ще стане с Твоите майка, съпруга и настойници? Без да се посъветваш с тях, не мога да си позволя да Ти дам робата на отречението.

Междувременно, тъй като било голям празник, *такара-санкрѣнти*, много хора били дошли да се изкъпят в светите води на Ганг. Те се събирали там и слухът се разпространявал като огън:

– Нимѣи Паңдит от Навадвѣп е дошъл да приеме *саннѣас*.

Всички те се противопоставили на желанието на Махѣпрабху да приеме *саннѣас*. Някои издигнали глас в протест:

– Ти, Кеѣава Бхѣратѣ! Няма да ти дадем да посветиш в *саннѣас* този млад човек. Той има семейство. Майка и съпруга. Не ти даваме. Ако

гадеш *саннийās* на този очарователен, красив младеж, незабавно ще изпочупим *āīrata* ти. Няма да го бъде!

Но Нимāи Паṇдит продължавал да настоява за *саннийās*. Накрая Кеśава Бхāратī Го попитал:

– Значи Ти си този Нимāи Паṇдит, за когото сме слушали толкова много? Много големи учени дойдоха да победят Навадвīп, известното средище на науката, а Ти победи всички тях. Ти ли си този Нимāи Паṇдит?

– Да – отвърнал Нимāи.

Тозава Кеśава Бхāратī Му казал:

– Мога да ти дам *саннийās*, но трябва да получиш разрешение от майка Си – иначе няма да го направя, не мога.

Нимāи веднага скочил и се затичал към Навадвīп да иска разрешение, но Кеśава Бхāратī си казал: „Той е толкова омагьосваща личност. Може да направи всичко.”

Нимāи бил повикан обратно. Кеśава Бхāратī Му казал:

– С твоите изключителни качества Ти можеш да постигнеш всичко. Ще отидеш там, ще омаеш своите настойници, ще получиш разрешение и ще се върнеш. Нищо не е невъзможно за Теб.

Обикновените хора били много ядосани и казвали на Кеśава Бхāратī:

– Свāmīджī, не можем да ти позволим да гадеш *саннийās* на това младо момче. Невъзможно е! Ако го сториш, ще сринем *āīrata* ти.

Śrī Чайтаня Махāпрабху започнал да изпълнява *кīртан*, като пеел Харе Кришṇа и танцувал лудо. А гневната тълпа растяла и всявала неуредици. Така, без да се вземе някакво решение, изминал целият ден. Нощта преминала в *санкīртан*. И на следващия ден волята на Нимāи надделяла, въпреки че все още имало някаква съпротива.

Нитīāнанда Прабху, Чанграīекхара – чичото на Нимāи по майчина линия, Мукунда Датта и Джагадāнанда Паṇдит един по един пристигнали там. И този следобед започнала церемонията *саннийās*.

Чандраіекхара бил помолен да извърши церемонията от името на Нимāи Пандит, който започнал да пее и танцува, и да очарова публиката.

*лакша-лочанāйру-варша-харша-кейā-картанāт
коти-кантха-кришна-кйртанāдхйā-данда-дхāранāт
нйāси-вейā-сарва-дейā-кā-хутāйā-кātарāт
према-дхāта-деват-ева наути гаура-сундарāт*

„Докато сълзи се лееха от очите на милиони, Той се наслаждаваше на отрязването на красивата Си коса. Милиони гласове възпяваха славата на Кришна, докато Шрī Кришна Чайтаня приемаше жезъла на отречението. От този момент, където и да отидеше, всеки, който го виждаше в одеждите на саннйāsī, заплакваше от мъка. Аз пея за прослава на този прекрасен Златен Бог, който дава божествената любов.“⁴⁰

Махāпрабху бил млад и красив, с висока сила. Бил само на двадесет и четири години и имал прекрасна къдрава коса. Помолели един бръснар да Го подстриже, той се приближил, но се отказал. Бръснарят не посмял да докосне тялото на Нимāи. Той започнал да плаче:

– Как да отрежа толкова красива коса от толкова красива глава?

И много хора също плачели с глас:

– Какво ужасно нещо се извършва тук! Кой е създал това нещо саннйās? Кой е бил толкова коравосърдечен, че да създаде саннйās-āйрама, където човек трябва да захвърли всичко мило и драго и да тръгне да проси от врата на врата, изоставяйки приятелите и роднините си безпомощно да плачат? Нима това е творение на Върховния? Логично ли е? Нещо хубаво ли е? Това е жестоко!

Нимāи Пандит се усмихвал. След като многократно заповядвали на бръснаря, все някак той бил принуден да подстриже главата на Нимāи. Отначало не смее да пипне косата Му, казвайки: „Не мога да Го докосна.“ Но накрая трябвало да извърши служенето да подстриже красивата, къдрава коса от прекрасното лице на двадесет и четири

⁴⁰ Према дхāма дева стотрам 16

годишното гениално момче. Накрая хванал ножиците си. Някои хора не издържали на гледката. Други дори загубили ума си. Сред тази застрашителна тълпа от хлипаци, ридатели и плачещи хора това било извършено.

Нимāи Паңдит бил безчувствен. Както бил наполовина подстриган, Той се изправил и започнал да пее *кйртан* и да танцува в екстаз. След като бил обръснат, бръснарят дал обет:

– Тази ръка няма да подстриже повече никого! По-добре да живея от просия. Това бе последната ми работа като бръснар.

След това той станал сладкар.

В крайна сметка призивите на Нимāи успокоили тълпата и малко преди обяд неизбежното се случило: церемонията *саннийās* била извършена. Чандраїекхара Āчāрїа, чичото на Нимāи Паңдит по майчина линия, трябвало да извърши ритуалите на церемонията *саннийās*. Когато цял да бъде посветен в *мантрата*, Нимāи Паңдит попитал Кеїава Бхāратї:

– Тази *мантра* ли ще ми дадеш? Чух я в своя сън.

Той прошепнал *мантрата* в ухото на Своя *гуру*, който приел, казвайки:

– Да, това е *мантрата*, която ще ти дам.

Така била дадена *мантрата*. И името на младия *саннийāsї* също не било дадено по обичайния начин. Най-подходящото име дошло чрез Кеїава Бхāратї: „Кршᅇа Чайтаня.” Нимāи Паңдит не получил нито едно от обичайните имена, които се давали на *саннийāsїте*, а му било дадено името Кршᅇа Чайтаня. От този ден Нимāи Паңдит станал известен като Кршᅇа Чайтаня или Чайтаня Махāпрабху.

Веднага щом чула името, тълпата започнала да вика,:

– Шрї Кршᅇа Чайтаня Махāпрабху ки джай! – Вечна слава на Шрї Кршᅇа Чайтаня!

Бащата на Шрїнивās Āчāрїа бил приятел от училище на Нимāи Паңдит. По пътя към дома на свекър си той чул, че Нимāи Паңдит е дошъл да приеме *саннийās*. Той изтичал там и виждайки всичко, онемял – бил

потресен и си тръгнал почти полудял. След това нищо не излизало от устата му, само „Чайтаня”. След като чул името „Кришна Чайтаня,” каквото и да му казвали, той можел да казва само „Чайтаня”! Не можел да произнесе никаква друга дума. Затова след известно време хората започнали да го наричат Чайтаня дас (слугата на Чайтаня). Той полудял, защото не могъл да издържи на гледката как Нимāи Пандит приема *саннийās*.

Шри Чайтаня Махāпрабху, току-що облечен в червена роба, презърнал Своя гуру и двамата започнали да танцуват и да възпяват името на Кришна. След известно време било дадено и значението на името. Кейāва Бхāратī Махāрāдж казал:

– Кришна Чайтаня (Кришна съзнание) означава, че Ти събуждаш съзнанието за Кришна из целия свят. Ти си дошъл с тази цел, така че за Теб няма по-подходящо име от това.

Махāпрабху бил много радостен и Си мислел колко много души ще освободи от вечното им нещастие и злочестина. Той вече бил обещал да спаси целия свят от океана на страданията и да го отведе в нектарния свят и сега можел да изпълни тази задача. Той бил радостен, но всички около Него потъвали в океан от отчаяние и скръб.

Някои учени подчертават, че Чайтаня Махāпрабху приел *саннийās* от Кейāва Бхāратī, който бил *тāйāвāди*⁴¹, имперсоналист. Но въпреки че Кейāва Бхāратī външно се показвал такъв, видно е, че от връзката си с Махāпрабху той станал *бхакта*. Друга възможност е той да е бил такъв, но е дошъл преоблечен като имперсоналист, за да помогне на проповядването на Махāпрабху, като Му асистира в тази обществена формалност – приемането на *саннийās*. По това време из цяла Индия *тāйāвāдите-саннийāси* били по-ценени от *Ваишāва-саннийāсите*, а Кейāва Бхāратī вече заемал този пост. Махāпрабху приел от него одеждите на *саннийāси* за Своята собствена цел – да подпомогне проповядването Си. Всички тези неща могат да бъдат обяснени по различни начини. Във всеки случай, след като Махāпрабху приел *саннийās*, Кейāва Бхāратī

⁴¹ Последовател на учението на Шанкарāчāриā, в което Бог се описва като лишен от качества, безличностен Брахман

започнал да пее и танцува с Шри Чайтаня Махāпрабху. Той се присъединил към *санкйртана* и незабавно бил превърнат във Ваишнавa. Ето така Нимāи Паᅇдит приел *саннийас*.

Врндāван - най-висшето ниво на съзнание

„Кой е този Нимāи Паṇдит? Какъв е дарът, който иска да ни даде?“

Неговото отречение карало хората да Му симпатизират. Ето защо Махāпрабху решил да приеме саннийās. Той искал да вложи в сърцата на хората любовта към Бог, която донесъл със Себе си. И го постигнал, като дълбоко ги развълнувал.

Когато церемонията саннийās завършила, Шрī Чайтаня Махāпрабху сякаш полудял.

„Трябва да тръгна за Врндāван“ - мислел си Той.

„Приех робата на саннийāsī, защото това е благоприятно за духовния Ми живот. Сега никой в обществото не предявява искания към Мен и ще мога изцяло да се посветя в служене на Кршṇа. Трябва да бързам към Врндāван!“ – мислел си Той. - Изоставил съм всички връзки с този свят. Не изпитвам привличане към него. Трябва да тичам към Врндāван, за да мога изцяло да се отдам на служене на Кршṇа.”

Така в екстазна лудост Той започнал да пее и танцува. Кеśава Бхāратī Махāрāдж Го презърнал и двамата – гуру и ученик, пели и танцували заедно. Тогава Махāпрабху, почти припадайки, цитирал един стих от Шрīмад-Бхāгаватам, където Кршṇа говори на Уддхава за саннийās. Оригиналното стих бил произнесен от един странстващ просяк (триданди-бхикшу), който в последната фаза от живота си приел триданди-саннийās и бил тормозен от обществото под най-различни форми:

*etāṅ ca āstḥāya parātma-niṣṭhān
adḥīāsitaṅ pūrvata,maur maharṣibhiḥ
ahaṅ tariṣhīāmi duranta-nāraṅ
tato tukundāṅghri-niṣevaiiva*

„Мъдреците на отминалите времена са приемали и показали пътя на саннийās. Сега аз приех точно този начин на живот. Изоставяйки всичко, аз ще тичам към Врндāван. Там, приемайки името на Мукунда, Кршṇа, ще пресека океана от невежество. Прекосявайки през тāйā, аз ще достигна Врндāван и напълно ще вляза в служенето на Кршṇа.”⁴²

Дрехата на саннийāsī е само външен символ, истинският въпрос е да се служи на Мукунда. И така, с този стих на уста Той внезапно тръгна от Кāṭvā за Врндāван. Близко до бреговете на Ганг Той влязъл в джунглата, като си мислел: „Сега моят дълг е да стигна до Врндāван колкото може по-скоро. Там, оставайки в уединение, ще мантрувам и ще възпявам името на Кршṇа.”

Шрī Чайтаня Махāпрабху се спуснал към Врндāван и влязъл в джунглата преди свечеряване. А Нитйāнанда Прабху, Чандрāшекхара Ачāрийа, Мукунда Датта и Джагадāнанда тичали след Него през джунглата. Понякога, докато бързал, той падал на земята и почвал да вика: „Кршṇа, Кршṇа!” Изправяйки се внезапно, Той започвал да тича – без ясна посока – на север, изток, запад и юг.

Понякога Той тичал толкова бързо, че бхактите не можели да Го проследят, особено през нощта, когато Го губели в тъмнината. Тогава много разочаровани всички си мислели: „Шрī Чайтаня Махāпрабху, нашият Бог и господар, ни изостави!” Но изведнъж Го чували в далечината да вика „Кршṇа, Кршṇа, Кршṇа!” в сърцераздирателен вопъл. Те се затичвали натам и Го виждали да лежи на земята и да плаче:

*kāhān tora prāṇa-nāṭha turāṅgī-vadana
kāhān karōṇ kāhān pān vradḅendra-nandana*

„Къде е Моят любим Кршṇа? Не мога да понеса раздялата с Него. Къде е Богът на Моя живот, който свири на Своята флейта? Какво да правя сега? Къде да отида, за да открия сина на Махāрдж Нанда?”⁴³

⁴² Шрīмад-Бхагаватам 11.23.57

⁴³ Чайтаня-чаритāmрта, Магхйā 2.15

Той плачел с жален, късащ сърцето глас. Когато *бхактите* попаднали пред очите Му, Той ги питал объркан:

– Кои сте вие? Аз отивам във Врндāван. Защо Ме притеснявате?

След като Го успокоели, те отново тръгвали на запад, към Врндāван. Шрї Чайтаня Махāпрабху продължавал да блуждае в транс. Но голямата привързаност на Неговите *бхакти* не Му давала да тръгне на запад.

Възползвайки се от трансa Му, Нитїāнанда Прабху някак си Го придумал да се обърне към Шāнтипур. В Чайтаня-Бхāгавата се споменава, че тръгвайки от Кāтвā, те се движели на запад, докато стигнали до място, близо до Вакреївар, на десетина километра североизточно от Дубрарāджпура, в района на Бирбхум. Във Виїраматалā, от другата страна на реката Адджай, се намира мястото, където спрял Шрї Чайтаня. Там, казват, Той обърнал лицето Си от запад на изток, от Врндāван към Шāнтипур.

Махāпрабху и Неговите *бхакти* продължили да скитат през остатъка от вечерта, след това още един ден и една нощ. Най-накрая, вечерта на третия ден, Махāпрабху се върнал през Кāлнā до Шāнтипур, след като Нитїāнанда Прабху се появил пред Него преоблечен в червената роба на монах. Шрї Чайтаня Махāпрабху, който го познавал отлично, сега не могъл да разпознае Нитїāнанда. Той все още мислел, че е на път за Врндāван. И зървайки пред себе си този *саннїāsї*, Той казал:

– Уважаеми *саннїāsї*, къде отиваш?

– Отивам във Врндāван, също като Теб.

– Далече ли е Врндāван?

– Виж, това е Йамунā – Му казал Нитїāнанда, сочейки към мястото, където река Ганг минава близо до Кāлнā.

– Наистина ли е Йамунā? – възкликнал Махāпрабху. Тогава Той се изкърпал във водите на Йамунā, пеейки следния стих:

чид-ананда-бханох садā нанда-сјнох
пара-према-пāтрї дравā-брахма-гāтрї
агхāнāй лавитрї джагат-кишета-дхāтрї
павитрї-крийāн но вапур титра-пुтрї

„О, гъще на слънцето, независимо, че се появяваш във формата на вода, ти си най-скъпата на сина на Нанда, който е духовното слънце. Ти пропъждаш греховете на всички грешници. Моля те, пречисти това тленно тяло.”⁴⁴

Точно преди Шрї Чайтаня Махāпрабху да пристигне на брега на Ганг, Нитїананда Прабху изпратил Чандрашєкхара да извика Адваита Āчāрїа. Когато Махāпрабху видял Адваита Āчāрїа, попитал

– Ти ли си това, Адваита? Как разбра, че съм във Врдāван?

– Това сигурно е някаква шега – отвърнал Адваита. – Където си Ти, там е Врдāван. И аз съм щастливец, че си дошъл тук, край Ганг.

– О, нима това е Ганг?

– Разбира се, че е Ганг.

Тозава Махāпрабху, възвръщайки съзнанието си за този свят, рекъл:

– А, значи това е заговор, организиран от Нитїананда Прабху. Той Ме доведе тук, на брега на Ганг и Ми каза, че е Йамунā. Станах жертва на Неговата измама!

Адваита Āчāрїа възразил:

– Не, не, Нитїананда Прабху не е лъгал. Ти наистина се изкъпа в Йамунā. Йамунā и Ганг се сливат в Аллахабад, а в *йāстра* е споменато, че западната половина е Йамунā, а източната е Ганг. Ти се изкъпа в западната страна, значи според писанията си се изкъпал в Йамунā. Така че Нитїананда Прабху не е лъгал. Така или иначе нося Ти нови дрехи. Остави мокрите и приеми тези одежди. Освен това съм Ти сготвил нещо. Три дена Ти гладува и днес, като *саннїāsї*, трябва да приемеш

⁴⁴ Кави-карнапӯра, Чайтаня-чандрогайа-нāтāка 5.13

милостиня в моя дом. Аз съм беден човек – казал той с допрени глани, – но Ти трябва да дойдеш.

Те Го качили в една лодка и Го отвели в Шантипур, в къщата на Агваита Āchāriā. На следващата сутрин дошла Шачидевī и Махāпрабху, изпълнявайки *кйртан*, останал десетина дни в Шантипур.

Всъщност Врндāван не е географско място. Това е ниво на съзнание. В различните нива на съзнание съществуват различни субективни реалности. Всичко произлиза от волята на Господ. Той е субект и Неговата енергия, както и сладката Му воля са напълно субективни. Божът казал „Да бъде светлина” и светлината се появила. Той казал „Да бъде вода” и водата също се появила. Казал „Да бъде земя” и така се появила земята. Ако висшият субект също като хипнотизатор пожелае да накара по-нисшите субекти да видят нещо, на тях не им остава нищо друго, освен да видят това нещо. Ние всички сме в субективния свят на въображението, но отвъд него съществува свръх-субективният свят на реалността. Кришнa се разкрива на онзи, който е развил чисто съзнание, и в областта на чистото съзнание човек може да възприема същинската природа на субективната действителност (*саттвай вийудгхай васаудева-иāбдитат*)⁴⁵.

За да ни покаже, че Врндāван е навсякъде, Махāпрабху тичал насам-натам в екстаз. Когато се срещнали, Агваита Прабху Му казал:

– Навярно се шегуваш, като казваш, че *Ти* отиваш във Врндāван. Там, където си *Ти* – това е Врндāван. Тъй мисля. Много е странно, че казваш: „Аз отивам във Врндāван.” Просто за да ни научиш каква е стойността на Врндāван, *Ти* играеш тази роля.

Врндāван, най-висшата област на божествеността, е ниво на съзнание. Над областта на страхопочитание и респект, която се открива във Ваикунтха, се намира Врндāван, земята на непринудеността и божествената любов. Характерна черта на жителите на това най-висше ниво на съзнание е, че те не чувстват, че са във Врндāван. Това е *апрāкрта*, свръхестествено.

⁴⁵ Шрīмад-Бхāгаватам 4.3.23

Знанието бива класифицирано в пет категории. Най-нисше е знанието, придобито чрез собствените сетива: *пратиакша*. Това е първото ниво. Следващото, по-висше ниво е знанието, което сме придобили не посредством собствените си сетива, а сме събрали чрез опита на други (*парокша*), точно както учените имат техните наблюдения, а ние сме събрали знание от техните открития и изобретения.

Третото ниво е над човешкото възприятие (*апарокша*). Това е нещо като дълбок сън. Когато се събудим, си казваме: „Аз спях много добре; имах добър и здрав сън.“ Но когато спим дълбоко, без сънища, не осъзнаваме това състояние. Когато се завърнем от дълбокия сън, ние показваме някакво осъзнаване на това преживяване, но то е смътно. *Апарокша* е вид смътно изживяване, което е неопределено; в него субектът и материалният обект вървят заедно и материалният обект сякаш „попива“ в субекта. *Шанкарачарйа*, големият защитник на имперсонализма, обяснява градацията на съзнанието до тази точка.

От друга страна, великият *бхакта* и учен *Рамануджачарйа*, също както и другите *Ваишнава ачарии* са на мнение, че има и четвърто ниво, откъдето вече споменатите. Тази област се нарича *адхокиаджа* – трансцендентална или това, което съществува отвъд обсега на нашите сетива, били те груби или фини. Това е ниво, което можем да изпитаме само когато по своята собствена сладка воля то се спусне надолу към нашия груб свят на осъзнаване. Ако то се оттегли, ние сме безпомощни; не можем да го намерим. Не можем да кажем, че Абсолютната Истина е под контрола на нашето знание. Не можем да смятаме така. Тя е независима. По своята сладка воля този висш свят може да се спусне долу и тогава ние можем да го вкусим, но ако се оттегли, оставаме напълно безпомощни, не можем да направим нищо. Можем да плачем, можем да се молим, но не можем да влезем там насила, по наша собствена воля. Това е четвъртото ниво на съзнание и то е величествено, всемогъщо и вдъхновяващо. Само ако то ни се разкрие, можем да имаме някакво изживяване на тази област, известна като *Ваикунтха*, безграничния духовен свят на страхопочитание и уважение.

Това е нивото *адхокиаджа*. И така, има *пратиакша* – непосредствено изживяване чрез сетивата, след това *парокша*, учене чрез опита на

други, после *апарокша* – негативната област на смътното съзнание, и след това - четвъртото измерение: *адхокиаджа*. Ние сме под земята. Истинското знание е над нас, на повърхността, отвъд нашите възприятия. Ако можем да пробием през дебелия стени, които покриват нашите възприятия, можем да влезем във връзка с друго ниво на съзнание: това е *адокшаджа*. *Адхо-кртап индрийа-джай гънайт*: *адхокиаджа* означава висше знание, което може да погълне нашето придобито от преживяванията в този свят нищожно знание. Това трансцендентно, свръх-умствено знание е четвъртото ниво на познанието. Това ниво е различно във всяко отношение. То няма нищо общо с този свят.

Но чрез *Шрипад-Бхāгаватам* и *Шри Чайтаня Махāпрабху* ние узнаваме, че има и пето ниво на познание, което е много подобно на този материален свят, но не е материално. То се нарича *ап̄крта*. Това е Голока, пълната теистична концепция, която се открива само в света на Кришна. Основното знание за Абсолюта трябва да има връзка дори с най-нисшите нива на материалното творение; то трябва да може да хармонизира и най-лошата част от илюзорния свят. Това се нарича *ап̄крта*, свръхестествено. Да се влезе в тази най-висша област е възможно само чрез божествена любов.

Единствено любовта може да уравни всички. Има поговорка, че за любящата майка спящото ѝ дете има красиви лотосови очи. Нейната привързаност я заслепява. Така че нисшето може да бъде уравнивено единствено от любов, блестяща много красиво. Това е *према*, божествената любов. Чрез милосърдие и състрадание царят може да си играе с момчето на улицата. Привързаността може да направи това възможно. Тогава разликата между висше и нисше изчезва.

Жителите на Врндаван се смятат за съвсем обикновени. Това е *гъна-й̄нйа-бхакти*, божествената любов, която не си прави никакви сметки и не зачита дори богатството и могъществото на Бога. Такава преданост е дори отвъд Ваикунтха и тя съществува под магията на *йогат̄йа* – енергията, която пленява по духовен начин. Именно специалното изкуство на *йогат̄йа* кара заемащите най-висша позиция да се считат за незначителни. Любовта премахва разликите между голямо

и малко, между висше и нисше. Такова е битието на Врндāван. Там откриваме преданост, лишена от всякакви сметки (*гъāна-ийūнйа-бхакти*). Жителите на Врндāван дори не знаят за възвишената си позиция.

Адваита Прабху казва на Шрī Чайтаня Махāпрабху:

„Където си Ти, там е Врндāван.”

Нароттам дāс Тхāкур казва, че където открием истински *бхакта* на Кршнā – там е Врндāван (*йатхāй ваишнāвагāна, сеи стхāна врндāвана*)⁴⁶. Външно можем да смятаме, че такива предани души са жители на този обикновен свят, но обект на всички техни разговори и действия е Врндāван. И въпреки това, въпреки че те са във Врндāван, те не се чувстват там. Те не съзнават своята възвишена позиция.

Ако царят не осъзнава напълно своята власт, се смята за обикновен човек. Това е нещо подобно. Някой може да е велик лекар, но от привързаност може да върши работата на сестрата за своя пациент. От любов и привързаност към пациента той може да извърши и тази по-нисша работа, но си остава велик. Това е красивата природа на живота във Врндāван. Той е велик, но без атмосферата на величие. Въпреки че в действителност са велики, обитателите изглеждат много обикновени. Могъщество, облечено в привързаност и любов и покрито със смирение – това е Врндāван. Това е и Навадвīп.

Шрīмад-Бхāгаватāт и Шрī Чайтаня Махāпрабху казват, че това е най-висшето и най-прекрасното място за живот. В него Върховният Бог Кршнā и *гопите* живеят в гората. Там не откриваме великолепиe и големи сгради, но ако имаме наистина око за красотата, ще я видим във Врндāван. Според безпристрастната оценка на фактите положението на неговите жители е много висше, но от скромност те сякаш се спускат на нашето ниво. Много красива и сладка е формата на живот, която откриваме във Врндāван. Махāпрабху идва да ни покаже това чрез Шрīмад-Бхāгаватāт. Кршнā е Богът на тази земя, а всички – кравите, хълмовете, горичките и река Иамунā, създават благоприятна среда.

⁴⁶ Према-Бхакти-Чандрика

Така че Махāпрабху приел саннийās, за да ни научи за това място, да ни издигне и да ни направи неговии постоянни жители. Той казва, че в действителност нашето истинско аз живее на това ниво, но за нещастие съзнанието ни се е фокусирало навън. Сега сме уловени от земния аспект на това творение и мислим, че страдаме, но всичко е илюзия. Ние трябва да се освободим от тази мания. Мания означава лудост, а сега сме обхванати от нея. Като лудият напуска дома си и броди по улиците, събирайки хартия и парчета от грехи, така ние сме се съсредоточили в този свят, но когато лудостта отмине, ще се събудим в собствения си дом. Ние трябва да се завърнем обратно при Бога, обратно у дома. Шрī Чайтаня Махāпрабху казва:

– Домът ви е прекрасна земя. Трябва да се опитате да го постигнете. Защо винаги сте угрижени от ужасите на войни, епидемии, земетресения, нежелани болести, кражби, разбойничество и конфликти с толкова много съседи? В основата на всичко това е вашата мисъл, че сте едно с този материален свят и с това тяло от плът и кръв. Трябва да си припомните пътя и да се върнете обратно в своя дом.”

Това е, което ви трябва. Нашата родина е толкова прелестно, прекрасно и божествено място. Шрī Чайтаня Махāпрабху е приел саннийās само заради нас и целта му е да ни върне обратно вкъщи, където можем да се радваме на домашния уют, на сладостта да си у дома. Ако имаме някакво съзнание за дом вътре в нас, трябва да приемем тази идея: дом, уютен дом.

На пръв поглед приемането на саннийās от Шрī Чайтаня Махāпрабху е голяма жестокост към Неговите бхакти и семейство, но то е само за да ни отведе обратно вкъщи. За да усети екстаза на единението, Шрī Чайтаня Махāпрабху трябвало най-напред да се раздели със Своите предани и близки. Раздялата и единението си помагат взаимно. Приемането на саннийās – отречението на Махāпрабху – е трагедия на раздялата.

Тайнствената инкарнация

След като Шрї Чайтаня Махāпрабху приел *саннийās*, Той заминал да живее в Джазаннāтх Пурї. Там Той обърнал вярата на най-великия учен на онова време Сārвабхаума Бхаттāчārїа.

След като срещнал Шрї Чайтаня Махāпрабху, големият учен запитал зет си Гопїнāтх Āчārїа⁴⁷ за *аватāра* на настоящата епоха *Кали-йуга*. Гопїнāтх живеел в Навадвїп и бил последовател на Шрї Чайтаня Махāпрабху. По свой начин Сārвабхаума започнал да възхвалява Шрї Чайтаня Махāпрабху като прекрасен мъж и велик учен.

– Изпитвам голямо привличане към Него – казал той, – но не мисля, че беше мъдро толкова млад да приеме *саннийās*, ордена на отречението. Той има да живее още толкова много; как ще успее да запази достойнството на живота си като *саннийāси*, как ще живее в отречение? Не мога просто да седя, без да предприема нещо. Харесвам това момче толкова много. Ще трябва да му помогна като закрилник, така че да не загуби Своя престиж, изоставяйки *саннийās*, привлечен от чара на светските удоволствия.

Гопїнāтх не можел да понесе тези покровителствени съвети. Той казал на Сārвабхаума:

– Това младо момче, което е много красиво, очарователно и начетено, е привлякло твоего внимание и ти искаш да станеш Негов защитник, за да запазиш чистотата на Неговия живот. Мислиш, че можеш да му помогнеш? Какво имаш предвид, като казваш всички тези неща? Не знаеш ли, че Той наистина е инкарнацията на Бога в тази епоха? Той е *аватāрт* на *Кали-йуга*; Той въведе *йуга-дхартата*⁴⁸ на *нāма-санкїртан* в Навадвїп и Неговото появяване е споменато в писанията.

⁴⁷ Гопїнāтх Āчārїа бил омъжен за сестрата на Сārвабхаума

⁴⁸ Специфичният религиозен дълг (*дхарта*) за съответната епоха (*йуга*)

– Не, не! – отговорил Сървабхаума. – Аз не съм обикновен човек. Не си мисли, че можеш да кажеш каквото си искаш и че аз ще го приема. Аз съм костелив орех. Какво говориш? Не съществува *кали-йуга-аватара*. Едно от имената на Вишну, споменато във *Вишну-сахасра-ната* в *Махāбхāрата*, е *Трийуга*, „Богът, който се появява само в три епохи”. Това означава, че Господ няма инкарнация в *Кали-йуга*, освен Калки, който е инкарнация на забавлението, а не *йугаватār*.

– Ти се мислиш за много учен, но независимо че си изучавал всички писания и си толкова горд от знанията си, ти липсва знание за *Махāбхāрата* и *Шрīмад-Бхāгаватам*, които са основните писания за последователите на вечните религиозни принципи – отвърнал Гопīнāтх.

След това той цитирал пасажки от *Шрīмад-Бхāгаватам* и *Махāбхāрата* (*кршнā-варнāт твишā 'кршнāт, суварнā-варнā хетāнго*), като по този начин подчертал своята позиция:

– Тук откриваме директния *аватār* за епохата на *Кали*. Той се появява, за да разпространява *нāта-санкīртан*. Той не е човек, а Върховният Бог, Самият Кршнā.

– Не, не! – гържал на своето Сървабхаума. – Върви си. Гледай си работата. Не си мисли, че можеш да ме поучаваш.

Така протекъл техният спор. След известно време Сървабхаума Бхаттāчārīа казал на Шрī Чайтаня Махāпрабху:

– Бих желал да Ти преподавам философията Ведāнта, за да можеш да удържиш стандарта на Своето отречение. Ще те науча, че този свят е нищо, така че никога да не изпиташ влечение да попаднеш отново в светския живот.

– Да, ти си Мой пазител. Каквото ми кажеш, ще го сторя. Ще дойда да уча философията Ведāнта от теб, когато ти е удобно.

Товага Гопīнāтх Ачārīа казал на Шрī Чайтаня Махāпрабху:

– Сървабхаума говори така, защото не знае истинската Ти идентичност.

– Защо говориш срещу него – отвърнал Шрīман Махāпрабху.– Той е Мой защитник. Беше съученик на баща Ми и изпитва голяма любов към Мен.

Само от любов той се държи с Мен като Мой покровител и се грижи за добруването Ми. Не виждам грешка в това.

След няколко дни Шрї Чайтаня Махāпрабху започнал да слуша Ведāнта от Сārвабхаума Бхат̄чārїа и докато Сārвабхаума говорел, Той запазил мълчание като добро момче, което сякаш покорно слушало. Но след като преподавал на Шрї Чайтаня Махāпрабху седем дни, в ума на Сārвабхаума се появили съмнения. Той си мислел,

„Какво става? Аз съм толкова велик учен по Ведāнта и логика и се опитвам с всички сили и с цялата си интелигентност да Му изложя скрития смисъл на Ведāнта, но не получавам никакъв отговор от Него. Той просто присъства тихо на моята беседа сякаш е глухоням. А не мога да кажа, че не ме разбира, защото има остър интелект. Сигурен съм в това, но въпреки всичко Той нито реагира, нито отговаря. Не повдига въпроси и не дава знак разбира ли, или не – нищо подобно. Какво правя тогава?“

Той не можел да се въздържа повече и направо запитал Бога:

– Седем дни аз Ти обяснявах скрития смисъл на Ведāнта. Много *саннїāsи* идват да учат Ведāнта при мен, нямаш ли някакви въпроси към моите обяснения? Ти запазваш странно и учудващо мълчание. Каква е причината?

Тогава Шрї Чайтаня Махāпрабху се разкрил. Той казал:

– Сārвабхаума, това, което обясняваш, се основава на философията на Шан̄кара, но аз съм чувал, че по нареждане на самия Бог Шан̄карāчārїа е скрил истинската цел на Ведāнта. Нейният автор Вїāсадева е вярващ, той е съставил тази Ведāнта, а това, което ти казваш, изцяло се основава на атеистична школа.

Сārвабхаума бил много интелигентен човек. Той си казал:

„По много внимателен начин Той иска да ми покаже, че всичко, което казвам, е пълна лъжа. За последните седем дни аз усърдно се старая да обясня Ведāнта до предела на възможностите си, а сега Той се разкрива в истинската си светлина и ми казва, че всичко, което обяснявам, е лъжа. Какво има предвид?“

Въпреки това по вежлив начин, с известно колебание Сървабхаума запитал Шрѝман Махāпрабху:

– Казваш, че всичко, което обяснявах през последните седем дни, е незначително и фалшиво. Ти можеш ли да дадеш верния смисъл? Ако всичко е неправилно и невярно, тогава какво е истинското значение на Веданта?

Шрѝ Чайтаня Махāпрабху смирено отговорил:

– Ако ми наредиш да обясня Веданта, мога да опитам. Сѝтрите, сентенциите на Веданта се самоозаряват. Те са самодоказващи се. Правилното разчитане на сѝтрите води до Парабрахман, Крѝна.

Шрѝ Чайтаня Махāпрабху започнал с това въведение. Той казал, че *Шрѝтад-Бхāгаватам* е истинското обяснение и коментар върху Веданта. В *Гаруда Пурāна* е споменато:

артхо 'йам брахма-сѝтрāнāй
бхāратхāртха-винирѝнайах
гāйатрѝ-бхāшйа-рѝно 'сау
ведāртха-нарибрѝтхитах

„*Шрѝтад-Бхāгаватам* представлява същината на *Веданта-сѝтра*. И въпреки че е трудно да се извлече истинското значение от стоте хиляди стиха на *Махāбхāрата*, великата история на света, *Шрѝтад-Бхāгаватам* дава нейния смисъл. Мантрата Гāйатрѝ е майка на цялото ведическо знание. *Шрѝтад-Бхāгаватам* разкрива същината на Гāйатрѝ в напълно разработен вид. Допълващите истини на Ведите също се откриват в *Шрѝтад-Бхāгаватам*.“⁴⁹

(Затова Веданта трябва да се обяснява само в контекста на истината, изложена в *Шрѝтад-Бхāгаватам*. Само тогава може да бъде разбран истинският ѝ смисъл.)

⁴⁹ Чайтаня-чаритāmрта, Магхйа 25.143 (от *Гаруда Пурāна*)

Когато Шрїман Махāпрабху споменал *Шрїмад-Бхāгаватам*, Сāрвабхаума, който бил учен *пандит*⁵⁰, не можел да отрече неговата валидност. Той казал:

– Да, аз също харесвам *Шрїмад-Бхāгаватам*. И особено ми харесва един много красив стих.

И за да възвърне загубения си престиж, той започнал да обяснява стиха *аттāрама* от *Шрїмад-Бхāгаватам*:

*ātārāmāi ca tuнайo
nirgrāntā apī урукраме
курвантй ахаитукййй бхактим
иттхам-бхйта-гуно харих*

„Дори освободените души, които са напълно удовлетворени вътре в себе си, са неустойчиво привлечени от изключителните качества на Кршṇа и Му се отдават с неподправена преданост.”⁵¹

Сāрвабхаума обяснил този стих по девет различни начина, докато Шрї Чайтаня Махāпрабху седял и слушал мълчаливо досущ като преди. След като завършил обяснението си, Сāрвабхаума помислил, че до определена степен е възвърнал положението си. Все пак от учтивост той попитал Шрї Чайтаня Махāпрабху:

– Удовлетворен ли си от това обяснение? Ако можеш да хвърлиш още светлина върху този стих, съм готов да слушам.

– Ако ми наредиш, мога да опитам – му казал Шрї Чайтаня Махāпрабху.

След това той дал осемнадесет различни обяснения на стиха, без да броим деветте, вече дадени от Сāрвабхаума.

И тогава, докато слушал обясненията на Шрї Чайтаня Махāпрабху, Сāрвабхаума постепенно видял, че губи положението си. С гордостта му било свършено. Смаян, той си мислел:

⁵⁰ Вещ в писанията, учен човек

⁵¹ Шрїмад-Бхāгаватам 1.7.10

„Този младеж не е обикновен човек. Обикновеният интелект не може да обори аргументите ми. Оставайки настрана всички мои опити да обясня този стих, Той даде осемнадесет нови прекрасни обяснения. Какво е това? Аз чувам толкова последователни, необорими, божествени и красиви обяснения, превъзхождащи всички онези, които дадох с толкова енергия и усилия. Човешко същество не може да надмине моите обяснения. Няма човешки ум, който може да ми излезе настръх. Това обяснение има друга природа. То обхваща всичко, а идва от това младо момче? Какво ли е това?“

Постепенно той загубил вяра в себе си и се объркал. И тогава си спомнил как Гопинатх Ачария му казал, че Шри Чайтаня Махепрабху не е човешко същество и си помислил: „Не е възможно човек да обясни нещата по този начин – това е свръхестествено.“

Товага Шри Чайтаня Махепрабху разкрил на Сървабхаума духовната си позиция на Нарайан и Кршна в едно. В транс Сървабхаума видял всичко това и паднал в нозете на Бога, почти загубил съзнание.

Когато излязъл от своя транс, той открил, че момчето продължава да седи там като покорен ученик. Шри Чайтаня Махепрабху го попитал:

– Мога ли да си вървя за днес?

– Да, сега можеш да си вървиш.

Богът си тръгнал, а Сървабхаума останал на мястото си. След известно време, като дошъл на себе си, той започнал да си мисли: „Какво видях? Четириръкият Нарайан, след това Кршна, свирещ на флейтата! Аз не бях победен от човек, това е моята утеха.“ С променено настроение той съчинил два стиха:

*ваирāгйа-видйā-ниджа-бхакти-йога-
йикшиартхат екаḥ пурушаḥ пурāнаḥ
йри-кршна-чаитанйа-йарйра-дхāри
крпāтбудхир йас тат ахāй прападйе*

кālān naīṭāṅ bhakti-yogāṅ nidjāṅ īaḥ
prāduṣkartuṅ kṛṣṇa-çaitanīa-nāmā
āvirbhūtas tasyā pādāravinde
gāḍhāṅ gāḍhāṅ līyātāṅ çitta-bhṛngāḥ

„Отдавам се в лотосовите нозе на Шрї Кршṇа Чайтаня Махāпрабху, който е океан от милост. Той наистина е Изначалният Бог Кршṇа и се е спуснал на Земята, за да ни научи на истинското знание, отречение и преданост към Него.

Нека медоносната пчела на моя ум се змурне дълбоко в лотосовите нозе на Шрї Кршṇа Чайтаня Махāпрабху, който е Върховната Божествена Личност, самият Кршṇа. Той се появи, за да съживи пътя на чистата преданост, който беше почти зазубен под влияние на времето.”⁵²

Тези два стиха били съставени от Сāрвабхаума в потвърждение на това, че Шрї Чайтаня Махāпрабху е самият върховен Господ.

Рано на следващата сутрин с *prasādam*⁵³ от храма на Джаяганнāтх Шрїман Махāпрабху изтичал при Сāрвабхаума, докато той още бил в леглото, и извикал силно:

– Скъпи Сāрвабхаума! Донесъл съм малко *prasādam* за теб! Моля те, опитай го! Вкусът му е просто прекрасен.

Сāрвабхаума скочил от леглото си и не му оставало нищо друго, освен да приеме *prasādam* от Махāпрабху дори без да си измие устата. Обичайно рано сутрин един *brāhman paṇḍita* най-напред ще измие устата си, ще се изкъпе, ще се помоли и едва тогава ще приеме *prasādam*. Но какво можел да направи Сāрвабхаума, когато Шрї Чайтаня Махāпрабху дошъл и му го предложил лично от собствената Си ръка? Той трябвало да приеме този *prasādam*. Шрї Чайтаня Махāпрабху му казал: „И преди сме опитвали вкуса на толкова много неща като гхи⁵⁴, ориз, сладки и подправки.

⁵² Чайтаня-чаритāmṛта, Магхйā 6.254-255

⁵³ Храна, предложена на Божеството в храма

⁵⁴ Пречистено масло

писанията само от заключенията на предаността. Виждайки, че Сървабхаума Бхаттачариа е станал последовател на Шри Чайтаня Махāпрабху, Гопинāтх Ачариа започнал да пляска с ръце и да танцува. Той казал:

– Добре, Сървабхаума, какво мислиш сега?

Сървабхаума отвърнал:

– Гопинāтх, ти си ми единственият истински приятел, защото по твоята милост получих милостта на Шри Чайтаня Махāпрабху.

Природата на любовта

Появяването на Шрї Кришна Чайтаня има две причини: очевидната е да спаси обикновените хора от греха и да им даде най-висшата скъпоценност в живота – *враджа-лїлї*, да ги поведе към Врндāван, давайки им святото име на Кришна. Всъщност това е ролята на *йуга-аватāра*, инкарнацията на Господ в тази епоха. Богът идва, за да разпространи божествения звук и да покаже как човек може да достигне до най-висшето ниво чрез него. Но Той имал и друга цел. Веднъж в деня на Брахмā – в специална *Кали-йуга* – самият Кришна идва в настроението на Рāдхārāṇї, за да търси Себе си. Той иска да вкуси усещането на Рāдхārāṇї, да разбере природата на вътрешния И копнеж по Кришна, как чрез настроението си Тя може да вкусува Неговата сладост и какви са дълбините на насладата, която получава Тя.

Кришна искал да почувства лично защо Рāдхārāṇї е толкова луда по Него.

Той си мислел: „Какво е това нещо в Мен, което Я кара да е толкова невъобразимо луда по Мен? Каква наслада получава от Мен? Не мога да го разбера.”

Той искал да се загърне в настроението на Шрї Рāдхārāṇї и да се опита да вкуси Себе Си чрез Нейния темперамент. Затова дошъл като Шрї Чайтаня.

Онези, които познават онтологичния аспект на Шрї Чайтанядева, казват така:

„Подносям почитанията си на Шрї Чайтаня Махāпрабху, чиито настроение и цвят са на Рāдхārāṇї и който отвътре е Кришна -- търсец Себе си, вкусуващ Себе си, опитващ се да разбере защо Рāдхārāṇї е луда по Неговата сладост и какъв тип наслада открива Тя в Него (*рāдхā-бхāва-дйути-сувалитāй наути кришна-сварупат*)⁵⁶.”

⁵⁶ Чайтаня-чаритāmрta, Āди 1.5

През последните дванадесет години от живота Си Чайтаня, който е самият Крш̄на, бил зает с дълбоко внимание да вкухва Себе си. Тъй както всеки лудее по сладостта, Крш̄на, самата сладост, е също луд да вкухва Себе си.

Самовгълбяване означава да познаеш себе си. Съзнанието може да опознае съзнание. И както човек може да почувства своето собствено тяло, и съзнанието може да усети себе си, екстазът също може да вкуси екстаз. Това се потвърждава от Свар̄п Д̄амодар Прабху, личния секретар на Ш̄р̄ Чайтаня Мах̄прабху, за когото се смята, че е Лалит̄-сакх̄, най-близката приятелка на Ш̄р̄мат̄ Р̄дх̄р̄н̄ в забавленията на Крш̄на. Той обяснява какво е Мах̄прабху:

*р̄дх̄ крш̄на-пра̄на-вӣкр̄тир х̄л̄дин̄ӣ ш̄ак̄тир ас̄т̄д
ек̄т̄л̄н̄āv апи бхуви пӯр̄ деха-бхеда̄т̄ гатау тау
чаитан̄й̄а̄кх̄й̄а̄т̄ пра̄ка̄т̄ат̄ адхун̄а̄ та̄д-двай̄а̄т̄ чаик̄й̄а̄т̄ ап̄та̄т̄
р̄дх̄-бх̄а̄ва-д̄й̄ути-сувалита̄т̄ наӯти крш̄на-свар̄п̄нат̄*

„Обожавам Ш̄р̄ Чайтаня Мах̄прабху, който е Самият Крш̄на, обазрен с емоциите и сиянието на Ш̄р̄мат̄ Р̄дх̄р̄н̄. Като две половини – едната властваща, а другата подчиняваща се – Р̄дх̄ и Крш̄на са едно вечно цяло, но в отделни индивидуални същности. Сега Те отново са се съединили като Ш̄р̄ Крш̄на Чайтаня. Тази невъобразима трансформация на вътрешната, даряваща наслаждение енергия на Бога е възникнала от любовните взаимоотношения на Р̄дх̄ и Крш̄на.”⁵⁷

В този стих Свар̄п Д̄амодар казва, че забавленията на Р̄дх̄-Крш̄на и на Ш̄р̄ Чайтаня Мах̄прабху са паралелни и вечни. Дали зимата е първа, а лятото следва, или лятото е първо, а зимата идва след него, е трудно да се каже. По същия начин във вечните забавления на Бога всичко се движи в кръг. Затова Свар̄п Д̄амодар казва: „Дали Чайтаня-ават̄р е пръв, а Крш̄на-ават̄р е следващ, или Крш̄на-ават̄р е пръв, а Чайтаня-ават̄р е след Него, е трудно да се каже – и двамата са вечни.”

⁵⁷ Чайтаня-чарит̄м̄рта, Āди 4.55

А коя е Шрї Радхā? Тя е разгръщането на сладостта, породено от Самия Кршнā. Тази сладост, проявена във формата на Радхā, произлиза от Кршнā; Шрїматї Радхāрāнї е *хлāдинї-їакти* – енергията, произхождаща директно от Кршнā. Така че Радхā и Кршнā не могат да бъдат възприемани като отделни същества; и Двамата са едно и също. Но въпреки това ни е казано, че в древни времена Те се разделили на две. И после отново Двамата се събират в Шрї Чайтаня Махāпрабху, чиито блясък и настроение са тези на Радхāрāнї и чиито природа и същност отвътре са на Шрї Кршнā. Огънят и топлината не могат да бъдат отделени; слънцето и светлината не могат да съществуват отделно. Те са едно и също. Абсолютната истина е една абсолютна същност (*адвайа-гйāна*), но понякога Радхā и Кршнā се показват като разделени, а после отново се събират. Когато са заедно, Те се наслаждават един на друг, а понякога преживяват болезнена раздяла без възможност за единение. Такава е божествената Им природа.

Шрїла Рїпа Госвāmї го обяснява така:

*хер ива гатиx претнāx
свабхāва-кутилā бхавет
ато хетор ахетойī ча
їїнор тāна удаїчати*

Той казва: „Подобно на змията, която естествено се движи в извивки, природата на любовта е също да се извива. Тя не върви направо и не е открита. Затова влюбените се карат понякога с причина, понякога без причина, а дори понякога се разделят един от друг.“⁵⁸ Раздялата е необходима за забавленията на Радхā и Кршнā.

Какъв е смисълът от посвещението на Чайтаня Махāпрабху в *саннїās*? Дали това е излишно, дали помага, или е необходима част от духовното развитие? Дали е желателно? Въпреки че на пръв поглед изглежда нежелателно, все пак то е необходимо. В теистичното схващане за Кршнā има дълбоко вкоренена взаимовръзка между единението с Бог и раздялата с Него. Без раздяла единението не може да има дълбоки

⁵⁸ Чайтаня-чаритāmрта, Магхїа 8.111

корени. Болката от раздялата може да влезе в дълбините на сърцето много повече, отколкото радостта. Подобно разбиране увеличава нашето удовлетворение. Колкото по-голямо е желанието ни, толкова по-голямо е удовлетворението. Това е особено вярно за любовните отношения. Ако от нещо няма необходимост, то няма стойност. Този принцип е валиден навсякъде. Една чаша вода е нещо обикновено, но в зависимост от степента на нужда стойността ѝ ще расте. Така че степента на необходимост е най-важното. Нуждата означава раздяла. Необходимостта, която е различна от задоволяването, е раздяла, глад.

Раздялата играе най-важната роля както в Навадвѣп, така и във Врндāван-лїлї. Колко години Кршнa и гопїте били заедно? Кршнa бил във Врндāван само от седем до дванадесетгодишна възраст – пет години. След това Той отишъл в Матхурā. Разбира се, в Падма Пурāна е споменато, че в изключителни случаи възрастта може да се умножи по едно и половина. Значи когато Кршнa бил на осем години, Той трябва да бъде смятан за дванадесетгодишен. Така че според зрелостта Си Кршнa бил във Врндāван от дванадесетата до осемнадесетата Си годишнина, макар според възрастта Му да се казва, че това е било от седем до дванадесет години.

А в Двāракā Той живял дълго време; целият му престой на тази Земя бил общо сто двадесет и пет години. След като напуснал Врндāван на дванадесет години, агонията на гопїте продължила през целия им живот. Тяхната дълга, дълга раздяла направила предаността им толкова възвишена; проверката на раздялата показва дали любовта е истинска. Толкова дълга раздяла и толкова голяма проверка не може да бъде открита в историята; въпреки това дълбочината на тяхната любов не намаляла. Обратно, по невъобразим начин тяхната любов постоянно се задълбочавала.

А ситуацията в Навадвѣп и Врндāван е почти еднаква. В Навадвѣп, за да победи онези, които му се противопоставяли, Махāпрабху напуснал семейния Си живот. И във врндāван-лїлї това е подобно. Опозицията във врндāван-лїлї дошла от Матхурā във формата на Агха, Бака, Пўтанā, Трндāвартa и други демони, които били изпратени от Цар Камса. За да изкорени опозицията, Кршнa трябвало да замине за Матхурā. И

когато пристигнал там, открил, че има много врагове. Тъстът на Камса, Джарасандха, Калайавана, Шишупал, Дантавакра и много други били враждебно настроени към Кршна. Така че Той обещал на *гопите*, че след като се разправи с враговете си, ще се върне във Врндаван и мирно ще си играе с тях. За да изкорени опозицията, Кршна трябвало да замине. На Курукшетра той дал надежда на *гопите*, че като победи враговете си, отново ще бъдат заедно.

Също и тук, за да победи опозицията Си, Махāпрабху трябвало да напусне Навадвīп. По-късно, след пет години, когато завоювал признанието на всички индийски учени и на религиозни последователи от най-различни вярвания, и се завърнал в Навадвīп, всички били променени. Тълпата Го посрещнала с луд възторг. Трудно е въобще да си представим с каква лудост хората посрещнали Шрī Чайтаня-дева, момчето от тяхното родно село.

Те прекосили Ганг. Цялата Ганг, докъдето можело да се види, била пълна с човешки глави. Те тичали към Него от всички посоки по такъв начин, че джунглата буквално изчезнала под хорските нозе. Няколко дни Шрī Чайтаня Махāпрабху останал близо до Видйāнагар и тогава продължил към Врндаван, пеейки святото име на Кршна. Хиляди *бхакти* тичали след Него, изкопавайки земята, за да вземат прах от светите Му лотосови нозе, и така след Него оставали огромни трапове.

Чайтаня Махāпрабху останал на Земята в продължение на четиридесет и осем години. Около осемнадесет от тях Той водил живота на учен под името Нимāи Пандит. След това около шест години обикалял надлъж и нашир Индия, включително Врндаван. Последните осемнадесет години Той останал неотлъчно в Джаганнатх Пурī. През първите шест години от Неговия *саннйās* Той се смесвал с обикновените хора. Но през последните дванадесет години се оттеглил почти изцяло от човешкото общество и се посветил на дълбоко вкусване на единението в раздълата на Радхā-Кршна. Той проявявал много изключителни признаци на екстаз, които никога, никога не бил чувал или изпитвал преди. Такива чудни признаци върху тялото и ума може да предизвика единствено раздълата.

Трагедията на раздялата

Много години по-късно, точно преди Шрї Чайтаня Махāпрабху да започне да проявява последните Си забавления на божествен екстаз, Адвайта Ачāрїа Прабху написал няколко мистични реда поезия, които изпратил на Господ чрез Джагадāнанда Паṇдит:

*бāулаке кахиха, — дока ха-ила бāула
бāулаке кахиха, — хāте нā викаїа чāула
бāулаке кахиха, — вāйе нāхика āула
бāулаке кахиха, — ихā кахийāчхе бāула*

„Кажу на нашия Прабху,
който държи се като луд,
че всички са изгубили ума си.
Оризът вчера скъп, днес няма кой да купи.
В любов към Бог обезумялото човечество
загърбва този свят и всяко притежание;
кажи Му, луд човек Му праща туй послание.”⁵⁹

Когато Шрї Чайтаня Махāпрабху прочел мистичното стихотворение, станал много сериозен. Сварїп Дāмодар също бил там.

– Какво означава това? – попитал той.

– Не знам какъв е истинският смисъл, – отговорил Махāпрабху, – но Адвайта Ачāрїа е много вярващ човек, а такива ”богомолци” са свикнали да си мислят: „Ще поканим Бога и за известно време ще се опитаме да Го задържим тук, за да Го обожаваме. После, когато свършим с нашето обожание, можем да си вземем довиждане.” Вероятно Адвайта си мисли:

⁵⁹ Чайтаня-чаритāmрта, Антїа 19.21-22

„Време е Богът да си ходи.“ Не знам какво е истинското значение, но вероятно това е целта му.”

Сваруп Дамодар взел стихотворението, прочел го и се замислил дълбоко:

„О, Агваита Прабху казва, че каквото е трябвало да стане, за да се появи Шри Чайтаня Махпрабху, вече се е случило и че сега вече не е нужно Той да проповядва святото име на Кршна като инкарнация в тази епоха. Неговият дълг на аватар вече е изпълнен и сега Той може да си върви.”

След това Шри Чайтаня Махпрабху останал в този свят още дванадесет години, но не бил същият. Настроението Му се променило. От този ден нататък Той чувствал голямата раздяла с Кршна, потънал в настроението на Радхараџи. Божествената лудост в Него надделяла и социалните му връзки секнали почти напълно. През това време Негови спътници били Рамананда Раи и Сваруп Дамодар. Той не поддържал никакви връзки навън; огънят на раздялата го изгарял отвътре Той бил погълнат от Радхараџи, която търсела Шри Кршна, след като Той напуснал Врндаван. В такива емоции на божествена лудост Той изкарал дванадесет години в затворена стая в двора на къщата на Каиџи Мишра.

Понякога през нощта, в безсъзнание прескачащ оградата, Той тичал да срещне Бог Джаяннатх. Когато Сваруп Дамодар и другите Му придружители внезапно откривали, че звукът от името на Кршна не се чува от стаята Му, те започвали да го търсят: „Махпрабху Го няма, къде ли е?” Понякога го откривали паднал пред главната порта на храма Джаяннатх. Ръцете и краката Му – влезли в тялото Му като крайниците на костенурка, прибрани в черупката. От тялото Му се излъчвало много сладостно благоухание и кравите се събирали, за да Годушат. Докато Махпрабху лежал в Своя транс, Той изживявал вътрешно забавленията на Радха и Говинда с гопите на Говардхан. Сваруп Дамодар и останалите се опитвали по всякакъв начин да Го свестят от Неговия транс, като повтаряли святото име на Кршна. Когато Махпрабху се надигал, започвал да протестира:

– Какво направихте? Аз се наслаждавах на най-щастливото преживяване там, но вдигайки толкова шум, вие ме дръпнахте отново тук долу.

И какъв бил този шум? Сварѓп Дāмодар и други от неговия калибър пеели имената на Кршнā. Преживяванията на Шрї Чайтаня Махāпрабху в Неговия божествен транс били толкова дълбоки, че Той взел мантруването на Харе Кршнā за шум. Ние може да мантруваме святото име на Кршнā и това да бѓде просто шум. Погледнато от друг ѓгъл обаче, може да се види, че *кршнā-нāтā* е с такава всеобхватна стойност, че може да му се даде предимство пред прякото участие в *кршнā-лїлā*. Но наставлението, дадено ни от нашите *āчāрийā*, духовните водачи в нашата линия, е, че трябва да смятаме собственото си мантруване за обикновен шум.

Един ден Шрї Чайтаня Махāпрабху се разхождал по брега на океана. Докато гледал към морето, изведнѓж почувствал, че Кршнā си играе с *гопїте* в Иамунā. Той се хвърлил в океана, стениейки, „Кршнā!” и изгубил съзнание, а през това време вълните си играели с тялото Му. Откривайки, че Го няма, Неговите *бхакти* се чудели: „Кѓде е Махāпрабху?”, и, водени от Сварѓп Дāмодар, започнали да Го търсят. Нощта почти отивала към своя край, а те все още не могли да Го намерят. Най-накрая дотичал един рибар, почти полудял, който викал: „Кршнā, Кршнā, Кршнā!”

– Какво става? – попитал Сварѓп Дāмодар.

Рибарят отговорил:

– Всяка нощ ловя риба, но вчера хвърлих мрежата и улових нещо много тежко. Когато започнах да го дърпам, помислих, че е голяма риба, но щом го извлякох на брега, видях голяма човешка фигура. Когато се опитах да освободя тялото от мрежата, без да искам, Го докоснах; сега съм полудял.

Тогавā Сварѓп Дāмодар казал:

– Сигурно си видял нашия Чайтаня Махāпрабху?

– Не, виждал съм Го преди – казал рибарят. – Той има красива фигура. Не е Той. Това е нещо друго.

– Все едно, опитай се да ни покажеш кѓде е.

Те отишли и видели дългата фигура на Бога с изкълчени стаби, безчувствен, лежащ на пясъка. Сварѹп Дāмогар и другите започнали да мантриват святото име на Кршнā в ухото Му, докато дошъл в съзнание. Тогава Шрї Чайтаня Махāпрабху започнал да описва *лїлāта* на Кршнā, която видял в своя транс. Така, след като получил стихотворението, изпратено Му от Агваита Āчāрїа, Шрї Чайтаня Махāпрабху преживял последните Си дванадесет години в настроението на дълбока раздяла, което Шрїматї Рāдхāрāнї изпитва към Кршнā.

Съществуват четири вида раздяла: *пїрва-рāга*, *мāна*, *правāс* и *према-ваичиттїа*. И тези видове раздяла съществуват само в *мāдхурїа-раса*.

Пїрва-рāга означава преди действителната среща. Това се открива, когато Рāдхā и Кршнā не се срещат наистина, но по някакъв начин единият е влязъл в отдалечена връзка с името или образа на другия или нещо подобно. Когато Рāдхā чуе името на Кршнā или звука от флейтата Му – няма истинска среща, но има някаква връзка. Звукът от флейтата на Кршнā, образът на Кршнā или името на Кршнā могат да предизвикат *пїрва-рāга*. И Кршнā може да изпита нещо подобно, чувайки името на Шрїматї Рāдхāрāнї. Така се появява любовната мъка на раздялата, без да има среща. Името е толкова сладко, че Той не може да се сдържа; Тя не може да се сдържа. Когато святото име на Кршнā достигне до ушите на Шрїматї Рāдхāрāнї, Тя се вълнува и си мисли: „Възможно ли е толкова сладко име да съществува на този свят?” Това е Нейната реакция, но в този момент Тя изпитва и болка. Тя чувства: „Не мога да Го срещна.” Любовната мъка влиза в сърцето Й. Това е *пїрва-рāга*: болката от раздялата, която идва преди срещата.

Мāна е друг вид раздяла. *Мāна* означава, че по време на срещата между тях има различия по незначителни въпроси. Това е самата природа на любовта. Затова Шрїла Рїпа Госвāmї казва: „Любовта се движи с извивки като змия.” Това не е недъг, такава е пътеката на любовта. Понякога с незначителна причина или съвсем без причина идва чувството: „Той ме пренебрегва; Той ме отбягва.” И тогава Шрїматї Рāдхāрāнї си мисли: „Не желая компанията Му.” Въпреки пълното разбирателство за известно време може да изникнат противоречиви

емоции; следва сблъсък в чувствата на двамата и единият иска да избегне компанията на другия.

Правās е друг вид раздяла. Има два вида *правās*: единият е когато раздялата е за определено време; другият е, когато единият е заминал от страната за далечно място, както когато Кршṇа заминал за Матхурā, за да изпълни други задължения.

При *према-ваичиттйа* се събужда ревност до такава степен, че въпреки че са вече заедно, идват мисли, които Ги карат да чувстват, че са далеч един от друг. Тези различни видове раздяла се откриват само в *мāдхурйа-раса*⁶⁰. *Према-ваичиттйа* е такова състояние, при което Кршṇа присъства, а Рāдхārāṇī е съвсем наблизо, но виждайки собствената Си сянка, отразена от тялото на Кршṇа, Тя изпитва толкова силна ревност, че си мисли, че това е някое друго момиче. Тогава изпитва огромна любовна мъка и си мисли:

„Какво става? Тук има друго момиче!” Умът Й въстава.

Но Нейната приятелка Лалитā отбелязва:

– Какво говориш? Това е отражението на собствения ти образ. Не виждаш ли?

Тогава Рāдхārāṇī се осъзнава. Тя забелязва: „О, това е Моята сянка.” Тогава чувството незабавно си отива, което е пример за *према-ваичиттйа*. Това са изключително висши трансцендентални теми и въпреки че те не трябва да се обсъждат подробно, това е природата на божествената любов в единение и раздяла. Двете са взаимнозависими, тъй като едното не може да съществува без другото и раздялата е нарочно създадена, за да усилва единението.

Разбира се, тези трансцендентални теми са много висши и ние не трябва да се впускаме лекомислено в тях, защото ако проектираме земните качества върху висшия свят, бъдещите ни реализации ще пострадат. Нашите земни преживявания ще се опитват да ни гърпат надолу, затова трябва да пристъпваме внимателно. Това, което възприемаме

⁶⁰ Най-висшето взаимоотношение между душата и Бог – интимна любовна връзка

понастоящем, няма да открием в забавленията на Кршṇа – там е далеч по-висше ниво на съществуване от областта на нашите сегашни преживявания. В нашето виждане има примеси, не е чисто. Ние имаме само смесено разбиране за действителността. Трябва да помним това и с голямо внимание да пристъпваме към тези неща.

По-безопасно е да се занимаваме с темите на раздялата между Рāдхā и Кршṇа, отколкото с Тяхното единение. Разбира се, трябва да знаем, че болката от раздялата, изпитвана от Рāдхā и Кршṇа, нямат нищо общо с този свят. И така, предупреждени, ние можем до известна степен да говорим за раздялата, но за нас ще бъде изключително опасно да разискваме или мислим за това, когато Рāдхā-Кршṇа и техните интимни приятели са заедно, наслаждавайки се на общуването Си, защото ако отнесем каквото и да е светско разбиране във връзка със забавленията на Рāдхā и Кршṇа, ще нанесем голямо оскърбление. Затова да си представяме единението между Рāдхā и Кршṇа е по-опасно от това да развиваме чувствата на раздяла, както Махāпрабху е показал чрез Своя пример.

В раздялата от Кршṇа Шрī Чайтаня Махāпрабху си мисли:

„Не мога да понасям дори собствения Си живот без Кршṇа! Без Неговата милост, без Неговата компания не мога да поддържам нежеланото Си съществуване.”

Такова настроение ни помага, но въпреки това не трябва да го имитираме; по-скоро трябва с уважение да го приемем като най-висш идеал. Това ще ни помогне да отхвърлим порочните си, излишни навици (*анартха*). Ако някога пророним създи, не бива да си мислим, че сме осъзнали най-висшето състояние; трябва да избягваме такова мислене. Самият Шрī Чайтаня Махāпрабху казва:

„Аз нямам дори капка божествена любов, как иначе щях да мога да поддържам обикновения си светски живот?”

Епизод

Когато Махāпрабху се завърнал в Навадвīп след пет години странстване в саннīās, всички мъже, жени и деца полудели от желание да Го видят, да зърнат лицето Му. Във вътрешното си виждане за забавленията на Шрī Чайтаня Махāпрабху Шрīла Бхактивинод Тхāкур, основателят на движението за Кршṇа съзнание през деветнадесети век, прави паралел със забавленията на Кршṇа в Курукшетра. Там, Двāракā-Кршṇа и гопите от Врндāван се срещнали и пастирите, и пастирките искали да върнат Кршṇа от Двāракā във Врндāван. Бхактивинод Тхāкур изразил подобно желание. Когато Шрī Чайтаня Махāпрабху се завърнал в Навадвīп и тълпата се спуснала да Го види, Той стоял на покрива на къщата на Вачаспати Пандит в червените дрехи на саннīāsī. Приемайки себе си за постоянен жител на Навадвīп и един от членовете на Шрīвāsāṅган⁶¹, Бхактивинод Тхāкур си представял, че вижда Шрī Чайтаня Махāпрабху на покрива. Когато Кршṇа отишъл в Двāракā и не се върнал във Врндāван, сърцата на всички бхакти се късали от мъка. По подобен начин Бхактивинод Тхāкур горещо се моли:

„Кога ще дойде този ден, когато Нимāи Пандит ще захвърли дрехите на отречението и отново ще дойде да прави кīртан с нас в къщата на Шрīвās? Сега Той не може да дойде – като саннīāsī Той не може да се върне в стария Си дом. Ние сме изоставени от Него, но ето какво е желанието ни: както гопите искали Кршṇа да свали царските дрехи и да се облече като пастирче, за да могат да Го вземат обратно във Врндāван и да се наслаждават на игрите с Него, тъй и ние желаем да бъдат свалени саннīās дрехите на Махāпрабху и Той да облече старите си одежди. Така ще си върнем своя Нимāи Пандит, който е един от нас в Шрīвāsāṅган. И заедно ще се наслаждаваме, възпявайки името на Кршṇа. О, кога ще дойде този ден?“

⁶¹ Мястото, където Шрīман Махāпрабху правел нощните кīртани с най-приближените Си бхакти

Част Втора

Учението на Шрї Чайтаня Махāпрабху

Шикшāштāкам

Святото име на Кришна

*чето-гарпана-тāрджанаḥ бхава-тахā-дāвāгни-нирвāпанаḥ
īрейаḥ-каирава-чандрикā-витаранаḥ видйā-вадхй-джйиванат
āнандāтбудхи-вардханаḥ прати-падаḥ пūrṇāртāсвāданаḥ
сарвāтта-снапанаḥ параḥ виджайате īри-кришна-саṅкīртанаḥ*

Святото Име на Кришна почиства огледалото на сърцето
и потушава пожара на страданията
в гората на раждането и смъртта.

Както вечерният лотос разцъфва под хладните лунни лъчи, така
сърцето започва да цъфти в нектара на името.

Накрая душата се пробужда за истинското си скрито съкровище –
живот в любов с Кришна.

Отново и отново, вкусвайки нектара, душата се гмурка и изплува в
океана от вечно нарастващо блаженство.

Всички усещания са напълно удовлетворени и пречистени и най-накрая
победени от всеблагоприятното влияние на Святото Име на Кришна.

Шри Чайтаня Махāпрабху е пионерът в *санкйртана* на Шри Кршна.

Той казва: „Аз дойдох да положа начало на възпяването на святото име на Кршна. То ще достигне всяко кътче на вселената (*пърхивите ѝ чже йата нагарāди грāта сарватра прачāра хаибе тора нāта*)⁶².”

Какво значи *санкйртан*? *Сатйак* означава „пълно”, а *кйртан* означава „възпяване”. Тези две думи заедно образуват думата *санкйртан*, която основно означава „съвместно възпяване на святото име на Кршна.” Но *сатйак* значи не само пълен по количество, но и по качество. Пълно количество означава много на брой: съвместно. Пълно качество означава пълна възхвала. А пълна възхвала може да се отнася само до Кршна, а не до други богове.

Така че *санкйртан* означава цялостен *кйртан*, песен във възхвала на пълното цяло, Абсолютната Истина; всичко друго е частично представяне и затова в определена степен е непълно. Затова Кршна трябва да се възхвалява, затова славата Му трябва да се възпява, защото Той е всичко. Той е господарят, който разпределя и доброто, и злото, Абсолютният Контролиращ. Всичко се дължи на Него. Само в Него се постига цялостно осъществяване на живота. Както спянал кон не може да отиде далеч, но развързан би тичал свободно, така възхвалата, невъзпирана от никаква светска цел, ще се спусне право към Върховната Причина, Кршна.

Думата *Шри* означава Лакшмидеви: енергия на Кршна. Това означава, че в *санкйртан* Кршна се обожават заедно със Своята енергия, защото енергията на Кршна се включва в Него.

Шри Чайтаня Махāпрабху казва, че *йри кршна санкйртана* ще процъфтява в света; той ще побеждава без никакви препятствия (*парай виджайате йри-кршна-санкйртанат*). Той трябва да бъде спонтанен, буен и естествен поток – изключителен, независим и безрезервен. И тази възхвала на Кршна трябва да бъде възпявана съвместно – такава вибрация е благотворна за целия свят. Само чрез отдаване и чиста преданост можем да достигнем до *йри кршна санкйртана*.

⁶² Чайтаня-бхāгавата, Антйа 4.126

Какви са различните фази, през които минаваме, докато възпяваме святото име на Кришна? Първата фаза е почистване на огледалото на ума. Ако огледалото на умствената система е покрито с прах, не можем да виждаме ясно и съветите от писанията не могат да се отразят правилно в нея. А какви са различните видове прах, покриващи огледалото на ума? Нашите безкрайни мимолетни желания се смятат за прах, а сърцата и умове ни са покрити със слоеве и слоеве такава прах. Затова не виждаме нещата правилно; те не могат да се отразят правилно в ума ни, защото той е покрит с безкрайните обикновени желания на този земен свят (*бхукти-тукти-сиддхи-кāmī* — *сакали 'аїāнта'*)⁶³.

Така че първият ефект от *їрї кришна санкїртана* е почистването на ума. Ведическата обществена система (*варна-аїрама-дхарма*) е била създадена с тази цел. Ако ние изпълняваме свършено обществените си задължения без привързаност към резултатите, бихме постигнали пречистване на съзнанието – но дори първата „вноска” в *нāта-санкїртан* ни носи резултата на цялата *варна-аїрама-дхарма*: пречистване на сърцето и ума. Едва тогава можем да разбираме правилно ведическите съвети.

Следващият ефект от възпяването на святото име е, че то потушава пожара на материалното съществуване в гората на повтарящите се раждане и смърт. Ние сме принудени да се раждаме в творението и отново да умираме. Светската вълна улавя душата, която се загубва с тази вибрация в най-различни състояния. Това се спира от втория ефект на *їрї кришна санкїртана* и ние получаваме освобождение.

По този начин изчезват трите вида материални страдания: *адхїātмика* – страданията на тялото и ума, такива са заболяванията и умствените тревоги; *адхїбхаутика* – страдания, причинени от нашите съседи – хора, животни, насекоми и толкова много други живи същества; и *адхїдаивика* – природните бедствия като глад, наводнения и земетресения. Ние трябва да понасяме тези три вида страдания, които

⁶³ Чайтаня-чаритāmрta, Магхїа 19.149

изгарят като огън сърцата ни. Но всичко се потушава завинаги от втората стъпка на *нѳта-санкѳртан*, която носи облекчение.

Следващата фаза е, че свѳтото име дарява върховната цел на живота (*шреѳах-каирава-чандрѳка-вѳтаранѳ*). След като се справи с тези две отрицателни задължения, започва нашата положителна дейност, която накрая ни отвежда в реалността, при действителната истина, която е вечна, благоприятна и прекрасна. Възпяването на свѳтото име на Кршѳа ни отвежда в онзи щастлив свѳят, който е отвѳд света на трудностите и така ние постигаме върховната цел, най-висшия успех, съвършеното добро. Ако анализираме внимателно това, ще открием, че в тази фаза свѳтото име ни въвежда в интимни лични отношения с Кршѳа, които включват неутралност, служене, приятелство и синовни чувства (*шѳнта, дѳсѳа, сакшѳа и вѳтсалѳа раса*).

Шреѳах се отнася до милостта на Нѳтѳѳананда Прабху, защото по Негова милост можем да бъдем допуснати до обожанието на Рѳдхѳа и Кршѳа във Врндѳван (*нѳтѳѳийер каруѳѳ хабе враджѳ рѳдхѳ-кршѳа пѳбе*).

При следващата степен (*вѳдѳѳ-вадхѳ-джѳиванѳ*) свѳтото име ни подготвя за пълното отдаване на Кршѳа, което се открива в интимната любов (*тѳдхурѳа раса*), в която преданият се отдава безкрайно и е изцяло на разположение на Кршѳа.

Когато достигнем до съответното ниво, възпявайки името на Кршѳа, откриваме трансценденталния океан, който е над всички видове преживявания (*ѳнандѳтбудхѳ-вардханѳ*). Името идва да се наложи над нас в зависимост от степенята на нашето отдаване и когато отдаването е пълно, чувстваме нов вид екстазна радост; усещаме се в безкраен океан от радост, който не е статичен, а винаги действен. Там намираме нов живот и нов вид блаженство. То никога не остарява, нито спира, а всеки миг ни дава вкуса на безкрайния океан от екстаз.

Последният ефект е, че цялото ни съществуване се пречиства. Този тип наслада не замърсява, а пречиства. Забавлението е експлоатация. Светското забавление предизвиква реакция и наслаждаващият се бива замърсен, но тук, тѳѳ като агресорѳт е Кршѳа, резултатѳт е

пречистване. Цялото наслаждение, идващо от центъра, от самовластното желание на Кршна, ни пречиства изцяло.

В този стих *сарвѣтта-снапанат* означава, че всички различни аспекти на личността, които можем да си представим, получават пълно удовлетворение и веднага се пречистват от възпяването на святото име на Кршна. А има и друго значение на *сарвѣтта-снапанат*. Ако възхваляваме Кршна съвместно, ще бъдем пречистени в съответствие с нашите способности. И възпяващият, и слушащите, както и всеки, който влезе в контакт с трансценденталния звук, ще бъде пречистен. *Снапанат* означава „пречистващ“. Тази вибрация пречиства всеки и всичко, което се докосне до нея.

Затова Махѣпрабху казва: „Изпълнявайте *санкѣртан*, съвместното възпяване на святото име на Кршна.“ Разбира се, този *санкѣртан* трябва да бъде автентичен, затова е необходимо общуването със светци. Не става въпрос за емпиричен експеримент. Опитваме се да влезем във връзка с по-висшата реалност, това е най-важното. Святото име на Кршна не е просто физически звук; то не е упражнение за езика, а има по-голямо, висше значение (*нѣтѣкшара бѣхирѣѣа бѣте табу нѣте кабху нѣѣа*). То е напълно духовно.

Ние сме в граничната област на съществуване, затова се нуждаем от една по-висша връзка, за да може вълната да се спусне от висшата област, да дойде при нас и да разпространи влиянието си.

Където и да се изпълнява *санкѣртан* на святото име на Кршна, той ще произвежда този седемкратен ефект. Това е пояснението на първия стих на Махѣпрабху. Първият ефект е, че святото име почиства душата, която е покрита с прахта на желанията на този земен свят. С втория си ефект то дава *тукти*, освобождение, свършена независимост от материалните сили. Третият ефект носи истинско щастие: отваря се съкровищницата на душата. Естествените богатства на душата постепенно се събуждат от святото име на Кршна. Тук Шрѣ Чайтаня Махѣпрабху включва другите видове взаимоотношения с Абсолютната Личност. В описанието на следващата стъпка Той приема настроението на интимната преданост, където душата е на абсолютно разположение

за забавление на Крш̀на, отдавайки безусловно всичко за Неговото п̀лно удоволствие.

Следващият ефект е вкусването на екстазното общуване с Него. Във Вр̀ндаван, областта на Крш̀на, онзи, който може да възпява правилно името на Крш̀на, би изразил себе си чрез много особен вид его:

*ту̀нде т̀ндавини рати́и витануте ту̀ндавали-лабдхайе
кар̀на-крода-када̀твини гхатайате кар̀нарбудебхйа́х спрх̀ат
чета́х-пр̀анга̀на-сангини́ виджайате сарвендри́йа̀нйа́и крти́и
но дж̀ане дж̀анити́ ки́йадбхир атр̀таи́х крш̀нети ва̀рна-двайи́*

„Когато святото име на Крш̀на се появи на устните на някой бхакта, то започва да танцува лудо. Тогава той губи контрол над устните си, името го превзема и започва да го управлява, а преданият казва: ‘Колко екстаз мога да получа от святото име само с една уста? Трябват ми милиони усти, за да вкуся безкрайната му сладост. Никога няма да почувствам удовлетворение, ако възпявам само с една уста.’”⁶⁴

Когато името „Крш̀на” влезе в ушите, човек чувства, че трансценденталният звук буди сърцето му. „Какво са две уши? - си мисли той. - Това е най-голямата несправедливост от създателя – трябват ми милиони уши! Тогава ако чуя святото име на Крш̀на, сърцето ми поне малко ще бъде удовлетворено. Искам милиони, милиони уши, за да слушам сладкото име на Крш̀на.” Това е настроението на бхактата, когато вниманието му е насочено към святото име. Тогава той припада; загубва се, потъвайки в океан от екстаз и радост. И с голямо разочарование казва:

„Не можах да разбера качествата и количеството на това вещество – името на Крш̀на. Объркан съм. Каква е тази медена сладост, която се съдържа в това име?!” Така се чуи възпяващият святото име.

Ето на това ни учи Ш̀ри Чайтаня Мах̀прабху, който казва: „Възпявайте правилно святото име – звуковото проявление на абсолютната сладост.” Тази сладост също може да се открие в песента на флейтата

⁶⁴ Ш̀рила Р̀упа Госв̀амй, Видагдха-М̀адхава I.15

на Бога. Звукът от флейтата на Кришна притежава великата мистична сила да улавя и радва всекиго и всичко. Когато чуе звука от флейтата на Кришна, течението на Йамунā замръзва. Сладкият звук от Неговата флейта привлича дърветата, птиците и зверовете. Всички са смаяни, когато се докоснат до сладостната вибрация от флейтата на Кришна.

Звуковата вибрация може да прави чудеса; звукът има най-голямата способност да пленява. Звукът може да прославя и да проваля. Той може всичко; такава е вътрешната му способност. Той идва от най-фината сфера, отвъд етера. Този универсален звук е абсолютната сладост и доброта. Колко сила има там – как ни улавя! Сякаш сме тревички – потокът на този сладък звук си играе с нас по такъв начин, че дори не можем да проследим собствената си самоличност. Там може да се изгубим, но не умираме – душата е вечна. Гмуркайки се, нагоре и надолу, ние сме носени от потока на сладкия звук. Ние сме по-неспособни и от сламка, от стрък трева, а звукът на Кришна е толкова голям и сладостен, че може да си играе с нас както си поиска. Не можем дори да се опитаем да си помислим колко голяма е силата на това име, чийто звук е идентичен с абсолютното добро и абсолютната сладост.

Шри Чайтаня Махāпрабху казва: „Не пренебрегвайте звука, който е едно с Кришна.“ Абсолютната сладост и доброта – всичко присъства в святото име. И то ни се предлага много евтино: не се изисква нищо, за да го купим – нито пари, нито физическа енергия. Всички тези неща са ненужни. Единственото, което ни трябва, е искреност.

Човек, който просто приеме този божествен звук искрено, ще бъде толкова обогатен – никой не може дори да си представи толкова доброта и напредък. И всеки може да го получи много евтино, но трябва да възпява искрено, с цялото си сърце. Разбира се, чистосърдечната искреност предполага да се отиде при правилния посредник – светеца, и да се получи святото име от него.

Шри кришна санкиртана се възхвалява от Шри Чайтаня Махāпрабху, основоположник на движението санкиртан, който идва като Радхā и Кришна в едно. Съветът му е най-ценен и необходим за нас, а Той ни казва, че трябва да се присъединим с искрен дух към този *шри кришна санкиртан*, най-пречистващия трансцендентален звук, който донесе

освобождение, пълно удовлетворение и ни дарява с такава положителната придобивка, че губим себе си в океан от щастие и невъобразима сладост.

Това е милостта на Шрѝман Махѝпрабху.

Той заявява: „Нека *ѝри криѝна санкѝртана* да се разпростира в този смъртен свят, за да възнагради до безкрайност всеки, защото това е най-висшето и най-голямо благо за целия свят. Той е напълно всеобхватен. Освобождава ни от всички видове тревоги и ни възвисява.”

В настоящата пропаднала епоха на *Кали* единствено *нѝта-санкѝртан* може да ни помогне. Разбира се, *нѝта-санкѝртан* е благотворен във всички епохи, но особено се препоръчва за *Кали-ѝуга*, защото в нея всички други опити ще бъдат възпрепятствани от много сили. *Нѝта-санкѝртан* не може да бъде възпрян от неприятностите и вълните на този материален свят, затова трябва да го приемем. Ако изцяло му се отдадем, ще постигнем най-висшето удовлетворение в живота. Не са необходими никакви други дейности, защото всички те са погрешни и непълни. Но най-универсалното, обаятелно и благотворно нещо е *нѝта-санкѝртан*, който ни отвежда до най-висшата цел. Единствено това може да удовлетвори всички.

На всички души, които сега са разделени от Криѝна, може да се помогне по този начин. Не са необходими никакви други дейности.

Шрѝ Чайтаня Махѝпрабху ни казва: „Посвети се изцяло на това. То е всеобхватно и напълно удовлетворяващо. И можеш да го постигнеш с най-малко проблеми и енергия. Нека процъфтява в тази *Кали-ѝуга*, нека процъфтява за благо на цялата вселена, за да възвърне всички души в тяхната естествена позиция.”

В последния стих на *Шрѝмад-Бхѝгаватам* се дава заключението на цялата творба:

*нѝта-санкѝртанаѝ ѝасѝа
сарва-нѝпа праѝѝѝанам
праѝѝто духкха-ѝѝатанас
таѝ натѝти хариѝ парам*

Папа означава всичко неправилно, всички нежелани неща: греха. Материалното забавление и освобождението също се включват към неправилните неща, към греховните дейности. Защо освобождението се счита греховно? Защото това е противоестествено състояние; нашата естествена функция е да служим на Кршṇа, но в освобождението ние не правим това. Простото освобождение не включва служене на Кршṇа, ето защо това не е естествено състояние и се смята за грях. Да пренебрегнем нашето естествено задължение и да стоим настрана не може да е нищо друго освен грях.

Заключителният стих на *Шрїмад-Бхāгаватам* казва:

„Свялото име на Кршṇа може да ни освободи от всички нежелани грехове, от всички порочни качества и от всички нещастия. Нека всички Му се поклоним доземи.“⁶⁵

Произнасяйки този стих, *Шрїмад-Бхāгаватам* завършва; великият трактат остава безмълвен. Последната дума на *Шрїмад-Бхāгаватам* е *нāма-санкїртан*. *Бхāгаватам* отдава толкова голямо значение на възпяването на свялото име на Кршṇа и Шрї Чайтаня Махāпрабху го развива отпук нататък. Последната творба на съставителя на Ведическа литература Шрїла Вїāсадева довежда теизма до това ниво и го предлага на обществото, обявявайки:

„Възпявайте името на Кршṇа! Правете това; нищо друго не е необходимо. Приемете го!“ Това е самото заключение на *Шрїмад-Бхāгаватам*, най-големия духовен дар на Вїāсадева: „Възпявайте свялото име на Кршṇа и започнете да живеете в тази мрачна епоха с най-основното и широко разбиране за теизма.“

Можем да се смятаме за щастливи, че сме достигнали до прага на тази най-щедра и полезна мисъл, че сме се доближили достатъчно, за да я докоснем, да я приемем и да се отпуснем върху вълните ѝ в съответствие със своите възможности. След като сме преминали през толкова много разбирания и през чара на различни възможности, ние сме ги изоставили зад нас и сме дошли на брега на океана на *нāма-санкїртан*.

⁶⁵ Шрїмад-Бхāгаватам 12.13.23

Сега можем да хвърлим телата си в този океан и да започнем да плуваме във вълните на *нāта-санкīртан*, нектара на нектарното, по милостта на нашия *гуру* и по милостта на Вашишавите.

Това е тяхна собственост и ние сме техни роби. Имаме смелостта да хвърлим телата си в този океан от *нāта-санкīртан* и да плуваме в неговия нектар!

Плуването в Радхā-кунда, най-висшето разбиране за духовно достижение, може да бъде открито и в най-висшата форма на *нāта-санкīртан*. Този първи стих от *Шикишīтакам* представлява позитивната страна на безкрайния океан на *īрī кришнa санкīртан*. Следващият обяснява негативните възможности.

Бхактивинод Тхāкур е дал своя коментар на *Шикишīтакам* на санскрит, както и превод на Бенгали, и това е най-оригиналното представяне. Шрīла Бхактисиддхāнта Сарасватī Тхāкур Прабхупāда също е коментирал на *Шикишīтакам*. Те трябва да бъдат изучавани внимателно, за да може въпросите да се разберат в максимална степен.

В тези разговори аз просто казвам каквото чувствам в сърцето си. Каквото дойде в ума ми относно тези стихове, това изразявам и това е резултатът от всичко, което съм научил от Шрīла Бхактисиддхāнта Сарасватī Тхāкур, Бхактивинод Тхāкур, Рупа Госвāmī, Санāтан Госвāmī, Шрī Чайтаня Махāпрабху и от всички предишни *āчāрий*⁶⁶. По тяхна милост съм събирал богатство в своята съкровищница и сега се опитвам да дам есенцията от него.

С приемането на пътя на предаността започва трансформация на цялата ни вътрешна система и постепенно за нас очарованието на външния свят се стопява. В нас се води война и когато схващането за Кришнa влезе в сърцето на отгадения, всички други мисли и идеи постепенно трябва да се оттеглят. Това е обяснено в *Шрīмад-Бхāгаватам*:

⁶⁶ Духовни водачи

правиштах карна-рандхрена
свāнāй бхāва-сарорухат
дхуноти йātалай кршнāх
салиласйā йātхā йāрат⁶⁷

„Когато настъпи есента, тинята във водата изчезва. По същия начин, когато разбирането за Кршнā влезе в нечие сърце, всички други схващания и желания постепенно ще се оттеглят, оставяйки Кршнā да притежава всичко. Когато една-единствена истинска капка Кршнā съзнание влезе в сърцето, всички противостоящи сили трябва да напуснат, тъй като Кршнā побеждава и завладява всичко.“

Такава е природата на *бхакти*: нищо не може да се мери с нея, дори така наречената преданост към полубоговете или вероизповедания като Християнство, Ислям и други. Всички други теистични схващания трябва да се оттеглят, оставяйки поле за Кршнā съзнание. Никой агресор не може да устои в битка с *Кршнā-бхакти* – абсолютната, сладостната красота.

Красотата, сладостта и очарованието могат да пленят и победят силата. Ние наистина желаем красота и сладост, милост, привързаност и божествена любов (*према*). Себераздаването – да възнаграждаваме другите със собствените ни енергия и щедрост – в крайна сметка побеждава всички. Повече си струва да даваш, отколкото да получаваш. Божествена любов означава умри, за да живееш: не да живееш за себе си, а да живееш за другите. Най-благородният начин на живот – да забравиш себе си до крайност – се открива в *бхакти*.

Кршнā-бхакти е толкова прекрасна, че ако човек я развие, губи своята идентичност и съществуване. Той напълно забравя себе си. Толкова голямо е нейното очарование. Кой би се противопоставил на Кршнā? Всеки, който дръзне да се бие с Него, остава без оръжията си. Ако по някакъв начин Кршнā влезе в сърцето, последствията от това са, че Той започва да владее всичко. Толкова великодушен, благороден и сладък е Кршнā: Красивата Реалност.

⁶⁷ Шрїмад-Бхāгаватам 2.8.5

Безкрайните имена на Бог

*нāтнат акāри бахудхā ниджа-сарва-шактис
татрāритā нийатитах сараṇе на кāлах
етāдрīи тава крпā бхагаван татāпи
дурдаиват йдрīшат ихāджани нāнурāгах*

О, мой Господи, Твоето свято име дарява благоденствие на всички. Ти се разкриваш чрез безброй имена, такива като Кришна и Говинда.

В многото Си свети имена Ти милостиво си вложил цялата си трансцендентална сила. И за възпяването им няма определено време или място.

Само по безпричинната си милост Ти се спускаш във формата на божествен звук, но моето голямо нещастие е, че не изпитвам любов към Твоето Свято Име.

Тук се казва: „О, мой Господи, Ти ни разкриваш възпяването на Твоите свети имена и в тях е вложена цялата Ти сила.” И свящото име на Кршңа и неговата сила са вечни. Всички сили или енергии се откриват в свящото име на Кршңа. И няма специално установено време или място, определено за възпяване на името. Не е необходимо човек да го възпява само сутрин или само след като се е изкъпал, или само след като е посетил свято място – такива условия няма. Човек може да възпява свящото име на Кршңа по всяко време, навсякъде и при всички обстоятелства.

В този стих Шрї Чайтаня Махāпрабху казва:

„О, Кршңа, Ти си дал най-голямата възможност на всички. Ти си така безгранично щедър, че си ни дал служенето на Своето свято име (*нāта бхаджан*). Въпреки това моята съдба е най-злостастна. Аз не намирам в себе си искреното желание да приема това име. Нямам вяра, нямам любов, нямам склонност към името. Нямам вътрешния стремеж да възпявам името. Какво да правя?”

Чайтаня Махāпрабху продължава:

„О, Господи, Ти си дал всичко от Своя страна, за да ме издигнеш над този обикновен свят на относителността. Твоят опит да ме спасиш е толкова великодушен, че всичко, което исках от мен, е малкото съдействие да приема милостта Ти, но аз оставам глух за великодушния Ти повик. О, господи, за мен няма надежда.”

Шрї Чайтаня Махāпрабху ни дава голяма надежда в първия стих на Своята *Шикиїштакат*. Той обяснява, че когато се изпълнява правилно, възпяването на свящото име на Кршңа се развива стъпка по стъпка, проявявайки седем последствия. Първият ефект е пречистването на съзнанието; вторият е освобождението от светската относителност. Като трети ефект в сърцето се събужда положителната добродетелност, която ни отвежда във Врндāван. Тогава, под ръководството на *сварūпа-їакти*, вътрешната енергия на Бог (*йогатāйа*), достигаме до схващането за *вадхї*: ние сме енергия, предназначена безусловно да служи на Кршңа. *Вадхї* означава онази *раса*, която дава пълната връзка с Господ (*тадхура-раса*).

След постигането на това ниво какви са другите последствия? Човек се превръща в частица от океана от радост и тази радост не е банална или статична, а е вечно нова и динамична; тя е свръхпречистваща. Независимо че ни е позволено да запазим индивидуалното си разбиране, чувстваме, че всички части на нашето съществуване биват пречистени до крайна степен, когато приемем името. И това не се отнася само лично до нас, а до всички, които са във връзка с този *нāма-санкīртан*. Те ще преживеят пълна промяна, най-пълно и най-висше пречистване. Това са седемте резултата от възпяването на святото име.

След като е дал тезата в първия Си стих, сега Махāпрабху дава антитезата във втория. След като има толкова голяма надежда в святото име, защо имаме толкова много затруднения? В какво се състои трудността? Защо не се възползваме от великодушния подтик на божествеността, който се открива в святото име? Неоценима помощ идва от страна на Кршнā. Той ни е дал толкова много възможности с минимум изисквания към нас. Трябва да имаме някакъв вкус, някакво желание да приемем святото име; но ето трудността – ние нямаме никакво желание. Каква надежда има за нас? Как да го получим? Можем да подходим към святото име формално, а не от дъното на сърцето си, но каква полза и какъв напредък бихме имали от такъв процес? Третият стих отговаря на този въпрос. Независимо че човек може да чувства, че няма и минималния депозит, който се изисква, за да получи разрешението, случаят все още не е безнадежден. Самото осъзнаване на този факт вече води към идеята за смирението. Когато човек започне да практикува преданост към безкрайния Бог, единственото, което може да чувства, е, че по отношение на безкрайното той няма никаква стойност. Той си мисли:

„Нямам какво да дам в замяна; дори минималното изискване, за да получа милостта на Бог, отсъства при мен.” Това го отвежда до разбирането: „Аз нямам качества. Аз съм абсолютно празен.”

Отгаденият чувства в сърцето си, че не само е неподходящ, но и твърде жалък да служи на Бога. Кршнāдāс Кавирадж Госвāmī казва:

*джагаи мадхѝ хаите туѝи се пѝпишѝтха,
пурѝшера кѝтѝа хаите туѝи се лагхишѝтха*

„Аз съм по-нисш от червея в изпражнението и по-грешен от Джагаѝи и Мадрѝа.“⁶⁸

Не трябва да се обезкуражаваме, ако си мислим, че нямаме дори и най-малкото зрънце заслуги, които се изискват за служенето на свѝтото име на Криѝна, защото такѝв тип съзнание е естествен за предания. В същото време трябва да се пазим от неискрено разбиране на своята преданост; това е нашият враг. Правилно е да си мислим: „Нямам ни най-малко привличане или вкус към Бог.“ Но да си мислим: „Имам някакѝв вкус, някаква искреност,“ е опасно.

За да се свържем с безкрайното, трябва да сме съвсем празни; нашето себеприцание трябва да е пълно. Светските постижения се нещо отрицателно и напълно трябва да се отдрѝпнем от тях. Трябва да си мислим:

„Аз съм нищо; нямам качества да бѝда приет или използван в служене на Бога. Аз съм напълно неподходящ.“

Трябва изцяло да се оттеглим от материалния свѝт и да позволим да бѝдем пленени от *йогадѝйѝ*, вътрешната енергия на Бог. Робѝт няма положение; всичко принадлежи на господаря. Да осѝзнаем това е нашата истинска квалификация. Веднага щом заявим, че притежаваме някакви качества, затрудненията започват. Затова самият Шрѝ Чайтаня Махѝпрабху казва:

„Не откривам в сърцето си дори следа от любов към Криѝна (*на претагандхо ‘сти дарѝни те харау*)“⁶⁹.

Това е стандартѝт на смирението. И чувството трябва да е искрено; не да е имитация. Трябва да внимаваме – не бива да рискуваме да имитираме извисените *бхакти*. Да чувстваме искрено, че не притежаваме нищо

⁶⁸ Чайтаня-чаритѝмрѝта, ѝди 5.205

⁶⁹ Чайтаня-чаритѝмрѝта, Мадрѝа 2.45

и че всичко е Негово – това е единственото качество, необходимо за възпяването на святото име на Кршна.

По-смирен от стрък трева

*трѣд апи суййчена
тарор ива сахишнунѣ
атѣнинѣ мѣна-дена
кѣртанѣях садѣ харих*

Само който е по-смирен от стрък трева, по-сдържан от дърво и който отдава дължимата почит на другите, без да я желае за себе си, ще може винаги да възпява Святото Име на Кршѣ.

Ние трябва да се смятаме за най-незначителни от всички. Шрила Бхактивинод Тхакур е дал своя анализ на значението на този стих по следния начин: дори стрък трева има своята стойност, но ние нямаме стойност дори колкото стрък трева. Ние нямаме положителна стойност. Едно нещо е човек да е неук, но лудият е по-лош от неукия. Той може да мисли – но само ненормално. Затова Шрила Бхактивинод Тхакур казва:

„Аз имам някакво съзнание, някаква интелигентност, но те са насочени в съвсем погрешна посока. Стръкчето трева не може да бъде объркано. Когато го смачкат, то не започва отново да расте. Бурята или вълната среда могат да носят сламката трева тук или там, но аз винаги ще се съпротивлявам да вървя в определена посока. Ако вълните на околната среда желаят да ме отведат в определена посока, аз ще се опитам да им противостоя. Ако наистина разсъдите за моята стойност, ще установите, че моето положение е по-ниско от това на стрък трева, защото аз имам склонността да се съпротивлявам.”

Когато искаме да достигнем до по-близка връзка с безкрайното добро, трябва да мислим:

„Аз нямам стойност. По-скоро стойността ми е отрицателна. Склонен съм да се противопоставям на божията милост. Ако Кршна иска да ме благослови, аз се опитвам да се съпротивлявам. Съставен съм от такъв елемент, който ме кара да извършвам духовно самоубийство. Кршна идва да ме спаси, но аз Му се противопоставям. Енергията в мен извършва опит за самоубийство. Такова е моето положение. А стръкчето трева не се противопоставя на никого. Толкова отвратително е моето състояние.”

Трябва да разберем затрудненото положение, в което се намираме. Имайки предвид това, ще можем да приемем добрината на Върховната Истина във формата на святото име.

Не бива да си мислим, че пътят ще бъде много гладък; толкова много трудности могат да дойдат отвън. Когато бхактите излязат на улицата, за да възпяват Харе Кршна, много хора идват и викат: „Ей, маймуни! Мръсни маймуни!” Препятствия и пречки ще идват в най-

различни форми и ще се опитат да ни повлияят, да ни отклонят от пътя, но ние трябва да практикуваме търпение, каквото има дървото. Защо е даден примерът с дървото? Смесът е такъв: ако никои не полива дървото, то не протестира: „О, дай ми вода!“ Ако някой дойде да го притеснява, късайки листата му, чупейки клоните му или дори отсичайки го, дървото остава мълчаливо; то не се съпротивлява.

Трябва да разберем как обидите, бедността или други неблагоприятни ситуации са необходими, за да ни пречистят, и така с минимално наказание ще бъдем освободени от материалното съществуване.

Чрез бхакти ние сме се свързали с най-висшата цел на живота. Каква цена сме готови да платим за това? Невъобразимо е! Каквито и минимални изисквания да ни бъдат поставени, трябва да ги приемем с усмихнато лице, отчитайки най-висшата цел. Ако сме наистина сигурни, ако имаме вяра в светлото си бъдеще, можем с радост да платим малката цена, която природата иска да вземе от нас.

Веднъж Гауракииор дас Бабаджі, духовният учител на Шрила Бхактисиддханта Сарасваті Тхакур, вървял из градчето Навадвип, молейки за малко ориз от различни къщи. Понякога селските хора нападат или обиждат бхактите и в случая те не пощадили дори една толкова възвишена душа. Едни момчета го замеряли с камъни и мръсотия и той отбелязал:

„Кршна, Ти се отнасяш жестоко с мен! Ще се оплача от Теб на майка Ти Йаиодā.”

Това било неговото виждане му и така той хармонизирал всичко. Трябва да се научим да виждаме Кршна във всичко, което идва да ни притеснява или напада. От философска гледна точка без волята на Бог, разбира се, нищо не може да се случи. В конкретния случай Гауракииор дас всъщност казал:

„О, Кршна! Ти поддържаш тези деца. Ти ме притесняваш и аз ще Ти дам урок. Знам как да се оправя с Теб. Ще се оплача на майка Йаиодā и тя ще Ти се скара.”

Напредналите бхакти са установени в съзнанието, че Крш̀на стои зад всичко и те приемат всичко по този начин. Такова отношение е нашият сигнален фар, защото той ни насочва как да пригoдим себе си към онези неща, които са явно неблагоприятни за нас. Тук откриваме сладко решение; и така съветът е да сме по-търпеливи от дърво. Не трябва никога да противостоим, докато срещу нас има противопоставяне, което ни притеснява. Трябва да го понесем.

И трябва да отдаваме уважение на другите. Престижът е най-големият и най-фин враг на отгaдения на Крш̀на. Гордостта в крайна сметка ни отвежда до заключението на *майāvādйите*, монистите, които казват: *со'хат* – „аз съм!“ Не *дāсо'хат* - „аз съм слуга“, а „аз съм направен от Върховния Елемент; аз съм Това: аз съм Той“, пренебрегвайки в разсъжденията си факта, че сме пренебрежимо малки и страдаме в мизерия. Всички тези практични неща се отминават от *майāvādйите*, импероналистите, но положението, егото (*пратиитхā*) е най-лошият ни враг. В този стих Махапрабху ни съветва как да се справяме с гордостта и егото.

Шри Чайтаня Махāпрабху казва:

„Не трябва да желаш уважение от никого, дори от обкръжението си; в същото време трябва да отдаваш уважение на всичко и всички около себе си в съответствие с тяхната позиция. Отдавай почит, но не очаквай никаква почит в замяна.“

Трябва да бъдем много внимателни с това, защото гордостта е скритият ни враг, най-лошият ни враг. Ако по някакъв начин го избегнем или победим, ще бъдем способни да влезем в пространството, където се служи на Крш̀на, да станем Негови роби и да се присъединим към онези, които изцяло са посветили и жертвали живота си за Него. Главното значение на този стих е: „Никога не търси положение или престиж от никъде. В същото време отдавай дължимата почит на всеки и всички според своето разбиране.“

Когато нашият духовен учител Шри́ла Бхактисиддханта Сарасваті Тхакур отишъл във Врндāван в началото на тридесетте години⁷⁰, той се возел в автомобил. В онези дни това било нечувано за светец.

Веднъж един свещеник обидил нашия гуру, изразявайки неодобрение към позицията на Шри́ла Разхунāтх Дās Госвāmī, учителя, на когото дължим най-висшето ни разбиране за духовно постижение. Този свещеник се хвалел:

„Ние сме не само жители на святата земя, но членове на кастата на висши свещеници (*брāхмани*). Затова можем да предложим благословиите си на Дās Госвāmī. Той е бил роден в семейство от нисша каста и самият той е молел за благословии нашите прагеди.”

Разбира се, в голямо смирение веднъж Дās Госвāmī се молел:

*гурау гош̄тхе гош̄тхāлайишу суджане бх̄йсуграг̄е
сватантре и́рī-нāт̄ни враджа-нава-йува-двандва-и́араг̄е
садā дат̄бхаг̄ хитвā куру ратит̄ ап̄урвāт̄ атитарāт̄
аӣе свāнтарбхāратай̄ ча̄тубхир абхийāче дх̄рта-падах̄*

„О, ум – мой братко! Падам в нозете ти и те умолявам: Изостави всичката гордост и винаги вкусвай екстазната любов, докато си спомняш божествения водач, светата обител на Врндāван, пастирчетата и пастирките от Враджа, любящите предани на Върховния Бог Шри́ Крш̄на, боговете на земята или чистите *брāхмани*, *мантрата* Гāйатрī, светите имена на Шри́ Крш̄на и божествената млада двойка от Враджа, Шри́ Шри́ Рāдхā-Говинда!”

Чувайки забележката на този свещеник, нашият гуру-тах̄рāдж, който по това време бил на Рāдхā-кунда, започнал да гладува.

Той казал: „Нима трябва да слушам това? Този събрат е под влияние на похотта, гнева и алчността и казва, че може да даде милостта си на Дās Госвāmī, най-уважавания учител в нашата линия! И аз трябва да слушам това?”

⁷⁰ Става въпрос за 30-те години на ХХ век

Дори без да отговори на забележките му, той решил да гладува. Ние също спряхме да ядем и целият ни лагер започна да гладува. Тогава един местен джентълмен, който научил, че целият лагер гладува, успял да открие сквернословния свещеник и да го доведе при нашия *гуру-тахарѝдж*. Свещеникът помоли за прошка. *Гуру-тахарѝдж* беше удовлетворен и след като му отдаде известна почит, накрая прекрати гладуването си. Тогава някой каза на нашия *гуру-тахарѝдж*:

– Всички те са невежи глупаци. Защо трябва да се впечатляваме толкова от техните думи? Трябва просто да не им обръщаме внимание.

Гуру-тахарѝдж каза:

– Ако бях обикновен *бѝбѝджѝ* и чуех подобни думи, просто щях да си запуша ушите и да отмина. Но аз съм приел ролята на *ѝчѝрийѝ*, който учи чрез пример. Какво оправдание имам да карам автомобил, ако не се противопоставям на коментарите срещу моя *гурудев*? - И той многократно повтаряше тези свои думи:

– Защо се возя в автомобил тук, във Врндѝван? Ако бях *нишкинѝчана бѝбѝджѝ* (отшелник, препасан само с парче плат), не бих се противопоставял на този човек. За да се спася, просто щях да напусна мястото и да отида другаде. Но след като се возя в голям автомобил и заемам поста на *ѝчѝрийѝ*, учител, трябва да защитавам честта на великите *бхакти*. Приел съм тази длъжност и не мога да забикалям такива обстоятелства. Трябва да се изправя срещу тях и да направя всичко според възможностите си, за да не остават такива неща незабелязани или без противодействие.

Смирението трябва да се приспособява или променя с оглед практическото му приложение. Наставлението да бъдеш смирен като трева означава да си смирен към *бхактите*, не към лудите.

Основната група от хора са невежи. Те са луди. Не знаят какво е добро и зло, така че техните разсъждения нямат стойност. Кои има качества да прецени дали един *бхакта* отдава уважение на всички и не очаква същото към себе си? Кои ще отсъди дали той наистина е смирен и проявява търпимост – лудите ли? Или невежите? Имат ли те какъвто и да било усет, та да отсъдят кои е смирен, кои е толерантен и кои

отдава уважение на другите? Трябва да има стандарт, по който да се съди за смирението. Ние се интересуваме от критерия, даден от висшите мислители, не от мнението на невежите маси.

Разбира се, всеки може да заблуди обикновените хора с повърхностно смирение. Но демонстрацията на смирение не е истинско смирение. То трябва да идва от сърцето и да има истинска цел. Всичко – смирението, търпимостта и липсата на гордост – трябва да бъде отсъдено от нормален човек, а не от невежи, подобни на слонове, тигри и чакали. Нима трябва да се остави на тях да решават какво е смирение, смелост или безочие? Разбира се, не. Може ли един *бхакта* да си мисли: „Божеството и храмът ще бъдат обезпокоени, но аз трябва да си стоя и да не правя нищо. Трябва да съм смирен и толерантен. Куче влиза в храма; трябва да му отдам уважение?” Не. Това не е истинско смирение.

Трябва да имаме нормално схващане за реалността. Не бива да допускаме подобни аномалии да продължават в името на уважението към другите. Не бива да си мислим, че може да позволяваме на когото и да било да наранява *бхактите* или да безпокои храма, че трябва да позволяваме на кучето да влиза в храма и че правейки това, сме смирени и толерантни и отдаваме уважение на другите. Ние не се интересуваме само от буквалния смисъл на писанията, но от истинското им значение.

Да съм смирен означава да съм слуга на слугата на Ваишнавите. Това е съзнанието, с което трябва да вървим. Ако някой дойде да притеснява господаря ми, трябва първо да пожертвам себе си, като си мисля: „Тъй като аз съм от най-малко значение, моята жертва не е загуба; трябва да се пожертвам, за да запазя честта на моя гуру, на *бхактите*, на моя Бог и Неговото семейство.”

Винаги трябва да разбираме кое заслужава почит. Ние отдаваме уважение на най-висшата истина, Бога на Боговете; нашите действия трябва да са в хармония с това. Ако винаги пазим в себе си най-висшето разбиране за относителността, ще видим, че сме незначителни. Ако съществува опасност за нашите пазители, ние трябва да се жертваме. Всичко това трябва да се вземе предвид, когато се опитваме да разберем смисъла на смирението, но не физическата му имитация, а истинското смирение; това е въпрос на практическо

осъзнаване. Славата и честта трябва да се отдават на Бог и Неговите *бхакти* и на никого друго.

Разбира се, във висшите степени на предаността смирението трябва да се приспособи по друг начин за *патахатса бѣбѣджѣ*, най-висшите, подобни на лебеди светци, които са изоставили всякаква връзка с този материален свят. Но в етапа на проповядване второстепенният *бхакта* трябва да приеме нещата по друг начин. Както каза нашият *гуру-тахѣрѣдж*:

„Ако заемах позицията на *бѣбѣджѣ*, скромн и усамотен светец, щях да отмина от това място, без въобще да се противопоставя. Но когато проповядваме и сме поели отговорността да ръководим толкова многу души към земите на Бог, трябва съответно да се приспособим.”

Най-общо ние може да сме безразлични към онези, които са враждебни лично към нас, но когато проповядваме от името на Господ по организиран начин, нашият дълг се променя: не можем да бъдем безразлични към противниците.

В книгите на Джѣва Госвѣмѣ се отбелязва, че в съответствие с положението, което заема определен човек, тези неща трябва да се взимат предвид и да се прави необходимото. Той е дал своето решение, че ако един *бхакта* има власт, ако е цар, а някой многократно петни името на истински Ваишѣва или светец, тогава царят трябва да упражни наказание, като нареди или да бъде изпратен в изгнание, или да му се отреже езикът (*ваишѣва ниндака джихвѣ хѣта*). Това не е задължение на обикновените хора; ако те действат по този начин, ще настъпят размирици. Ние не трябва да изпитваме желание да налагаме физическо наказание на никого.

В една от своите песни Бхактивинод Тхѣкур казва, че не само трябва да понасяме злините от другите и притеснителните обстоятелства, но трябва да правим добро на онези, които ни измъчват. Дава се примерът с дървото. Онзи, който реже дървото, получава неговата сянка и удобство дори докато го сече. В заключение той казва, че смирението, милостта, уважението към другите и отричането от чест и слава са

четирите качества, които трябва да имаме, за да можем да възпяваме святото име на Кришна.

Ние сме най-незначителните. Винаги трябва да осъзнаваме, че сме просяци. Трябва да си мислим: „Въпреки че съм просяк, аз съм дошъл да моля за най-висшето нещо; нека никакви притеснения не ме разубеждават в този ми опит.“ В същото време отношението ни към обкръжението трябва да е почиттелно.

Получавайки по такъв начин образование в науката за божествеността на Кришна, човек трябва да уважава всеки в съответствие с неговото положение. Водещото наставление за обожанието на святото име (*нāма-бхаджан*) е, че трябва да заемем позицията на слуга на слугата на слугата на Господ. Ако искате да възпявате святото име на Кришна, не губете енергията си с незначителни неща от този свят. Не позволявайте вниманието ви да бъде отвлечено от дребни придобивки като чест или печалба, които съответстват на пари или физическо удобство. Помнете, опитвате се да постигнете най-висшето нещо и всички други неща са прекалено незначителни в сравнение с Кришна съзнание. Затова не губете енергия и ценно време. Бъдете икономични. Имате шанс да постигнете най-висшата цел в живота.

Чиста преданост

*на дханаṁ на джанаṁ на сундарйṁ
кавитāṁ вā джагад-пйā кāтайе
тама джантани джанманййваре
бхаватāд бхактир ахаитукй твайи*

О, Господи, не желая богатство, последователи, красиви жени или освобождение. Единствената ми молитва е да Ти служи безкористно и предано живот след живот.

Трябва да се опитаме да се движим в тази посока. Шри Чайтаня Махāпрабху казва: „Не желая никакви пари (*на дханат*), не желая слава или светска власт (*на джанат*), не желая общуването с красиви жени (*на сундарит*). Не желая добро име или славата на поет (*кавитат вā*).” Това е общото значение на този стих, но още по-дълбок смисъл се разкрива в коментарите на Шрила Бхактисиддхāнта Сарасватī и Шрила Бхактивинод Тхāкур.

Нашият гуру-махāрāдж (Бхактисиддхāнта Сарасватī) пояснява, че в този стих богатство, последователи, жени и ученост представляват дългът, богатството, сетивните удоволствия и освобождението (*дхарта, артха, кāта, мокша*). Шрила Бхактивинод Тхāкур обяснява това в следния контекст: „богатство” означава богатството, което идва, когато човек следва предписаните си задължения. То може също да означава и *артха*, икономическо развитие. Той казва, че „последователи” означава физически отношения, предназначени за удобство: съпруга, деца и т.н. Думата *сундарит* означава *кāта*, компанията на красиви жени. А *кавитат*, поезията, е *мокша*, освобождение. Освобождението на пръв поглед има висока стойност, но всъщност като поезията е само цветисти думи. Освобождението е въображаемо, защото крайният резултат от него е, че личностното съществуване изчезва.

Шри Чайтаня Махāпрабху казва:

„О, Господи на вселената, аз се моля единствено за спонтанна преданост към Теб, лишена от подбуди за награда. Копнея за естествената склонност да Ти служа.”

Према означава привързаност, любов:

„Аз ще Ти служа, а за отплата Ти ми дай още по-голямо желание да Ти служа – още повече енергия и стремеж. Моята привързаност към Теб ще се усили и лихвата ще се превърне в капитал точно както в лихварството.” Така се моли един бхакта на Кришна: „Аз Ти служа и ако искаш да ми платиш нещо, дай ми повече капитал, който да увеличи моето желание за служене и така служенето ми да се увеличи. Където и да се родя в съответствие с моята *карма*, аз копнея само за Твоето

служене, мой Боже, и се моля то да е безкористно; не искам нищо друго в замяна.”

Основните изкушения, които ни заобикалят от четирите страни, са четири вида: пари, последователи, жени и освобождение, а това означава *дхарма*, *артха*, *кама* и *мокси*. По този начин научно са представени различните градации на целите в живота.

Но Шри Чайтаня Махāпрабху казва:

„Не изпитвам привличане към никое от тези неща, а само към Теб, Мой Господи. Дори не копнея за освобождение. Даже няма да Те помоля, ‘Дари Ме с освобождение, защото освободен ще мога да Ти служа по-добре.’” Такива условия не може да се поставят на божественото. Най-чистата от молитвите: „Според своята *карма* мога да се родя като птица или звяр, тук или там, или дори в ада – това няма значение. Целият ми копнеж е събран в едно-единствено нещо: моля се привличането ми към Теб никога да не се загуби. Моля се то винаги да се увеличава.”

Предаността (*бхакти*) е безпричинна (*ахаитукй*). Тя е съвсем естествена и не се стреми към нищо друго. Някой може да каже: „Ако лхвата винаги се реинвестира като капитал, никога няма да мога да се наслаждавам на печалбата,” но ние се интересуваме от наслаждението на себеотдаването. „Нека другите се наслаждават вместо мен” – това е основата на най-висшето наслаждение. Отдаденият си мисли: „Нека Кришна се наслаждава с другите. Аз ще бъда изкупителната жертва.”

Бхактивинод Тхāкур казва, че когато бебето няма знание и го нападнат враг или болест, то не може да се защити. По същия начин в началото, когато реализацията на святото име е в детската си фаза, престъпленията и обидите срещу името могат да надделят. Когато реализацията порасне, обидите не могат да го приближат, но толкова много обиди нападнат начинаещия.

Бхактивинод Тхāкур казва: „Святото име е толкова прекрасно, изтънчено и очарователно. Нека умра и заедно с мен да умрат всички оскърбления към името, за да може другите да се наслаждават на нектара му.”

Преданият на Бог иска да се пожертва като камикадзе по време на война. Тези японски войници с бомби под мишниците скачали в комина на вражеския кораб. Самоубийствените отряди се появили за пръв път в японската офанзива срещу британците и когато Хитлер чул за тяхното безстрашие, казал: „Има още какво да научим от Япония.” Затова Бхактивинод Тхакур се моли: „Нека свърша със себе си и заедно с мен да умрат всички оскърбления срещу свящото име, за да може другите да се наслаждават на нектара му.” Вāсудева Датта също се молел:

„Дај ми греховете на всички души и ме хвърли във вечния ад за тяхно благо. Дај им любовта към Бога.”

С такива висши и щедри чувства преданият не умира. Казано е: „Умри, за да живееш.” Когато приемаме толкова дълбоко Бога, че започнем да изпитваме такива чувства, откриваме живота постижение на един повисш живот. Това е наслаждението, което искаме ние.

Последният стих от *Шикишитака* на Шрї Чайтаня Махāпрабху обяснява това чувство. Друг подобен пример откриваме, когато великият мъдрец Нāрада дошъл при *гопите* и ги помолил за прах от техните лотосови нозе, за да се излекува главоболието на Кршṇа. Тук виждаме себеотрицание до най-висш предел и именно това е всичко в предаността. Самият живот на отгадения се основава на жертвата. Докато има жертва, има и полза. И жертвата означава: „Умри, за да живееш.” Това е любимата ми сентенция. Това са думи на Хегел: „Умри, за да живееш.” Кршṇа е най-висшият консуматор, известен на света. Не трябва да се колебаем да Му се отгадем.

Царят на земята на любовта

*айи нанда-тануджа кинкараї
патитаї лїї вишате бхавїтбуджау
кряпайї тава пїда-панкаджа-
стхита-дхїлї-садрїаї вичинтайа*

О, сине на Нанда Махърѳдж, аз съм Твой вечен слуга, но заради собствената си карма съм пропаднал в този ужасен океан от раждане и смърт.
Приеми тази паднала душа като една прашилка в светите Си лотосови нозе.

Чайтаня Махāпрабху казва:

„О, Господи, моля Те, имај Ме предвид; Аз искам да попадна под Твоя милостив поглед. Не знам как да се грижа правилно за Себе си и затова се обръщам към Твоите грижи. Моля Те приеми Ме и Ми позволи да вляза. Ти си Мой пазител. Искам да живея под Твоята защита.”

Но кой е този Бог? До нас достигат различни схващания за Господ, но тук виждаме такава прекрасна концепция за Бога – Кришна, синът на Нанда Махāрадж. Това съществува само във Врндаван.

Веднџ Разхупати Упāдхйāйа, голям духовен учен, срещнал Шрї Чайтаня Махāпрабху близо до Матхурā. Там те разговаряли и Махāпрабху го попитал: „Кого искаме да имаме за наш господар? Коя е окончателната цел на живота ни?”

Разхупати Упāдхйāйа отговорил:

*йрутит апаре сртит итаре
бхāратат анйе бхаджанту бхава-бхитāх
ахат иха нандай ванде
йасйāлинде парай брахмā*

„Онези, които се страхуват да се родят отново в този свят, могат да последват съвета на ведическите писания, други могат да следват Махāбхāрата – но що се отнася до мен, аз следвам Нанда Махāрадж, в чийто двор като малко дете си играе Абсолютната Истина.”⁷¹

Във ведическата социална система (*варнāйирата-дхармā*) обикновените хора са под напътствията на *срти*, ведическия закон. Така те се ангажират със задълженията към тялото, но с набожна окраска. Онези, които са освободени от физически нужди и се опитват да надхвърлят този живот на наслаждение и експлоатация, по принцип приемат наставления от Упанишадите, защото там се дават по-висши съвети. Но Разхупати Упāдхйāйа казва:

⁷¹ Чайтаня-чаритāmрта, Магхйā 19.96

„Не ме вълнуват всички тези неща, аз чувствам нужда да следвам сърцето си. А сърцето ми винаги е привлечено от бащата на Кришна, Нанда. Авторитетите признават Кришна за Върховната Абсолютна Истина, а виждаме същия този Абсолют да пълзи в двора на Нанда Махарадж; за мен това е истинската реалност.”

Как Нанда е успял да привлече Върховната Абсолютна Истина? В *Шрїмад-Бхāгаватам* преданият цар Парїкшит Махарадж пита момчето-светец Шукрадева Госвами:

*нандах кит акарод брахман
їрейя еваї таходайам
їайїодā ча тахā-бхāїā
папау їасїйāх станаї харїх*

„Ти, който познаваш Брахман, винаги си потопен в свят на изключително съзнание. У теб няма и помен от обективното светско отношение, защото винаги си потънал в субективния свят на духа. Твоето съзнание никога не се спуска в този наш обективен свят. Ти казваш, че Кришна е Върховната Абсолютна Истина. Затова, учителю, ти задавам този въпрос: какъв дълг е изпълнявал Нанда, какви реализации е имал, че Абсолютът се държи толкова интимно с него, та се появява като негов син и пълзи в двора му? Изглежда, че е стиснат здраво в хватката на Нанда. Какво е това най-удивително нещо?”

Махарадж Парїкшит разсъждавал по същия начин:

„*Йогите, ришите*, великите учени и отдалите се на покаяния казват, че понякога имат рядката възможност да зърнат обекта на желанията и реализациите си, след което внезапно се връщат обратно. Не могат да задържат вниманието си за дълго на това равнище. А как е възможно Върховната Субстанция да седи в скута на *Иайїодā* и да суче от гърдите ѝ? Ако такива неща са истина или са възможни въобще, защо тогава да не бъде привлечен от този метод, чрез който мога да имам толкова много интимност с най-висшето същество?”⁷²

⁷² Шрїмад-Бхāгаватам 10.8.46

В своята молитва Разхупати Упādхйāйā показва подобно съзнание. Той казва:

„Не желая да бъда въвличан във фините дискусии и анализи на писанията; просто искам да се отдам на Нанда и неговото обкръжение. Искам да впиша името си в групата, в която Нанда е главният водач.”

Като употребяваме енергията си (*карма*), можем да постигнем добра цел; ако нямаме вяра в постигнатото чрез *карма*, можем да потърсим освобождение чрез издигане на съзнанието (*гъāна*). Но ако се интересуваме от решението на живота с помощта на познавачи от духовната област като Нанда и неговото обкръжение, можем да влезем в земите на любовта и себеотдаването.

Моята вяра и усещането за религия ми казват, че ако видя Върховната Абсолютна Истина, което е голяма рядкост, и Го открия съвсем истински, конкретен и интимен, обърнат директно към сърцето ми – защо ми трябва да гоня вятъра? Трябва да се обърна директно към обекта на своите търсения. Ако някой ми каже, че ястреб ми е отнесъл ухото, трябва ли да подгоня ястреба, преди да пипна ухото си, за да проверя дали е още на мястото си? Ако мога да имам Абсолютната Истина по толкова интимен начин, защо трябва да тичам тук и там? Ако открия, че Абсолютната Истина е дошла по Своя воля с цялото Си обаяние и че това обаяние не е тайна и много велики личности са били привлечени от Него, трябва ли да се спусна след фантазмагорията на медитаторите, абстракционистите или отдалите се на отречение? Никога.

Става въпрос за здрав разум. По съвсем директен начин авторитетите потвърждават, че Кришнā, синът на Нанда, е Върховният. Веднъж достигнали този стандарт, можем да се помолим:

„О, сине на Нанда, Кришнā, царю на земята на любовта: Моля се за Твоята обич. Аз съм Твой слуга. Чувствам вътре в себе си, че имам някаква връзка с Теб. Аз съм Ти предан, но някак съм попаднал в затруднение. В мен има твърде много врагове, които се опитват да ме отведат далеч от Теб, че да не мога да Ти отдам цялото си внимание. В същото време чувствам от дълбините на сърцето си, че Ти си моят

господар. Ти си всичко за мен. Сърцето ми няма да бъде удовлетворено без Твоята компания. Затова се обръщам към Теб: намирам се в неблагоприятни обстоятелства; страдам и без Твоята милост не виждам никакъв начин да се отърва от настоящето си положение на затворник.”

Тук се казва: „Чувствам, че не съм вечно свързан с Теб; ако беше така, тази раздяла би била невъзможна. За разлика от *Твоите инкарнации* аз не съм Твоя абсолютна, неделима част.”

Другите инкарнации на Върховния Бог са Негови пълни разширения - (*свātīya*), но *джйва* само частично представлява Неговата енергия (*вибхиннāīya*). В *Бхагавад-гītā* Кришна казва, че живите същества са Негови вечни и неотделими частици. Душата произлиза от междинната енергия (*кришнера татастхā-īакти, бхедāбхеда пракāīya*)⁷³. Тя е малка като атомна частица от енергията на Бога подобно на слънчев лъч. Но тук отгаденият се моли:

„Аз не съм неразделна част от Твоето тяло, дори не съм и лъч, а повече приличам на пясъчинка или прашилка – не съм дори и част от лъча светлина, идващ от блясъка на Твоето тяло.”

По този начин Чайтаня Махāпрабху представя нашето положение и ни учи, че петицията ни трябва да бъде следната:

„Не мога да си позволя да мисля, че притежавам добрата съдба да бъда смятан за Твоя неделима частица. Аз съм отделена част, но също желая милостта Ти. Моля Те, смили се над мен; обръщам се към Твоята милост със специална молба. Приеми ме в каквато и да е позиция – дори и най-нисшата. Разреш ми поне това. Смятай ме за прашилка в Своите нозе. Това е молитва ми.”

⁷³ Чайтаня-чаритāmрта, Магхйā 20.108

Копнеж за свършенство

найанаṅ гагадāйру-дхāрайā
ваданаṅ гаггага-руддхайā гирā
пулакаир ничитаṅ вапух кага
тава нāма-грахаṅе бхавишйати

О, Господи, кога сълзите ще започнат да се стичат на вълни от очите ми и гласът ми ще затрепери в екстаз? Кога космите по тялото ми ще настръхнат, докато възпявам Твоето Свято Име?

Когато молбата на предания бъде вече удовлетворена и той е получил положение в обкръжението на Кршņa, амбициите му не знаят граници. Независимо че е поставен на сигурно място, той се моли отново за следващо повишение. Най-напред се молеше за незначителната позиция на прашинка под стъпалата на божествените нозе на Кршņa. И молбата му бе удовлетворена. И сега автоматично идват по-висшите искания.

Бхактата си мисли: „Какво става? Аз се молех само да стана прашинка в Твоите нозе, но какво е това, което чувствам сега? Аз съм прах на земята, а Ти си Върховната Божествена Истина. От самото докосване на Твоите лотосови нозе прахта бе преобразена в толкова велика и невъобразима субстанция. Чудя се: ‘Как се случва да бъда трансформиран така?’ Сега откривам, че желанието ми търси по-голяма близост. Първо Те молех да Ти бъда слуга, но сега, чрез магията на Твоите лотосови нозе, тази надежда се превърна в спонтанно привличане (*rāga-tāra*).”

Спонтанно привличане може да означава само Кршņa, не Нārāiṇ или Рāмачандра. Кршņa означава „онзи, който е обожаван чрез божествена любов и преданост”. Той е царят на обичта, центърът на привързаността и любовта. Цялото разбиране на отдадения за предаността се променя просто когато той се докосне до лотосовите нозе на Кршņa и бива дарен с желание за повече интимност; по-голяма любов и привързаност идват да благословят този слуга. Той бива издигнат до такава платформа на себеотдаване, че молитвата му се променя.

Той си мисли: „Какво става? Не мога да спра сълзите си. Те идват непрестанно и когато се опитвам да възпявам Твоето име, Господи, чувствам че губя контрол. Някаква чужда намеса ме движи, притеснява нормалното ми мислене и копнежи. Чувствам, че съм на съвсем друго място. Аз съм никъде. Загубил съм контрол; станал съм кукла в ръцете на някаква друга сила.”

Моето желание ме отвежда към нещо друго. Сега аз не само искам връзка с Теб като слуга от разстояние, но докосвайки се до магическия жезъл на Твоите лотосови нозе, желанието ми се промени. Виждам, че

толкова много предани са посветени на Твоето служене и възпяват името Ти и това събужда моята надежда.

Искам да бъда издигнат до това положение. Сега го гледам отдалеч, но моето съкровено желание е да бъда издигнат до това ниво. Връзката с Теб ми донесе тази жажда. Искам да бъда воден от Теб. Играй си с мен както пожелаеш. Сърцето ми копнее за такава връзка. Когато възпявам името Ти с това чувство, откривам, че предишното ми разбиране се е променило и сегашният ми стремеж е за спонтанна любов. Моля се да ме издигнеш до сферата на Своите божествени чувства и любов.

Без Теб завинаги

йугāйтаṅ нитешеṅа
чакшुшā прāвршāйитам
йунйāйитāṅ джагат сарваṅ
говинда-вирахеṅа те

О, Говинда! Без Теб светът е пуст. Сълзи се стичат от очите ми като
пороен дъжд и всеки миг е цяла вечност.

Понякога този стих се превежда: „О, Говинда, без Теб дори един миг ми се струва като дванадесет години и дори повече.” Думата *йуга* понякога се превежда като „дванадесет години”. Някои *бхакти* казват, че това е така, защото Махāпрабху изпитвал най-дълбоката раздяла от Кршнa, потънал в настроението на Радхārāṇī за дванадесет години. Това е едното значение. Друго е „epoca” или „era.” *Йуга* може да означава и безкрайно дълго време.

Чайтаня Махāпрабху казва:

„Един миг изглежда като вечност. И очите ми проливат сълзи като дъжд. Дъждовният сезон предизвиква много наводнения, а сега изглежда сякаш очите Ми са наводнени. Видимото е станало невидимо за Мен. Толкова съм далеч от настоящето обкръжение, че не мога да видя нищо. Умът ми чувства такова силно вътрешно привличане към центъра на безкрайното, че накъдето и да погледна, не виждам нищо. Всичко изглежда пусто, защото чувствам, че Говинда се е отдръпнал от Мен.

Изпитвам странно чувство – не ме интересува нищо. Целият ми интерес е притеглен от Говинда и то до такава степен, че съм странник в настоящето си обкръжение. Нямам нищо: нямам съзнание. То е отишло някъде другаде – в безкрая. Когато има дълга суша, всички реки и езера пресъхват. Водата се изтегля в света на газовете. Никъде не може да се открие и капка вода. Това е нещо подобно. Цялото очарование е изсмукано толкова мощно, че всичко е празно. Сетивата, умът и всичко друго е изсмукано, притеглено от най-привлекателния, най-очарователния, най-сладостния – Божествения, Шрī Кршнa, реалността красива.”

Понякога изглежда, че пустотата между единението и раздялата е като много епохи. Отдалият се мисли, че е забравил какво е да срещнеш Кршнa много, много отдавна. Споменът е съвсем избледнял:

„Имал съм някакво единение с Кршнa, но то е толкова назад в миналото, толкова отдавна, сякаш преди цяла вечност. Преди имах слаб спомен, но сега и той си е отишъл, вероятно завинаги.”

Той чувства такава силно разочарование и безнадежност. Това е стандартът на безкрайния свят. Както ние измерваме разстоянието между планетите и звездите със светлинни години, така тук трансценденталният температурамент се измерва по такъв стандарт. Каква дързост имаме да се занимаваме с неща, толкова велики и извън нашите правомощия.

В началото преданият си мисли:

„Ако бъда издигнат на нивото на служенето, сърцето ми ще бъде успокоено. Жаждата ми ще бъде утолена и ще почувствам вътрешно спокойствие и удовлетворение.“

Но развитието на тази преданост го отвежда до неочаквана сфера на живот. Природата на божествената любов е, че когато на страдащия пациент се даде дори капка от това лекарство, той мисли, че е излекуван, а всъщност попада в опасно положение.

„Виждайки как *бхактите* непрестанно проливат сълзи, космите по телата им настръхват и гласът им пресеква, докато възпяват името на Кришна, аз бях очарован. Тези симптоми ме привлякоха и си помислих, че ако постигна това, ще почувствам истинско удовлетворение, но влизайки в тази сфера, какво откривам? Точно обратното.“

Достигайки до истинска връзка с безкрайното, той чувства безнадежност.

„Развитието няма край. По-скоро колкото по близка и интимна става връзката ми с безкрайното, по-безнадежно се чувствам.“

Колкото повече напредваме, толкова повече откриваме безкрайността, а откривайки такава безграничност, губим всякаква надежда, но не можем да се върнем обратно. Не можем да проследим стъпките си назад; можем да вървим само напред. Това е духът на истинския *бхакта*.

Откривайки безкрайните възможности на своето бъдеще, не можем да си тръгнем; ние губим надежда, мислейки:

„Най-висшият нектар е точно пред мен, но не мога да го вкуся – неспособен съм да го докосна или хвана в ръка. Но неговият чар е

толкова голям, че не мога да се освободя от това омагьосване. Лишен от него и краткият миг изглежда като милиони години.”

„О, изминаха цели епохи; аз все още съм в нужда! Опитвам се да го получа, но не мога, а времето минава. Времето също е безкрайно. Толкова реки от сълзи се родиха от очите ми; сълзите изобилно се стичат от очите по цялото ми тяло, но не виждам пред себе си обозрима надежда за успех. Умът ми е съвсем празен. Не мога да предвидя нищо от бъдещето си. Не чувствам обаяние или привличане към нещо друго, което би могло да утеша това измъчено тяло.

За мен не идва успокоение от никъде. Всички възможни алтернативи са изчерпани. Напълно съм оплетен в мрежите на Кршна съзнание и любовта към Кршна. Има ли някой, който да може да ми помогне! Загубен съм. Без никаква надежда. Има ли кой да ми помогне, да дойде и да ме спаси!”

Чайтаня Махāпрабху казва, че когато потънем дълбоко в любовта към Кршна, не можем да я изоставим, но жаждата ни се увеличава и не чувстваме удовлетворение. Намираме се в толкова ужасно положение.

Стремежът към Кршна, който се събужда в ума, поема в тази посока. Когато преданият наистина влезе във връзка с Кршна, той ще елиминира и изключи абсолютно всичко друго. Цялото му внимание ще бъде върху Кршна.

В този стих Шри Чайтаня Махāпрабху описва как преданият продължава още по-нататък, където се събужда по-висша концепция за Кршна. И после виждайки Кршна точно пред себе си, без да може да Го получи, *бхактата* чувства много силно раздялата. Колкото повече напредва, толкова по-безнадежно става положението му. Този най-висш съвет на Шри Чайтаня Махāпрабху ни помага да се настроим за дълбокото чувство на раздяла. Той ни казва:

„Ще бъдете загубени в любовта към Бога. И каква ще бъде вашата позиция? Вие сте капка и ще бъдете хвърлени в океан от божествена любов.”

Единение в раздяла

*ā́līshīya vā pāda-ratā́ñ pīnaśtu māñ
adārīānāñ tarā-hatā́ñ karotu vā
īatxā tatxā vā vīdadxātu lātpaṭo
mat-prāññāñtḥas tu sa eva nāparaḥ*

Кръща може да ме презръща с любов или да ме стъпче
в нозете Си.

Той може да разбива сърцето ми, като се крие от мен.
Нека този развратник прави каквото пожелае – Той ще остане
единственият Бог на сърцето ми завинаги.

Това е най-доброто лекарство за *бхактите*. Ние се опитваме да измерим неизмеримото, но трябва винаги да приемаме този принцип. Докато се опитваме да се свържем с безкрайния Бог на любовта и красотата, винаги трябва да помним, че Той е безкраен. За нас Той е единствен, но Той има много предани като нас, с които има отношения. Той може да ни презръща с голяма любов и дори преклонение, но трябва да сме готови и на обратното. Ние можем да се държим за нозете Му, а Той жестоко да ни стъпче. Ние сме уловили нозете Му с голяма надежда, с цялото си сърце; въпреки това може да открием, че Той ни мачка и въобще не се интересува от нашите копнежи и чувства.

Може да даваме най-доброто от себе си и да открием, че то бива отхвърлено с ненавист. Той може да ни презръща, но в същото време трябва да сме готови Неговото отношение да бъде изключително жестоко. Той може да стъпче в нозете Си всичко, което Му предлагаме. Трябва да сме готови както за Неговото обожание, така и за ненавистното Му пренебрежение. Трябва да сме готови за всякакви неблагоприятни обстоятелства.

Кришна може да бъде безразличен. Да не се интересува от нас. Дори когато ни наказва, Той е по-близо, но безразличието Му е по-непоносимо и от наказание.

Отгаденият си мисли: „Кришна не ме забелязва, пренебрегва ме толкова много, че не желае да има никаква връзка с мен. Не ме ли познава? Нима съм чужденец за Него?”

Ние можем да приемем дори наказанието за дар, но безразличието разкъсва сърцето.

Болката от раздялата, чувствана от отгадения, може да отиде дори една стъпка по-нататък. Кришна може да презръща с любов някого точно пред очите ни, направо в лицето ни, без ни най-малко да се интересува от нас. Може да си мислим: „На мен се полага, аз имам право”, но друг може да го получи точно пред очите ни. Това ще бъде източник на още по-голяма мъка за нас.

Такъв е законът на любовта. Любовта не може да понесе безразличието. Това е твърде много, но трябва да сме готови за него. Трябва да сме готови от самото начало, че това е смисълът на *кршна-прета*, божествената любов към Кршна, защото Той е автократ. Той е любов. Божествената любов означава милост, не справедливост. Там няма закони. И след като сме избрали божествената любов да бъде наша най-висша съдба, трябва да сме готови към нас да се отнасят без справедливост. Няма справедливост в божествената любов; тя е свободна. Може да се излива навсякъде. Това е самата природа на божествената любов, така че няма място за претенции – ние нямаме права.

Такава е природата на най-висшето нещо и то се среща изключително рядко. Но от наша страна се изисква решителна вярност към този принцип. Това е истинска любов и трябва да сте готови за това. При всички неблагоприятни обстоятелства това е истинската природа на *кршна-прета*: умри, за да живееш. Ако можете да се призовете към всички тези различни стадии, добри или лоши, ще може да влезете в тази възвишена сфера.

Справедливостта се включва в закона, но милостта е над закона. *Прета*, божествената любов, също е над закона, но тя има свой собствен закон. Друг стих, чийто смисъл върви ръка за ръка с този, е даден от Шрила Рупа Госвами Прабхупада:

*вирачайя тайи даңдаї дїнабандхо дайїїї вї
гатир иха на бхаваттаҳ кїчид анїї мамїсти
нипатату їата-коти нирбхараї вї навїтбхаҳ
тад апи кїла пайодаҳ стїїїате чїтакена*

Има малка птичка, наречена *чїтака*, която пие само дъждовна вода. Тя никога не пие вода от земята – нито от река, нито от фонтан или езеро. Природата ѝ е такава, че с човка, повдигната нагоре, тя чака дъжда. Дъждът може да дойде изобилно, не само толкова, че да напълни малкото ѝ коремче, но колкото да потопи цялото ѝ телце. Гръмотевица може да удари отгоре, мълния от синевата може да унищожи малкото ѝ тяло и да я отпрати в небитието, но все пак природата на тази птичка

е, че тя винаги се моли само за дъжд. Тя няма да приеме вода от никакво друго място и при никакви обстоятелства. Шрїла Рупа Госвāmī дава този пример, за да покаже как преданият трябва винаги да очаква „дъжда“ на любовта на Кршᅇна и никоя друга любов. Нашето себеподаване трябва да е точно като на птичката *чāтака*. Така трябва да се обърнем към Кршᅇна.

Бхактата се моли на Бог „Ти си приятел на падналите, затова аз имам някаква надежда. Ти можеш да ми дадеш милостта си или сурово да ме накажеш – при всички случаи аз нямам друга възможност, освен изцяло да се отдам в лотосовите Ти нозе.“

В тази връзка си спомних един стих. Когато Шрї Кршᅇна срещнал Шрїматī Рāдхāрāᅇᅇ и *гонїте* в Курукшетра след гълга, може би стогодишна раздяла, Той почувствал, че е извършил голям грях, като се е отделил от тях. Доближавайки *гонїте* и особено Рāдхāрāᅇᅇ, спомняйки си Нейната любов и подаване, Той почувствал, че е най-големият престъпник толкова силно, че коленичил да докосне лотосовите нозе на Рāдхāрāᅇᅇ. По това време Кршᅇна бил върховният цар на Индия. Но когато доближил *гонїте* и усетил атмосферата на Врндāван, Той се почувствал като престъпник и коленичейки, тъкмо цял да докосне лотосовите нозе на Рāдхāрāᅇᅇ, когато Тя, отдръпвайки се, възкликнала:

„Какво правиш? Искаш да докоснеш нозете Ми? Това е поразително. Умали си загуби? Ти си господарят на всичко. От Теб не се изискват обяснения. Ти си *свати*. Ти си Мой съпруг и господар, а аз съм Твоя слугиня. Може би известно време си бил зает на друго място, но това не е провинение. Каква е Твоята грешка? Това няма значение, защото правото Ти е дадено от писанията и от обществото. Няма престъпление или грях от Твоя страна. Нищо лошо не си направил. Но Аз съм истинска престъпница. Безчестието е в мен, грешката е изцяло Моя. Ти не си виновен за Нашата раздяла. Защо се чувстваш виновен? Не си извършил нещо лошо. Доказателството, че Аз съм истинската виновница е, че все още поддържам живота Си; Аз не умрях от агонията на раздялата с Теб.

Показвам лицето Си пред света, но не съм Ти вярна. Не можах да постигна верността, достойна за Твоята любов, затова Аз съм виновна,

не Ти. Светците казват в писанията, че съпругата трябва да е благодарна и изключително посветена на съпруга. Така е заповядано в писанията. Жената трябва да е посветена изключително и само на своя съпруг, нейния Бог. Затова при тази среща аз трябваше да падна в нозете Ти и да моля за извинение, за Твоята прошка, защото не изпитвам любов към Теб. Поддържам тялото Си, показвам лицето Си пред хората; аз не съм достойна за Теб, моля Те, прости Ми. Ти ме молиш за прошка, а трябва да бъде точно обратното. Какво правиш? Моля Те, недей.”

Един поет представил сцената по този начин и неговото стихотворение било включено от Рѳна Госвāmī в неговата *Падйāвалī*.

Такъв трябва да е идеалът на нашата любов към Кришнa. Ние, ограничените, трябва да имаме такова отношение към безкрайното. Когато пожелае, Той може да ни обърне съвсем малко внимание, но ние трябва да сме изцяло обърнати към Него. Друга възможност няма. Шрī Чайтаня Махāпрабху ни съветва да имаме изключителна преданост към Кришнa и тъй като сме незначителни, нашето отношение трябва да бъде такова.

Щом искаме нещо толкова велико, няма несправедливост в това, че трябва да понасяме и ненавистно отношение. Нашето разбиране и настроение трябва да са в дух на саможертва и себеотдаденост, както, ако някой отиде на война за своята страна, няма място за лукс или прекомерни желания.

Това ми припомня как когато Гандхи сформирал своята армия на ненасилието, един доброволец го помолил за чай.

Гандхи му отговорил: „Можем да осигурим вода от реките, но не и чай. Ако си готов на това, тогава ела с нас.”

По същия начин ако искаме да влезем в досег със забавленията на Кришнa във *Врндāван*, не можем да поставяме условия. Тогава ще разберем метода, препоръчан от Шрīман Махāпрабху: смирение по-голямо от това на стрък трева. Не може да има оплаквания от наша страна. Не само в повърхностния ни настоящ живот, но и във вечния живот ние трябва внимателно да отстраняваме всяко своя оплакване и напълно да

приемем пътищата на Бога. Кришна може да ни приеме или отхвърли, но трябва да поемем този риск. Само така можем да вървим напред.

По един или друг начин, ако успеем да влезем в групата на слугите на Кришна, ще открием, че всички имат такава природа – когато се съберат заедно, те ще се утешават взаимно в своите съответни групи. В различните отношения на служене има различни групи от слуги с подобна природа и те ще се утешават един друг с разговори за Кришна (*кришна-катхā*). В *Бхагавад-гītā* Кришна казва:

*мач-читтā мад-гата прāñā
бодхайантах параспарам
катхайантай ча мāй нитйāй
тушйанти ча раманти ча*

*тешāт евāнукампāртхат
ахат агьāна-джай татах
нāйāйāтй āтма-бхāва-стхо
гьāна-дйена бхāсватā*

„Моите бхакти се събират, говорят за Мен, обменят мисли и утешават сърцата си. Те живеят така, сякаш тези разговори за Мен са тяхна храна. Това им доставя висше удоволствие и те откриват, че докато говорят за Мен помежду си, се чувстват така, сякаш се наслаждават на Моето присъствие.“⁷⁴

„Когато понякога у Моите предани чувството на раздяла е много остро, аз изведнъж се появявам пред тях и утолявам жаждата им за Моята компания.“⁷⁵

В този последен стих на Своя *Шикийштакал* Шрī Чайтаня Махāпрабху дава и друго, много щедро и висше успокоение. И то е потвърдено от Кришнагāс Кавирāдж Госвāmī, който пише:

⁷⁴ Бхагавад-гītā 10.9

⁷⁵ Бхагавад-гītā 10.11

*бāхйе виша-джвāлā хайа бхитаре āнандамайā
кṛшнā-претāра адбхута чарита*

„Не се страхувай. Външно може да чувстваш ужасна болка от раздялата, но вътрешно ще чувстваш несравнима *раса*, най-удовлетворяващото чувство на спокойствие, радост или екстаз.”⁷⁶

Така ни съветват писанията и практическият ни опит подкрепя нашата вяра в тази фина материя. Английският поет Шели е написал:

*И най-безгрижният ни стях
пропит е с талко болка;
Най-сладки песни са онези
с най-тъжна нотка.*

Когато четем някой епос, където има жестока раздяла между героя и героинята, това е толкова сладостно, че въпреки че проливаме сълзи, не можем да оставим книгата. Когато слушаме за мъките на Ситā-девī, как Рāмачандра Я прогонва и Я оставя сама в гората, макар че Тя е дете, това е много болезнено. Проливаме сълзи, но продължаваме да четем. Има сладост в болката. Това е възможно.

Раздялата с Кṛшнā е точно такава. Специалното качество на *кṛшнā-претā* е такова: външно чувстваме страхотна болка, като лава, но вътрешно сърцето ни е изпълнено с изключителна екстазна радост. Това е, което Шṛī Чайтаня Махāпрабху ни е дал. Доколкото можем да схванем значението на Неговите наставления, ние трябва да сме подготвени за такъв живот. Това е цената, за да отидем във Вṛндāван и когато бъдем представени на много други като нас, нашата радост не знае граници. Когато срещнем други, които имат същата природа и ум като нашия, ние получаваме утеха от тях. Не трябва да се страхуваме. Независимо от всички тези неща ние трябва да сме твърдо уверени, че това е нашият дом и трябва да искаме да се върнем обратно вкъщи, обратно при Бог.

⁷⁶ Чайтаня-чаритāmṛта, Магхйā 2.50

Там не сме чужденци. Тук сме чужденци: всеки се държи с нас както си пожелае. Но Врндаван е най-обнадеждаващото място, изпълнено с най-висши възможности. Това е мястото на вътрешно удовлетворение. Към това се стремим; не ни остава нищо друго, освен да продължим да копнеем за нашия истински дом. Какво е истинска радост? Какво е екстаз? Ние не знаем това. В това е проблемът ни. Но колкото повече напредваме в Кршња съзнание, ще започнем да осъзнаваме на практика чувствата на истинска радост и екстаз, красотата и обаяние и по този начин ще се окуражаваме все повече и повече.

Йāmунāчārīа казва:

*йад-авадхи тата четах кршња-падāравинде
нава-нава-раса-дхāтанй удйатай рантум āсйт
тад-авадхи бата нāрй-сангаме старйатāне
бхавати тукха-викāрах суштху ништхйиванай ча*

„Преди да вляза в досег с любовта към Кршња във Врндаван, светските удоволствия бяха много важни за мен; но сега, ако какъвто и да е материален вкус дойде в паметта ми, лицето ми се сбръчква и плюя на тази мисъл.”

Така че ако получим и най-малкия вкус към този екстаз, веднага достигаем до извода, че не може да става дума за сравнение между това и спокойствието или удоволствието тук, в този материален свят. В същото време, веднъж установени в тази духовна атмосфера, няма болка, която да може да ни притесни или впечатли по какъвто и да е начин.

Обаче има и друго: независимо че сме съветвани да се подготвим за болезнена раздяла, фактите в действителност не са толкова жестоки. Кршња казва: “*майи те тешу чāпй ахам*”⁷⁷: „Аз съм винаги с Моите предани.” Където и да се намира един изключителен бхакта, Кршња е там като негова сянка, винаги движещ се невидим след него. Това е природата на Бога:

⁷⁷ Бхагавад-гītā, 9.29

ахаї бхакта-парāдхїно
хї асвантра ива двіджа
сāдхубхир граста-хрдайо
бхактаир бхакта-джана-прийах

Господ казва на Дурвāsā:

„Аз съм роб на Моите предани; за Мен няма свобода извън тяхната воля. Тъй като те са напълно чисти и посветени на Мен, сърцето Ми е под техен контрол и Аз винаги обитавам сърцата им. Аз съм зависим не само от Моите предани, но дори от слугите им. Дори слугите на Моите предани са Ми скъпи.“⁷⁸

Ние трябва да сме готови за всякакви неблагоприятни обстоятелства, но не бива да се обезсърчаваме. Кршṇа е най-любящият; Неговата грижа за нас е силна и искрена. Любовта Му към нас няма равна на себе си. Въпреки това Чайтаня Махāпрабху ни предупреждава в този стих:

„Тръгнали сте да търсите Кршṇа? Кршṇа не е близалка от пазара, която можете да си купите евтино и наготово. Опитвайте се да постигнете най-най-висшето, така че трябва да сте готови на всичко.“

В същото време бхактите идват при нас и казват:

„Не се страхувайте. Всички ние сме като вас. Нека вървим заедно напред. Не се страхувайте – ние сме тук.“

Казано е, че бхактите на Кршṇа са дори по-състрадателни от самия Него. Утехата в нашия живот, нашият късмет са Неговите бхакти и Кршṇа казва: *тад бхактāнāї ча йе бхактāх*⁷⁹, „Който е слуга на Моя слуга е Мой истински слуга.“ *Сāдху-санга*, общуването със светците, е най-важното и ценно нещо за нас. За да се развиваме и да напредваме към безкрайното, общуването е нашият водач; то е най-важното. Трябва да се придържаме към този извод:

⁷⁸ Шрїмад-Бхāгаватам 9.4.63

⁷⁹ Чайтаня-чаритāmрта, Магхїа 11.28

*'с̣адху санга', 'с̣адху санга' — сарва й̣астре кайа
лава-т̣атра с̣адху санге сарва-сиддхи хайа*

„Заключението е дадено в писанията и то е, че висшето съвършенство може да бъде постигнато с помощта на светците. Доброто общуване е най-голямото съкровище в постигането на върховната цел.”⁸⁰

⁸⁰ Чайтаня-чарит̣амрта, Магхйа 22.54

Част Трета

Заклучение

Кршња према

Капка божествена любов

Само Чайтаня Махāпрабху може да даде философията на пълния теизъм. В това е Неговата милост. Негова сладка воля. Това е Неговото съкровище, което малцина притежават. Кришна е автократ. Той е върховният. И когато Той избере да получи Своето лично съкровище, само той ще го има. Никой не може да претендира, че това му се полага по право – тук няма място за подобни лозунги.

За да обясни това и за да можем ние да се възползваме от него, Бхактивинод Тхākур, представяйки се за паднала душа, казва:

„Моята позиция е на слуга на Кришна, но аз съм лишен от Кришна. Колко окаян съм аз? Аз съм роб на Кришна, роб на Господ, но съм лишен от своя господар? Каква ирония.”

Можеш да ридаш, можеш да се разкайваш, можеш да тъгуваш, но всички права са запазени от Него. И когато се събудиш за тази по-висша степен на себеотдаване, ще получиш безценното съкровище. Ние трябва да разберем, че Кришна е отвъд всякакви закони. Иначе отдаването е безсмислено.

Ако размислим върху самите основи на себеотдаването, трябва да попитаме къде започва то? В пълното отдаване няма права. Когато бъдат установени каквито и да е права, отдаването става излишно. Не можем да си мислим: „Трябва да се борим за правата си.” До известна степен можем да се опитаме да отстояваме правата си в този свят, но в забавленията на Кришна няма място за подобна умствена нагласа.

Дори богинята на щастие Лакшмīдеви не може да влезе там, какво да говорим за останалите. Това е невъобразимо. Кришна не е подвластен на никакъв закон и никой не Го държи в шепата си. „Всички права запазени.” Всичко е Неговата сладка воля. Но Той е абсолютното добро – в това е нашата утеха. Не можем да влезем в Неговата област „по право”. Дори Бог Брахмā, Бог Шива и Лакшмīдеви не могат да влязат там. Но ако приемем пътя, набеязан от Шрī Чайтаня Махāпрабху, можем да получим достъп дотам.

Това е толкова скъпо, толкова рядко, толкова скъпоценно и желано. Трябва да потърсим великодушното на Шри Чайтаня Махāпрабху, за което копнеят дори Бог Брахма и Бог Шива. Те се молят за капка от Неговата милост, а Шри Чайтаня Махāпрабху я донесе тук като потоп и заля всички с този нектар, дори капчица от който е толкова рядко дори да си помислиш да получиш. Ние трябва да се обърнем към Неговата милост с копнеж и очакване. Неговият дар е толкова велик и щедър – кой би могъл да го разбере?

Два стиха от Шримад-Бхāгаватам, един от устата на самия Кршна, а другият от устата на Уддхава, ни отвеждат право до най-висшето място, отстранявайки всички външни неща. Кршна казва:

*на татхā ме приятама
ātма-йонир на йанкараḥ
на ча санкарашо на ирийр
наивātмā ча йатхā бхавāн*

„О, Уддхава! Нито Брахма, нито Шива, нито Баладев, нито Лакшми, нито дори Моето собствено Аз са Ми толкова скъпи, колкото си Ми ти.“⁸¹ И Уддхава отвърща:

*ācāt ахо чараṇа-рену-джушāt ахāt сйāt
врдāване ким апи гулта-патаушадхйнāt
йā дустйаджаīt сваджанат айа-патхāt ча хитвā
бхеджур тукунда-падавйīt ирутибхир витргйāt*

„Гопите от Врдāван изоставиха компанията на своите съпрузи, синове и близки, от която е много трудно да се откажеш, и пожертваха дори религиозните си принципи, за да получат подслон в Твоите лотосови нозе, Кршна, към които се стремят самите Веди. О! Благослови ме с щастието да се родя като тревичка във Врдāван, за да мога да получа прахта от нозете на тези велики души на главата си.“⁸²

⁸¹ Шримад-Бхāгаватам 5.18.23

⁸² Шримад-Бхāгаватам 10.47.61

Градацията на теизма може да се проследи от Бог Брахма, създателя на вселената, до близкия приятел на Кршṇа – Уддхава във Дварака. А Уддхава ни отвежда директно до Врндāван, за да разкрие най-висшата преданост, отстранявайки различни възможности в нашия поход напред към божествеността. Ние трябва да напредваме. А пътят е този на себеотдаването, на любовната, не на формалната преданост.

*ваикунтхадж джанито варā мадху-пурī татрāпи рāсотсавад
врндāраṇīят удāра-пāṇи-ратаṇāt татрāпи говардханах
рāдхā-кундаṁ ихāṇи гокула-патех претāмртāлāванāt
курīйād асīа вирāджато гири-таṭе севāт вивекī на ках*

„По-висша от духовната област Ваикунтха е Матхурā, където най-напред се появява Шрī Кршṇа. По-висша от Матхурā е горичката на Врндāван, където Кршṇа се наслаждава на танца *раса*. По-добър от нея е хълмът Говардхан – място на още по-интимни любовни забавления. Но най-прекрасно от всички е езерото Рāдхā-кунда, разположено в нозете на хълма Говардхан, и то държи най-висша позиция, защото е залято от нектара на най-висша божествена любов. Кої, запознат с науката на предаността, няма да копнее за божественото служене към Шрīматī Рāдхāраṇī в Рāдхā-кунда?“⁸³

Ние трябва да вложим вярата си в тези фини неща. Само чрез най-фина вяра можем да бъдем отведени в тази висша област. Най-висшата концепция е в сърцето на Кршṇа и ние трябва да влезем именно в сърцето на Кршṇа и никъде другаде.

Независимо че любовните забавления на Кршṇа с *гопите* (*мадхурīа-лīлā*) са върховни, те не могат да съществуват сами: има много други неща, които присъстват в Неговите забавления. Забавленията на Кршṇа с Неговите приятели и родители са основно в подкрепа на Неговите любовни забавления. Интимната любов, разбира се, е главното нещо, но все пак тя е зависима от обкръжението на другите забавления на Кршṇа. Кршṇа трябва да има семейство, приятели и всички останали групи,

⁸³ Рṅга Госвāmī, Шрī Упадеīāmрта 9

които Му служат. Дори самото обкръжение на Врндāван играе много важна роля.

А какво е Врндāван? Пясъкът на река Йамунā, джунглата, птиците, пауните, елените, кравите, пастирчетата и пещерите на хълма Говардхан, майчините роднини – всичко е там, добре уредено и благоприятстващо забавленията на Шри Кршнā.

Врндāван е необходим за забавленията на Рāдхā и Кршнā. Когато Рāдхārāṇī среща Кршнā в Курукшетра, умът Й е във Врндāван. Тя си мисли: „Кршнā е тук и аз също съм тук”, но умът Й е във Врндāван. В Курукшетра Шрīmатī Рāдхārāṇī копнее за обкръжението на Врндāван; Тя иска да бъде там, в компанията на Шри Кршнā. Цялото обкръжение на Кршнā и божествените Му придружители имат своята неповторима стойност и това не може да бъде пренебрегнато.

Рāдхā и Кршнā не могат да бъдат отделени от Врндāван, както Шри Чайтаня Махāпрабху не може да бъде отделен от Навадвīп. Всичко това е система. Една част не може да бъде изтръгната от останалите. Всички бхакти имат съответни необходими роли, за да създадат хармония в забавленията на Кршнā. Иначе не би било живо, а мъртво, изкуствено и безполезно. Дори е невъзможно да си го представим. *Кршнā-лīлā* е органично цяло.

Шрīmатī Рāдхārāṇī казва: „Умът Ми се спуска право към Врндāван. Имам основния обект на удоволствието, самия Кршнā, но това е безполезно без благоприятното обкръжение на Врндāван.”

Така болката на Рāдхārāṇī от раздялата достига своята върхна точка в Курукшетра, където Тя е постигнала обекта на Своето единение след дълга раздяла. Там Кршнā е много близо, но без да бъде заобиколен от благоприятното обкръжение на Врндāван, Тя не би могла да се възползва от Тяхното единение. По този начин Бхактивинод Тхāкур е обяснил настроението на Рāдхārāṇī в Курукшетра.

Веднъж Бхактисиддхāнта Сарасватī ни разкри важността в Курукшетра по неповторим начин. Думите на нашия *гуру-тахārāдж* бяха в повечето случаи много революционни. Когато бях начинаещ, само от около две години в Гауддīя Матх, аз отговарях за храма Курукшетра.

Веднџ отидох в главната квартира в Калкута, в наетата къща в Улџа Дџнџа за годишния фестивал. След фестивала трябваше да се върна в Курукшетра. Нашият гуру мислеше да отвори „теистична изложба“ в Курукшетра, показвайки с диорами⁸⁴ как Кришна и Неговите приятели дошли там от Двџрака, а *готите* дошли от Врндџван. В *Шрџмад-Бхџгаватап* е споменато, че по време на слънчевото затъмнение те отишли да се изкъпят в Рџма-храд, свещеното езеро в Курукшетра.

Изложбата беше уредена. Бхактисиддхџнта Сарасватџ нареди да се отпечатаат покани и двадесет хиляди се разпространиха в района, канейки хората да дойдат на изложението. В тази връзка той ни каза:

„Вие всички знаете, че само престорените, кукли хора и онези с плътък ум харесват Врндџван.“

Аз бџх много обџркан да чуя това. Беше ми казано, че Врндџван е най-висшето място на духовно съвършенство. Бџх чул, че който не е овладял сетивата си, не може да влезе във Врндџван. Само освободените души могат да влязат във Врндџван и да получат възможността да разговарят за *кришна-лџлџ*. Врндџван е за освободените души. Онези, които не са освободени от желанията на сетивата, могат да живеят в Навадвџп, но освободените души могат да живеят във Врндџван. Сега Прабхупџда ни казваше, че плиткоумните ценят Врндџван, но човек, който е посветен на истински *бхаджан*, истински духовен стремеж, копнее да живее в Курукшетра.

Чувайки това, аз се почувствах като паднал от дърво. Мислех си: „Как така??“ Аз съм много внимателен слушател, затова много държах да схвана значението на тези думи. Следващата мисъл, която той ни даде, беше, че след като Бхактивинод Тџџкур посетил много различни места за поклонение, отбелязал: „Искам да прекарам последните дни на живота си в Курукшетра. Ще построя къщичка край Рџма-храд и ще изкарам остатџка от живота си там. Курукшетра е истинското място на *бхаджан*.“

⁸⁴ представяне на сцени посредством обемни фигури в близък план и картини за фон

Това е така, защото служенето е толкова по-ценно, колкото е по-нужно. Хитрите търговци търсят пазар по време на война, защото в това опасно положение парите се харчат като вода, без никакво зачитане на тяхната стойност. Те могат да спечелят повече пари, ако дойде война. По същия начин, когато Шрѝматѝ Радхараѝи е в най-голяма нужда, служенето към Нея добива изключителна стойност. Служенето се оценява според необходимостта. А в Курукшетра Шрѝматѝ Радхараѝи е в най-голяма нужда, защото Криѝна е тѝй близо, а Тяжната Врндаван-*лила* е невъзможна.

По време на футболна игра, ако топката е на сантиметри от вратата, но отново се върне обратно, това се смята за най-голяма загуба. По същия начин след дълга раздяла Криѝна е в Курукшетра, затова стремежът за единение на Неговите *бхакти* достига до връхната си точка, но тѝй като Той изпълнява ролята на цар, те не могат да се срещнат интимно. обстоятелствата не позволяват на Врндаван-*лила* да се състои. Затова тогава Шрѝматѝ Радхараѝи се нуждае от най-висше служене от Нейната група, *сакхите*.

Бхактивинод Тхакур казва, че в тази ситуация една капка служене ще донесе огромно количество *према*, божествена любов. В забавленията на Радха- и Криѝна има два аспекта – *самбхога*, божествено единение и *випрадатбха*, божествена раздяла. Когато Радха и Криѝна са много близо един до друг, но не могат да се срещнат интимно, служенето към тях може да донесе най-голяма полза за служещите. Затова Шрѝла Бхактивинод Тхакур казва:

„Аз ще построя къщичка на брега на Рама-храд в Курукшетра и ще съзерцавам отдаването на служене на Божествената Двойка. Ако мога да постигна този стандарт, при който нуждата от служене е толкова голяма, тогава никога няма да има вероятност от завръщане в този материален свят.”

При пристигането си в Курукшетра Шрѝматѝ Радхараѝи каза:

*прийах со 'йат кришнах сахачари куру-кшетра-тилитас
татхāхай' сī рādхā таг идат убхайох сангата-сукхат
татхāпī антах-кхелан-падхура-туралй-панчатма-джуше
мано те кāлиндй-пулина-випинāйа спрхāйати*

„О, моя скъпа приятелко, накрая съм отново с Моя най-любим Кришна в Курукшетра. Аз съм същата Радхарани и Той е същият Кришна. Ние се радваме на Нашата среща, но все пак Аз искам да се върна на брега на Кāлиндī, където мога да чуя сладостната мелодия на Неговата флейта, която свири петата нота между дърветата на Врндāванската гора.”⁸⁵

Където и да се намират Радхāрāнī и Кришна, Врндāван е необходим. Врндāван означава благоприятно обкръжение. Именно с това Врндāван е неповторим.

Когато Кришна срещнал жителите на Врндāван в Курукшетра, Той най-напред отишъл в лагера на Нанда и Йаīодā, за да им отдаде синовна почит след дългата раздяла.

Насред цялото си разочарование, те си казали: „О, най-накрая нашето момче дойде да ни види.” Сякаш животът се върнал в мъртвите. След като им обърнал внимание, Кришна уредил да се види насаме с *гопите* и внезапно се появил в техния лагер.

Външно Кришна бил водач на много царе в Индия. А *гопите* били дошли от някакво неизвестно място, където живеели в джунглата и в обществото на кравари. Външно те нямали положение, а Кришна заемал най-висша позиция в политическото и царското общество. Той бил централна фигура. А те били безпомощни, нещастни и пренебрегнати.

Гопите се обърнали към Кришна, казвайки:

*āхуī ча те налина-нāбха падāравиндаī
йогей'вараир хрдй вичинтйāт агādхā-бодхαιх
сат'сāра-кўпа-патитоттараṇāвалатбал
гехай' джушйāt апи танасй' удийāt садā нах*

⁸⁵ Падйāвалī 383

„О, Ти, който имаш лотосов пъп, ние знаем, че великите йоги мистици, които нямат никаква работа в този материален свят, се опитват да медитират върху светите Ти лотосови нозе. Техният интерес е към повисши реализации в света на съзнанието. Казва се, че те се концентрират с най-голямо внимание върху Твоите лотосови нозе. И онези, които желаят да извисят живота си в този свят на експлоатация, също се заемат да обожават лотосовите Ти нозе, за да се освободят от оковите на действията и реакциите. Център на интереса за тези, които искат да се издигнат (*карти*), и онези, които искат освобождение (*джйāни* и *йоги*), са Твоите лотосови нозе.

„А кои сме ние? Обикновени хора от провинцията, чието богатство са кравите. Ние сме търговци на животни, живеещи на село, които продават извара и мляко в покрайнините на обществото. Не сме нито учени експлоататори (*карти*), нито извършваме проучвания в света на съзнанието. Познаваме само семейния живот. Нямаме други качества. Ние сме заети в семеен живот в най-ниските етажи на обществото. Но в дързостта си ние се молим някога Ти милостиво да благоволиш да протегнеш Своите лотосови нозе към нищожните ни сърца и така бихме се смятали благословени. Ние сме заети в семейни дела. Не познаваме нито живота на писанията, нито методите на онези, които се стремят към освобождение. Не знаем нищо за *йога*, *гъāна*, Веданта или Ведите. Наша крайна цел не са нито писанията, нито моралните стандарти. Заемаме незначителна позиция в обществото и просто се молим наред с семейния си живот да можем да си спомняме Твоите лотосови нозе. Моля Те, позволи ни това. Не очакваме нищо повече от Теб.”⁸⁶

Такава била тяхната петиция. Крш̄на им отговорил с думите:

*майи бхактир хи бхј̄тāнāт
атратвāйā калпате
дишт̄йā йаг āсйн мат-снехо
бхават̄йнāй̄ мад-āпанак̄*

⁸⁶ Шр̄мад-Бхāгаватам 10.82.48

„Да, знам, хората искат преданост към Мен, за да постигнат вечен живот. За да прехвърлят ограничения на смъртта и да получат вечен живот, те идват при Мен и Ме обожават. Те искат да Ми служат по тези причини, но за ваша радост вие имат естествено прибличване към Мен. Това ще ви доведе при Мен.“⁸⁷

Това е формалното или повърхностното значение на думите, които Кришна казал на *гопите*. Но великите учители от нашата линия са извели друго значение от тези молитви. Те познават добре истинските лични отношения между двете страни, затова виждат друго значение, основано на божествените чувства между любим и любящ. Когато *гопите* се молели на Шри Кришна в Курукшетра, истинският смисъл бил следният:

„О, ние си спомняме когато веднъж Ти изпрати Уддхава да ни утешава. Той ни спомена много цитати от писанията за това как целият свят е смъртен, как той е нищо, как всички ние ще трябва да умрем – чувствата нямат голяма стойност; привързаността трябва да се отсече. Той каза, че ние трябва да се опитаме да се освободим от всякакви привличане към обкръжението и да постигнем спасение. Ти искаше чрез Уддхава да ни кажеш тези на пръв поглед сладки неща. Сега Ти самият отново ни показваш същия път. Казваш, че си велик и че всеки трябва да опита заради собствен интерес да мисли за Теб.“

Това обяснение се намира в *Чайтаня-чаритамртам*, *Магхйа-лила*, 13.139-141.

Гопите казват на Кришна: „Мислиш ли, че ние сме йоги, които ще се удовлетворят от абстрактна медитация върху Теб? Можем ли да бъдем удовлетворени от въображение? Няма да участваме в това. Нито пък сме *карти*, работници, които желаят плодовете от труда си и влизат в голям дълг към природата и после идват на Твоята врата и се молят за прошка: ‘О, Господи, моля Те спаси ни от натрупаните грехове.’ Не принадлежим към нито една от тези две групи. Какви сме ние? Ние искаме да живеем с Теб като Твое семейство. Не се интересуваме нито от абстрактно мислене, нито да Те използваме, за да пречистваме

⁸⁷ Шримад-Бхагаватам 10.82.44

картата си и да анулираме греховните си действия. Не искаме да Те използваме за никаква друга цел. Искаме да бъдем едно семейство с Теб. Не знаеш ли това? На всичко отгоре Ти ни пращаш съобщения по Удхвава, а сега и това! Не се ли срамуваш?”

Отговорът на Кришна също имал скрит аспект. Той отвърнал: „Знаете, всеки Ме иска. Чрез преданост те искат Аз да им помогна да постигнат най-висша позиция в света на вечната полза. Ако имат връзка с Мен, се смятат за късметлии. Но, от друга страна, Аз се смятам за късметлия, защото съм се докоснал до скъпите чувства, които открих в сърцата ви.”

Гопите прочитат скритото значение по този начин. И когато Радхараңи вижда вътрешното значение на отговора на Кришна, Тя е щастлива. „Където и да се намира физически - си мисли Тя, в сърцето си Той е само Мой.” Тя преглътнала Своите притеснения и се върнала във Врндаван, мислейки: „Не му остава нищо друго, освен съвсем скоро отново да се върне при нас.”

В *Падйавали* Шрила Рупа Госвамй разкрива скрития смисъл на тези стихове. А Чайтаня Махпрабху казва:

*на прета-гандхо ‘сти дарйи те харау
крандйи саубхйа-бхарай пракайитуп
вайи-виай-анана-локанай вина
вйбхарти йат праңа-патаңгакан вртхй*

„В Мен няма дори капка божествена обич към Кришна. Дори следа от любов към Кришна не може да бъде открита у Мен.” Тогава може да попитате: ‘Защо сълзите Ти се леят така изобилно и непрестанно? Ден и нощ Ти проливаш сълзи за Кришна. Как ще обясниш това?’ О, вие не знаете. Правя тази демонстрация само за да заблудя обикновените хора и те да си мислят, че имам божествена любов към Кришна. Така искам да стана известен като голям бхакта на Кришна. Но Аз съм лицемер. Защо казвам това? Ето доказателството: Аз все още съм жив. Не можах да умра! Ако имах каквато и да е истинска любов към Кришна, щях да умра

от раздялата с Него. Това е доказателството, че у Мен няма и следа от *кришна-према*.⁸⁸

Любовта към Кришна е толкова висша и привлекателна, че веднъж влязъл в контакт с нея, никой не може да живее без нея. Тя е толкова висша, толкова прекрасна, толкова вдъхновяваща – тя поглъща сърцето! Невъзможно е дори да си го представим. Божествена любов от толкова висша категория е известна като *према*. Такава божествена любов към Кришна не може да бъде открита в този материален свят. Ако човек има шанса да получи каквото и да е преживяване от тази висша и жизнено необходима преданост, тогава при раздялата си с нея, той би умрял мигновено. Това е толкова прекрасно и великодушно. И Чайтаня Махāпрабху гоиде да раздаде това на света за наше благо.

От една страна, можем да се съгласим, че тук не съществува очарование, заради което да се поколебаем да се оттеглим от този свят, но също така трябва да изразим несъгласие и да кажем, че нашият живот в този свят е ценен. Защо? В този живот можем да добием по-висш стремеж. Можем да получим шанса да добием целта от тази платформа. Този човешки живот е толкова ценен, че чрез него можем да поемем пътя на най-висшето божествено схващане. Това човешко тяло е твърде ценено и рядко се получава. В *Шрїмад-Бхāгаватам* се казва:

*лабдхвā су-дурлабхат идаñ баху-самбхавāнте
тāнушйāt артха-дат анитйāt апйха дхйраç
тйрñатñ йатета на патед ану-тртйу йāван
ниçйрейасйā вишайаç кхалу сарватаç сйāt*

„Човешката форма на живот се получава много рядко и независимо че е временна, дава шанса да получим върховната цел на живота. Затова онези, които са сериозни и интелигентни, трябва незабавно да започнат да се борят за съвършенство, преди да гоиде нова смърт. Има толкова много форми на живот: водното царство, царството на растенията, животните, птиците, духовете и другите живи същества, но само в

⁸⁸ Чайтаня-чаритāmрта, Магхйā 2.45

тази човешка позиция ние държим ключа за крайното разрешение на всички проблеми на живота.”⁸⁹

Ако можем да използваме човешкия си живот по ценен начин, можем да придобием ключа, чрез който да се освободим от цялата верига от животи в този досаден свят. Можем да се отървем от оковите на всички физически и умствени проблеми. Ключът е тук, в тази човешка форма на живот. Джива Госвами казва, че по-низшите животински форми нямат достатъчно разбиране, за да осъзнаят върховната истина. А в по-висшите форми на живот, като тези на полубоговете, тъй като предишната натрупана енергия или *карма* се е събрала от всички страни, основните елементи за забавление са обградили живото същество. Тогава е трудно да се освободим от обаянието на тези влияния и да започнем живота си отново в едно по-висше ниво на съзнание. Тази човешка форма на живот е най-голямото преимущество, за да се освободим от оплитането и да постигнем най-висшия обект на божественния си живот.

Понякога хората питат: „Защо Шри Чайтаня Махāпрабху реши да даде най-висшето разбиране за божествената любов – *кришна-према* – на най-низшите измежду хората, на хората от *Кали-йуга*?” Но това е самата природа на Шри Чайтаня-аватār. Защо *гопите*, които се смятат за най-възвишени *бхакти*, произхождат от пренебрежната социална позиция? Какво е значението на най-висшето схващане за великодушие? Каква би трябвало да е неговата природа? Да помага на най-нуждаещите се.

И тъй като Чайтаня Махāпрабху идва от най-висша позиция, Той не може да раздава обикновени неща; Той трябва да дава най-ценното и Неговото внимание следва да е насочено към най-нуждаещите се. Нима това е неестествено? Върховното благородство трябва да забелязва най-низшите и най-нуждаещите се. И ако Той иска да им помогне, Той ще го направи по Своята собствена мярка. Той не би могъл да раздава стъкълца и камъчета. След като притежава блясъка на бижута и скъпоценни камъни, защо да търси камъчета, които да раздава на най-

⁸⁹ Шримад-Бхāгаватам 11.9.29

падналите? Той трябва да разгаде на най-низшите и нещастни хора това, което смята за истинско богатство.

Затова всички ние трябва да паднем в нозете на великия Месия Шрї Чайтаня Махāпрабху!

„Ако трябваше да се появим на място, където Махāпрабху го няма, не бихме могли да поддържаме живота си. Ужасяваме се от мисълта да живеем без такъв великодушен приятел като Шрї Чайтаня Махāпрабху.”

Как би могъл човек да живее живота си без Махāпрабху? Невъзможно е. Светът не си струва без Чайтаня. Шрї Чайтаня е най-великодушният. Той и Неговите сподвижници – Паїча-таттва – са дошли да издигнат всички души от пропадалото им състояние. Обикновено само онези, които заслужават, могат да получат достъп до Врндāван, до *кришна-лїлā*. Но самият Кришна идва като Шрї Чайтаня Махāпрабху да излекува оскърбителите от техните оскърбления и да им даде правото да влязат във Врндāван. Ако просто възпяваме имената на Паїча-таттва и си спомняме тяхната *лїлā*, ние ще бъдем пречистени дори в най-падналото състояние и подготвени за участие в забавленията на Врндāван.

В Голока Врндāван Рāдхā и Кришна се наслаждават на забавленията на божествената Си любов в Своето обкръжение. А има и друго място, където Рāдхā-Говинда са съчетани като Шрї Чайтаня Махāпрабху – самият Кришна в настроението на Рāдхāрāñї вкусува Своята сладост със Своите придружители. Трябва да осъзнаем това чрез препоръчания процес. Кой е Шрї Чайтаня Махāпрабху? Онзи, който дойде тук, за да ни благослови с дара, издигащ ни до върховната цел на живота?

Да доближим Чайтаня Махāпрабху в душата си означава да получим, дори несъзнателно, гаранция за влизане в *кришна-лїлā*. За падналите души е по-полезно да развият преданост към Гаурāнга. Така ще получим най-висшата цел с най-малко трудности. Предаността към Гаурāнга няма да ни заведе до някое случайно или погрешно Кришна съзнание, но до истинско Кришна съзнание. Можем да имаме пълно Кришна съзнание само с помощта на Гаура съзнание. Развивайки преданост към Шрї Гаурāнга, ще можем да почувстваме, че съзнанието за Шрї Гаурāнга включва и Кришна

съзнание – плюс още нещо. И какво е то? Раздаването на съзнанието за Крш̄на.

Кршнад̄с Кавир̄дж Госв̄ам̄и, който ни е дал *Ш̄р̄и Чайтаня-чарит̄м̄рта*, най-ценната теологична литература, която е излизала на бял свят, е написал:

*крш̄на-л̄йл̄а ат̄рта-с̄ара, т̄ара ш̄ата ш̄ата дх̄ара,
гай̄а-дике вахе й̄ах̄а хаите
се чаитан̄йа-л̄йл̄а хай̄а, саровара акш̄ай̄а,
мано-хай̄са чар̄аха' т̄ах̄ате*

„Какво е *крш̄на-л̄йл̄а*? Това е есенцията на нектара, същината на сладостта, щастието и екстаза. Сладостта на най-сладкото нещо, което въобще би могло да се помисли, присъства в *крш̄на-л̄йл̄а*. Тогава какво е *чаитан̄йа-л̄йл̄а*? В *чаитан̄йа-л̄йл̄а* този сладък нектар на *крш̄на-л̄йл̄а* се излива във всичките десет посоки в стотици струи сякаш от фонтан. Този фонтан е *чаитан̄йа-л̄йл̄а*.“⁹⁰

Независимо че забавленията на Чайтаня Мах̄апрабху се проявяват по-късно от *крш̄на-л̄йл̄а*, *чаитан̄йа-л̄йл̄а* е източникът, основата. Виждаме, че Крш̄на се появява в *Дв̄апара-йуга*, в предишната епоха, а Ш̄р̄и Чайтаня Мах̄апрабху се появява по-късно, в *Кали-йуга*. Въпреки това Тяжната *л̄йл̄а* е вечна. Първо е даващият, после е дарът. А дарът на Ш̄р̄и Чайтаня Мах̄апрабху е, че във всички десет посоки Той разпръсква безкрайни струи от сладката *крш̄на-л̄йл̄а* към света.

Кршнад̄с Кавир̄дж Госв̄ам̄и завършва:

„О, *бхакти*, елате! Като много лебеди залувайте в езерото на забавленията на Чайтаня Мах̄апрабху. От това езеро *крш̄на-л̄йл̄а* се лее към света в безброй потоци. *Бхакти*, като облаци вземете нектар от това езеро и го раздавайте изобилно и свободно на щастливите души. Елате и живеете в това езеро. Помолете лебеда на вашия ум да се подслони в това езеро. Нека този лебед плува в нектарното езеро на живота и учението на Ш̄р̄и Чайтаня Мах̄апрабху, откъдето толкова

⁹⁰ Чайтаня-чарит̄м̄рта, Магх̄я 25.264

много струи нектар се изливат във всички посоки. О, бхакти, поднасям тази смирена молитва към вас.”

Гаура Харибол!

Индекс на имената и изразите

А

Авадхута – светец, който не обръща внимание на външното

Аватār – възплъщение на Върховния, спуснал се в материалния свят

Агваита **Ācārīa** – вечен придружител на Чайтаня Махāпрабху, възплъщение на Махā Вишну

Агха – демон, убит от Кршṇа

Āyur-veda – древна индийска система за природно лечение (науката за живота)

Арджуна – приятел и боен другар на Кршṇа, героят на Бхагавад-gītā

Ācārīa – духовен учител, който учи чрез примера си

Āśram – 1. духовен орден (ученик, семеен, скитник, монах) 2. манастир, в който живеят монасите или монахините и учениците

Б

Бābājī – отдаден на Бога, живеещ в усамотение и медитация

Бака – демон, в образа на чапла, убит от Кршṇа

Баладев (Баларām) – по-големият брат на Кршṇа и Негова първа експанзия

Брахмā – първото сътворено живо същество, вторичният творец на вселената, изразител на робството на страстта

Брахмачārī – ученик, живеещ в безбрачие

Брахман – безличностното всепроникващо проявление на Бога

Брāхмана (брамин) – най-висшият слой в кастовата система (жреци, философи, учители и т.н.)

Бхагавад-гītā – най-известната поема от Ведическата литература, част от епоса “Махāбхāрата”, разговор между Кршнā и Арджуна.

Бхагавата Пураṇā – изключителната творба на Ведическите писания, най-известната от осемнадесетте Пураṇи; разказва за забавленията и възплъщението на Кршнā и дава отговор на въпросите на духовния живот

Бхаджан – обожание

Бхаджан-вибхаджан – скритата причина за появяването на Кршнā, спуснал се като Чайтаня Махāпрабху, като това да изпита собствения Си екстаз чрез чувствата на Рāдхāрāṇī

Бхакта – онзи, който обожава Бога с преданост

Бхакти – преданост към Бога (от корена бхадж – което значи себепожертвователна преданост, нежно обожание с любов)

Бхакти-йога – процес на свързване с Бога, на основата на служене с любов

Бхакти-ратнāкара – ваишнавска творба от XIII век, чийто автор е Нарахари Чакравартī

Бхактивинод Тхāкур – забележителен ваишнавски учител, писател и поет (1838-1914)

Бхактисиддхāнта Сарасватī Тхāкур – революционен ваишнавски учител, син на Бхактивинод Тхāкур (1865-1934)

В

- Ваджй-концепция** – разбирането за нашата зависима спрямо Бога позиция
- Ваикунтха** – онази част от духовния свят, където Върховният бива обожаван като Нārāyaṇ със страхопочитание и уважение
- Ваишṇава** – предан на Вишṇу; преданите на Рāма и Кршṇа също биват наричани с това име
- Ваишṇава-саннйāsī** – отречен монах, който обожава Вишṇу, Рāма или Кршṇа
- Варнā** – социална каста, която не се определя от раждането, а от квалификацията и професията; *варните* са четири: *брāхмана*, *кшатрийа*, *ваишйа* и *шूдра*
- Варнāśрама-дхарма** – социална система, която регулира живота на своите членове в положителен, духовен смисъл
- Вāsудев** – бащата на Кршṇа
- Вāsудев Датта** – последовател на Махāпрабху, който искал да поеме греховете на всички живи същества върху себе си
- Вāчаспати Пандит** – преданоотдаден на Махāпрабху в Навадвīп
- Ведāнта** – една от шестте основни индийски философски системи
- Ведāнта-сўтра** – обобщение на ведическата философия в кратки максими (*сўтри*), творба от Вйāса
- Веди** – древните индийски разкрити писания, съставени от Вйāса: първоначално са били четири (Рг, Йаджур, Сāма и Атхарва), но всички творби, създадени във ведически дух също се наричат така (Пурāните, Махāбхāрата, Рāмайāна и т.н.)
- Видйāнагар** – град на Ганг, близо до Навадвīп
- Вишахари** – бог-змия
- Вишвāмбхар** – детското име на Чайтаня Махāпрабху

Вишванатх Чакраварті Тхакур – виден ваишнавски учител

Вишну – една от експанзиите на Кршна, представител на баланса и добродетелта в материалния свят

Вишнуприйā – втората съпруга на Махāпрабху

Вйāса – автор и редактор на Ведите и на останалата част от ведическата литература

Враджа – областта около Врджаван

Врджаван – свято място на около 100 километра от Делхи, където Кршна прекарал детството си

Г

Гадāхар Пандит – персонификация на вътрешната енергия на Кршна в Чайтаня-лїлā

Гайā – провинция в Бенгал

Гайатрї мантра – молитва, медитация на брамините, която се прави три пъти на ден – по изгрев, по обяд и по залез

Гангāдас Пандит – учител на Махāпрабху

Гарбходакашāйї Вишну – свъхдушата на вселената, еманация на Кршна

Гарга Рши – фамилният жрец на родителите на Кршна, астролог

Гаудйїа Ваишнава – поклонник на Вишну от Бенгал, последовател на Чайтаня Махāпрабху

Гаура-лїлā – забавленията на Чайтаня Махāпрабху

Гауракишора Дās Бāбāджї – забележителен ваишнавски гуру, учител на Бхактисиддхāнта Сарасватї

Гаурїдās – предан последовател на Махāпрабху – брат на тѣста на Нитїāнанда Прабху, Сурїдās Пандит

Гъāна – знание, наука

Говардхан – свещен хълм във Врндаван

Говинда – радостта на кравите, на сетивата и на земята; едно от имената на Кршṇа

Голока Врндаван – духовната планета на Кршṇа

Гопи – младите пастирки от Врндаван, най-преданите бхакти на Кршṇа

Гопинāтх Āчārīа – последовател на Чайтаня Махāпрабху, шурей на Сārвабхаума Бхатṭāчārīа

Госвāmī – господар на знанието

Гуру – духовен учител

Гуру-таттва – идеята, принципът на духовния учител

Д

Дантавакра – демон, враг на Кршṇа

Двāракā – 1. царският дворец на Кршṇа; 2. духовно ниво, където Върховният се обожавва с пищност и разкош

Демони – смъртните врагове на полубоговете, на санскрит “асури”

Джагадāнанда Паṇдит – преданоотдаден на Чайтаня Махāпрабху

Джагāи и Мāдхāи – покварени злодеи, променени от Нитийāнанда Прабху

Джаганнāтх – едно от имената на Бога, “Господарят на света”

Джаганнāтх Миśра – бащата на Чайтаня Махāпрабху

Джаганнāтх Пурī – свято място за поклонение в провинция Ориса, Индия

Джарāsандха – съюзник на Камса, враг на Кршṇа

Джāхнавā гевū – съпругата на Нитūāнанда Прабху

Джūва – индивидуалното живо същество, отделна органична частица от Кршṇа

Джūва Госвāmū – ученик на Чāйтания Махāпрабху, забележителен ваишнавски философ

Дūкшā-гуру – посвещаващият духовен учител

Дурвāsā – ведически светец с десет хиляди ученици

Двāпара-йуга – третата световна ера, настъпваща преди Кали

Дхām – свято място, обкръжение на Бога

Е

Екадāнди – “с една тояга” – име за отречени монаси, които проповядват имперсоналната философия

И

Иūвара Пурū – посвещаващият учител на Чāйтания Махāпрабху

Й

Йāшодā – майката, която отглежда Кршṇа

Йогамāyā – вътрешната енергия на Кршṇа

Йогū – който практикува Йога

Йуга-аватār – божествената инкарнация за определена световна ера

К

Кавирāдж – аюрведически лекар

Кālū – страховита богиня, въплъщаваща материалната енергия, груго име на Дургā

Кали-йуга – четвъртата световна ера, епоха на конфликти и раздори

Кāлингū – едно от имената на река Йамунā

Калки – инкарнация, появяваща се в края на Кали-йуга

Камса – чичо на Кршṇа и негов смъртен враг

Карабхāджан Рши – светец, живял във ведическо време

Кāраṇодакайāйī Вишṇу – първата *пуруша*-инкарнация на Кршṇа, наричана още Махā-вишṇу, от чието пори произлиза вселената

Карма – действие, дело и принципът на действието и реакцията

Кāшī Мишра – преданоотдаден на Махāпрабху, в чиято къща Махāпрабху е живял в Джаяганнатх Пурī

Кешāва Бхāратī – саннйās-гуру на Махāпрабху

Кешāва Кāшīmīrī – прочит поет и философ от средните векове

Кīртан – възхвала на святите имена на Кршṇа

Кршṇа – върховната личност на Бога, Всепривличащия, Все-омагьосващият, изворът на всичко материално и духовно

Кршṇа-бхакти – преданост към Кршṇа

Кршṇа-лīlā – забавленията на Кршṇа

Кршṇа-нāма – свящото име на Кршṇа

Кршṇа-према – чиста любов към Кршṇа

Кршṇадās Кавирāдж Госвāmī – ученик на Джīва Госвāmī, автор на Чайтаня Чаритāmрta

Кшīрогакаīāī Вишнū – свръхдушата в живите същества, третата *пуруша*-експанзия на Кршṇа

Курукшетра – свято място за поклонение близо до Делхи

Л

Лакшмī – богинята на щастието

Лакшмī-пūджā – обожание на Лакшмī, богинята на щастието; хиндуистки фестивал

Лалитā – една от главните *гопī*, “гясната ръка” на Рāдхāрāṇī

Лīлā-аватār – божествена инкарнация, потънала в божествени забавления

М

Магхавендра Пурī – духовният учител на Нитīāнанда Прабху и на Йīīвара Пурī

Мāдхурīа-раса – любовна връзка, най-възвишената от връзките с Бога

Мāīā – илюзия, мираж

Мāīāvādī – личност, проповядваща имперсоналната философия (точно член на секта, отричаща че Бог е личност и че душата има вечно индивидуално съществуване и твърдяща, че творението е неистинско)

Мāīāvādī-саннīās – монах, който приема мāīāvādī-философията

Макара-санкрāнти – ведически фестивал

Мантруване – повтаряне на молитва, дадена от духовния учител по време на посвещението, дълбока лична медитация

Матхурā – голям град и област близо до Делхи, свято поклонническо място

Махāбхāрата – огромен индийски исторически епос, една от чийто глави е Бхагавад-гītā

Махāмантра – “великата мантра”, великата песен на духовното освобождение, препоръчваният метод за себerealизация в настоящата епоха на Кали

Махā-вишну – вж. Кāраṇодакаīайī Вишну

Мрданга – барабан с две дъна, направен от глина

Мукунда – едно от имената на Кршṇа, “Онзи, който дава освобождение”

Мукунда Датта – преданоотдаден на Чайтаня Махāпрабху

Мјрти – статуя, фигура в храм, която възпява Бога

Н

Навадвīп – свято място в Бенгал, където се е родил Чайтаня Махāпрабху

Нāма-санкјртан – възхвала на святите имена на Кршṇа

Нанда Махāрāдж – бащата на Кршṇа, който Го отглежда

Нанданāчāрйа – в чиято къща се срещат за пръв път Махāпрабху и Нитйāнанда Прабху

Нāрада Муни – син на Брахмā; духовен учител, скитащ из вселената, проповядващ Бхакти; гуру на Вйāса

Нāрāйаṇ – една от експанзиите на Кршṇа, Богът на Ваикунтā, обожаван с великолепие

Нимаи Паṇдит – име на Чайтаня Махāпрабху преди да влезе в ордена саннйās

Нитїананда Прабху – вечен придружител и помощник на Чайтаня Махāпрабху

П

Падма-пурāна – една от пурāните, адресирана към хората с нежни сърца

Пандит – мъдър учен-брамин

Панъча-таттва – съвместна инкарнация на Чайтаня Махāпрабху и четиримата Му придружители

Парабрахман – Върховният Брахман, Кршᅇа

Парїкшит – ведически монарх, потомък на Пāндавите, пред когото Шукāдев Госвāмї изговаря Шрїмад Бхāгаватам

Праходāнанда Сарасватї Тхāкур – ваишнавски учител, поет

Прахлāд Махārāдж – светец-дете бхакта, пример за неутрална връзка с Бога (*їāнта-раса*)

Прасād – храна, предложена на Бога

Према – висша степен на любов към Бога

Према гхāма देва стотрам – поема на санскрит от 72 стиха от Бхакти Ракшак Шрїдхара Дева Госвāмї

Пурāни – части от ведическата литература, 18 на брой, описващи исторически случки и традиции

Пўтанā – сестра на Камса, зла вещица, която иска да убие Кршᅇа

Р

Радхā-кунда – най-святото място за ваишнавите, езеро, където се къпе Радхāрāнī близо до Врндāван

Радхāрāнī – вечната, най-тайна приятелка на Кршнa, проявление на вътрешната Му енергия

Разхунāтх Дās Госвāmī – изключителен ваишнавски учител, ученик на преките последователи на Чайтаня Махāпрабху, госвāmите от Врндāван

Разхупати Упādхīāya – ведически философ, съвременник на Чайтаня Махāпрабху

Рāmāнанда Рāy – един от най-близките приятели на Чайтаня Махāпрабху

Рāmāнуджа Āчārīa – ваишнавски философ и духовен учител от средните векове, проповядвал основно в Южна Индия

Рāmачандра – една от инкарнациите на Кршнa, чийто живот е описан в Рāmāyaṇa

Раса – вкус, сладост; но може също да означава и същина, чувство, нежност, любов и красота; петте вида духовни връзки (раси) на чистата душа с Кршнa: *īānta* (неутрална), *dāsya* (отношение на служене), *sākhya* (приятелска), *vātsalya* (родителска) и *mādhurya* (любовна)

Рāса-лīlā – танцът *rāsa*, танц в кръг, едно от забавленията на Кршнa, когато Той танцува с *гопите* в пълнолунната нощ в горите на Врндāван

Рūпа Госвāmī – пряк ученик на Чайтаня Махāпрабху, автор на основните ваишнавски философски творби

Рши – светец, пророк, автор на химни

С

Сādху-саyга – компанията на светците

Сакхи – “приятелка”, поверителна помощница на Радхара̀н̄и
Санатан Госвामी – пряк ученик на Чайтаня Махāпрабху, брат на Рупа Госвामी
Сайкаршана – пълна експанзия на Крш̀на
Са̀нкйртан – съвместно възпяване на святите имена на Крш̀на
Саннйās-гуру – учител, който посвещава в ордена на отречението
Саннйās – монашески орден на отречението
Саннйāsī – о̀нзи, който живее в ордена на отречението, извън семейството си, в безбрачие, единствено за да служи на Бога
Сарасватī – богинята на знанието и красноречието, съпруга на Брахмā
Сāрвабхаума Бхаттāчāрйā – учен учител по логика от XV – XVI век
Сатйā-йуга – първата световна ера
Свамāджī – уважително обръщение към саннйāsīте, което означава “господарю на сетивата”
Сваруп Дāмогар – личният секретар на Чайтаня Махāпрабху и негов доверен бхакта
Ситā-деви – съпругата на Рāмачандра
Сйрйадās Пандит – тѣст на Нитйāнанда Прабху, баща на Джāхнавā-деви

Т

Тōтā-гопнāтх – *турти* на Крш̀на в храм в Джāганнāтх Пурī
Третā-йуга – втората световна ера, която идва след Сатйā
Тридан̄ди – “три тояги”, атрибут на саннйāsīте ваиш̄нави
Трийуга – “който идва в трите епохи”, име на Виш̄ну

Трѝаварта – демон, който като вихрушка искал да отнесе Кршѝа

Туласѝ – свещен храст, любимото растение на Кршѝа

У

Уддхава – приятел на Кршѝа, принц от династията Йаду

Упанишади – 108 на брой ведически писания, анализираци основно темата за имперсоналния Абсолют

Х

Хануман – най-съвършеният предан на Рамачандра, във формата на маймуна-воин

Хари – едно от имената на Бога: “онзи, който отнася, който взима”

Харидас Тхакур – прекрасен ученик на Чайтаня Махѝпрабху, ачѝрийа на свящото име

Хлѝдинѝ-шакти – вътрешната енергия на екстаза на Кршѝа

Ч

Чайтаня Бхѝагавата – една от биографиите на Чайтаня Махѝпрабху, написана от Врндѝаван Дас Тхакур

Чайтаня Махѝпрабху – (1486-1534), най-големият религиозен новатор на Средните Векове, възстановил автентичността на ведическите учения за предаността към Кршѝа; според писанията Той е Рѝдхѝ и Кршѝа в едно.

Чайтаня Чаритāmрта – една от биографиите на Чайтаня Махāпрабху, чийто автор е Кршнадас Кавирадж Госвāmī

Чандрашеkhара – вуйчо на Чайтаня Махāпрабху (брат на майка му), извършил церемонията за посвещението в санниās на Махāпрабху

Ш

Шанкара Āchārya – философ от средните векове, оставил голяма следа; последователите на имперсоналната māyāvādī линия базират заключенията си главно на неговите обяснения на Ведите

Шачūдевū – майката на Чайтаня Махāпрабху

Шива – един от тримата главни полубога на материалната вселена, контролиращ унищожението на материалните светове и гуñата на невежеството

Шикшāшtaka – единствената поема на Чайтаня Махāпрабху, съставена от осем стиха

Шишūпāl – враг на Кршñа, приближен на Камса

Шрīvас Аñгам – място, където Махāпрабху се срещнал с преданите Си

Шрīvās Тхāкур – преданоотдаден на Махāпрабху

Шрīvатса – щастлив знак на гърдите на Кршñа

Шукaдев Госвāmī – син на Вйāса, първият разказвач на Шрīмад Бхāгаватам

Произношение на думите на санскрит

Езикът санскрит съдържа повече звуци, отколкото могат да се изразят чрез българската азбука. Затова при представянето на специфичните термини се използват комбинации от символи, както и диакритични знаци (точки, черти над и под символите).

Някои от звуците на санскрит не се срещат въобще в българския език и тяхното произношение може да бъде обяснено само приблизително. Най-трудно е обяснението на звуците „кх“, „гх“, „дх“, „тх“ и други подобни. За разлика от българския език, „х“ в тези случаи е просто леко гърлено придихание, а не звук, който се произвежда от средната част на езика и небцето. Във всички случаи „х“ трябва да е съвсем леко.

Гласни

а	затворено, между 'а' и 'ъ'.
ā	отворено и удължено 'а'
ai, aī	чаї
au	между 'а' и 'у', наум
е	дълго „е“
и	кратко „и“
ī	дълго „и“

Полугласни

в	между „в“ и английското “w”, може да се произнася и като „в“.
й	като на български; освен това се използва и в комбинация с други гласни, например „йа, йе, йи, йо, йу“
ю	друг запис на „йу“
я	друг запис на „йа“

С върха на езика към небцето

д	с върха на езика към небцето
л	меко, леля
н	с върха на езика към небцето
р	полугласна; с върха на езика към небцето, като едва го докосва
р	това е полугласно; с върха на езика към небцето, без да го докосва, понякога се изписва „ри“, като „Кришна“, но това е неправилно. Произношението е „Кршна“, като езикът сочи, но не докосва небцето.
т	с върха на езика към небцето

Със задната част на езика към небцето

дж	със задната част на езика, но не като в българския, където върхът на езика сочи предната част на небцето
ч	може да прозвучи и като меко „къ“, но не като в българския, където върхът на езика сочи предната част на небцето
щ	като немското „ich“

Гърлени

джй	произнася се „гъ“
й	гърлено „н“
й	„ни“

С леко гърлено придихание

х, кх, гх, чх, джх, тх, дх, тх, дх, пх, бх; не като на български, където звукът се извлича от средната част на езика към небцето;

Като на български език

б, г, гъ, д, к, м, н, о, п, с, т, у, ш

Други книги, издадени от Българско Ваишнава Общество

Домашен уют

Шрида Бхакти Ракшак Шридхара Махарадж

Живот след живот, душата пътешества от тяло в тяло, както тялото сменя остарелите си грехи. Странстващи от незапомнени времена в различни тела, ние отдавна сме забравили своя вечен, уютен дом. В тези няколко беседи, озарени от древната индийска мъдрост, Б. Р. Шридхара Махарадж разкрива пътя на нашето завръщане – път на красота и любов към Бога.

Животът и учението на Чайтаня Махапрабху

Бхакти Абхай Нарайан Свати

Идва ли Бог на Земята? По какъв начин? И по каква причина?

Животът и учението на Чайтаня Махапрабху е вдъхновен, екзотичен и задълбочен разказ за последното посещение на Господ Шри Кришна в земите на Индия през XVI век. Тази на пръв поглед приказна история постепенно разкрива една по-висша реалност, където единствен господар е Любовта. В необикновеният свят, обикновените смъртни встъпват във вечна връзка с Върховния Господ, постигайки абсолютното и окончателно щастие.